

Täysistunto

Keskiviikko 9.10.2024 klo 14.00—18.33

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 146/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. Teille kaikille tiedoksi, että se 45 minuuttia käytetään debattiin. — Esittely, ministeri Satonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.05 **Työministeri Arto Satonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annettua lakia.

Ehdotus koskee valtakunnansovittelijaa, sivutoimisia sovittelijoita ja sovittelulautakuntaa. Laissa säädettäisiin sovittelijan velvollisuudesta menetellä sovittelutoimissaan kansantalouden kokonaisedun turvaamiseksi siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuus vaarannu. Tätä velvoitetta sovittelijan olisi noudatettava myös sovintoehdotusta antaessaan. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että valtakunnansovittelija tai hänen määräämänsä sovittelija toimisi sovittelulautakunnan puheenjohtajana. Lain säännöksiä sovintoehdotuksen antamisesta sovellettaisiin myös sovittelulautakunnan antamaan sovintoehdotukseen. Valtiollisilla sovittelutoimilla saavutettaisiin siten jatkossa yhdenmukaista menettelyä.

Ehdotuksessa on kyse kansantalouden kokonaisedun turvaamisesta sovittelutoiminnan yhteydessä. Sovittelija olisi velvollinen huolehtimaan tästä tavoitteesta siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuutta vaaranneta. Työmarkkinoiden ja palkanmuodostuksen toimivuutta edistää se, että työmarkkinoilla muodostuneet käytännöt, kuten ventialoilla muodostuva yleinen linja, huomioidaan sovittelutoiminnassa. Kansantalouden kokonaisetua tukee se, että kansainväliselle kilpailulle alttiina olevan alan päänavaajaratkaisulle annetaan sovittelutoiminnassa riittävä arvo. Tätä käytäntöä valtakunnansovittelijat ovat myös noudattaneet 1960-luvulta lähtien.

Suomi on pieni ja viennistä riippuvainen maa: jopa 40 prosenttia bruttokansantuotestamme muodostuu viennistä. Tämä tarkoittaa sitä, että hyvinvointimme nojaa keskeisesti ventialojemme menestykseen. Mitä paremmin vientiyrityksemme pärjäävät kansainväli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

sessä kilpailussa, sitä paremmin pystymme rahoittamaan jokaiselle suomalaiselle tärkeät hyvinvointiyhteiskuntamme palvelut. Sovittelijan olisi jatkossa huomioitava tasapainoisesti myös palkansaajien myönteinen ansiokehitys ja ostovoima, eikä ala- ja tehtäväkohtaisten piirteiden huomiointia estettäisi. Kyse on työmarkkinaosapuolten vaatimusten yhteensovittamisesta siten, että kansantalouden kokonaisuus, palkanmuodostus ja työmarkkinoiden toimivuus eivät vaarannu. Ehdotuksella pyritään torjumaan palkansaajien kannalta haitallista kehitystä, kuten ostovoimaa heikentävää hinta- ja palkkakierrettä ja työllistämiskynnyksen nousua.

On olennaista huomata, että esitys ei rajoita sopimusvapautta milteenkään osin. Jatkossakin palkankorotuksesta voidaan sopia täysin vapaasti niin TES-pöydissä kuin työpaikoillakin. Esitykseen säädetään ainoastaan sovittelutoiminnan pelisäännöistä. Sovintopakkoa ei myöskään ole, vaan sovintoehdotus on vapaasti työriidan osapuolten hyväksyttävissä tai hylättävissä. On myös syytä korostaa, että vain pieni osa työriidoista ratkeaa sovittelun kautta. Valtaosa työriidoista sovitaan työmarkkinaosapuolten kesken. Sopiminen on mahdollista vielä sovittelun alkamisen jälkeenkin.

Esitys ei myöskään estä työmarkkinaosapuolia sopimasta niin sanotusta Suomen mallista. Tämä on ollut myös hallituksen ensisijaisena tavoitteena, että työmarkkinaosapuolet löytäisivät keskenään sovun palkanmuodostuksen periaatteista, ja tämän vuoksi järjestin seminaarin, jossa Ruotsin valtakunnansovittelija avasi heidän järjestelmänsä. Sen pohjalta käynnistyivät Suomessa neuvottelut Suomen mallin luomisesta, mutta ne neuvottelut päättyivät siihen, että SAK irtaantui neuvottelupöydästä. Mutta tämän lakiesityksen hyväksyminen ei estä sitä, että näihin neuvotteluihin voidaan palata ja niitä täydentää neuvotteluteitse, kuten esimerkiksi Ruotsissa on tehty.

Toivottavaa olisi, että palkanmuodostukseen periaatteessa löydetäisiin työmarkkinoilla yhteisymmärrys. Jos työmarkkinoilla laajaa hyväksyntää nauttiva sopimus syntyisi, olisi se ehdotuksen mukaan huomioitava sovittelutoiminnassakin. Lakiesityksellä sovittelutoiminnan pelisäännöt kirjataan lakiin siten, että kansantalouden kokonaisuus vahvistuu. Tällä esityksellä turvataan paitsi Suomen kansainvälinen kilpailukyky myös julkisen talouden kestävyys ja julkisten palveluiden rahoitus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt ne henkilöt, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen ja osallistua debattiin, nousevat seisomaan ja painavat V-painiketta. Ja kuten kerroin: tämä kokonaisuus, 45 minuuttia, käytetään debattiin. — Ja sieltä ensiksi valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Lyly.

14.10 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä Orpon hallitus puuttuu lailla palkanmuodostukseen, joka on ollut yleensä työmarkkinaosapuolten keskinäisesti sovittava asia. Erityisesti tämä vaikuttaa naispalkkaisilla aloilla ja hyvin haitallisesti, koska palkkakehitystä ei voida viedä työehtosopimuskierroksella eteenpäin. On myös sellaisia aloja, joilla palkkaliukumia on todella vähän, ja myös ne ovat yleensä naisvaltaisia aloja. Tästäkin syystä palkkakierrokselle tulee korotuspaineita ja yleiselle TES-kierrokselle tulee korotuspaineita.

Nyt, kun se palkka- ja kustannusraami laitetaan ventialojen mukaan, matalapalkka- ja naispalkka-alat ja palkkakehityksessä jälkeen jääneet alat eivät voi korjata normaalilla työmarkkinakierroksella omia työehtojaan tältä osin, ja myös sovittelijan työtä rajoitetaan tässä. Eli sovittelijasta tehdään rampa ankka tämän lain myötä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

14.11 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tahdon kiittää ministeri Satosta tämän tärkeän asian edistämisestä. Nyt me kirjataan lakiin se, mitä työmarkkinoilla ollaan noudatettu jo 1960-luvulta. Silti nämä kauhukuvat, mitä tässä esimerkiksi edustaja Lyly esitti, eivät ole toteutuneet. Työmarkkinoilla suurin tasa-arvo-ongelma on se, että naisten ja miesten työalat ja ammattialat segregoituvat ja eriytyvät. Ja ennen kuin me pystymme puuttumaan niin, että naiset todella kouluttautuvat niille aloille, missä on paljon miehiä, ja toistepäin, niin me emme myöskään pysty puuttumaan palkkatasa-arvo-ongelmiin. [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa]

Yksi asia, mitä tässä mallissa aikaisemminkin ollaan tarvittu, on se, että työmarkkinaosapuolilta löytyisi solidaarisuutta nimenomaisesti siihen, että neuvottelupöydissä voitaisiin kohdentaa palkkoja niille aloille, joilla meillä on työvoimapula, joilla meillä on palkkakuoppia ja joilla meillä on erityisesti naisvaltaisia työntekijöitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

14.13 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän edelliseen, edustaja Partasen puheenvuoroon täytyy todeta, että jos Ruotsissa palkkaerot ovat kaventuneet, koska on vastaava malli, niin sehän on johtunut yksinkertaisesti siitä syystä, että maahanmuuttajamiehet ovat siirtyneet matalapalkkaisille aloille, ja kyllähän tämä palkkaeroja kaventaa, koska sitten ennemmin lasketaan muiden palkkoja kuin nostettaisiin niitä kaikista pienimpiä palkkoja.

Ministeri myöskin tässä totesi moneen otteeseen, että kun Ruotsissa tämä toimii. No, Ruotsissa toimii, koska Ruotsissa on myötämäärämlslaki, jolla tasapainotetaan valtaa, niin että myös työntekijöillä on mahdollisuus vaikuttaa. Suomessa näin ei ole. Ruotsissa on myös laki palkkavarkaudesta, mutta näin ei ole Suomessa. Ja Ruotsi, mikä tärkeintä, lähtee neuvottelusta ja sopimisesta, ja siihen käytetään aikaa, mutta tämä hallitus ei halua käyttää aikaa sopimiseen, vaan käyttää aikansa mieluummin siihen, että määrittää, kuinka sanellaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

14.14 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallitus jatkaa linjaa, jossa sopimussyhteiskuntaa sekä työmarkkinoita ajetaan totaalisesti sekaisin. Nyt kaiken huippuna hallitus on laittamassa valtakunnansovittelijalle käsiraudat, mikä tarkoittaa sitä, että valtakunnansovittelijan tosiasiallista mahdollisuutta sopia työriitoja on heikennetty palkkojen korotusten osalta merkittävästi. EU:n palkka-avoimuusdirektiivi, joka tulee kansallisesti voimaan vuoden 2026 alusta, tarkoittaa sitä, että se kattaa kaksi pääaluetta: palkkojen avoimuuden ja palkkatason. Arvoisa työministeri Satonen, miten te koette, että tämä vientivetoinen palkkamalli noudattaa EU:n palkkatasa-arvodirektiiviä, kun on arvioitu, että varsinkin naisvaltaiset matalapalkka-alat putoavat tällä lakimuutoksella entistä syvempään palkkakuoppaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

14.14 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vientivetoinen palkkamalli on turha, epäselvä ja siinä on enemmän uhkia kuin mahdollisuuksia. Isoin uhka on se, joka täällä aiemminkin on todettu, että meillä sitten palkkakuoppaan putoaa muun muassa päiväkotien työntekijät, opettajat, hoitajat, sotilaat ja poliisit, joitten työtä tarvitaan tässä yhteiskunnassa enemmän kuin aikoihin. Samalla hallitus rampauttaa valtakunnansovittelijan toimintaa ja palkkaerot lisääntyvät. Orpon hallitus on jälleen ker-
ran unohtanut selvittää näitä sukupuolivaikutuksia riittävästi.

Oikeuskansleri suhtautuu tähän esitykseen erityisen kriittisesti ja toteaa, että tämä on ris-
tiriidassa paitsi ILO:n sääntelyn myös EU:n perusoikeuskirjan kanssa. Hallitus perustelee lakiesitystä mystisellä ja hämmäisellä Ruotsin mallilla. Ruotsin työmarkkinamallista tässä ei ole kyse, koska Ruotsissa tätä vastaavaa ei ole laadittu laki edellä.

Työmarkkinoilla pitäisi toimia sopimalla, ei repimällä. Tämä yhteiskunta on aivan riit-
tävän sekaisin, ilman että te hämmennätte työmarkkinoista enempi sekametelisoppaa. Mi-
nusta olennaisin kysymys on, miksi tämmöinen vientivetoinen [Puhemies koputtaa] palk-
kamalli pitää tehdä, kun meillä nykyäänkin palkanmuodostus toimii aivan hyvin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Diarra.

14.16 Fatim Diarra vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä esitetty palkkamalli tulee pahentamaan sukupuolten välisiä palkkaeroja. Niin kuin täällä kollegat hyvin totesivat, Ruotsin tasoittuneet palkkaerot johtuvat siitä, että maahanmuutta-
jataustaiset miehet ovat siirtyneet näille ennen laajasti naisvaltaisille aloille. Onko todella-
kin niin, että me halutaan yhdessä joukolla tehdä päätös, joka heikentää naisten palkkati-
lannetta? Onko todella niin, että se on se tavoite?

Tämä hallitus on tehnyt monia muitakin päätöksiä, jotka heikentävät naisen asemaa ja heikentävät naisten tuloja. Pohdin sitä, onko todella niin, että yksi toisen jälkeen tehdään sellaisia päätöksiä, jotka osuvat todella tiukasti naisiin. On yhdentekevää, jos täällä puhu-
taan siitä, miten tasa-arvo on tärkeätä, jos siitä huolimatta tehdään yksi toisensa jäl-
keensä sellaisia päätöksiä, jotka naisten asemaa heikentävät, vaikka kaikki arviot kertovat, että näin ne kohdistuvat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

14.17 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minä olen lähihoitajana itse tästä lakiesityksestä suoraan sanottuna todella vihainen. Tämä lakiesityshän lähtee siitä ajattelutavasta, jossa hoitajat ovat vain taloudellinen taakka, ja tä-
hän samaan asenteeseen törmää jatkuvasti niin hoitajana kuin myöskin kansanedustajana. Eikö olisi jo aika nähdä hoitajat hyvinvointia tuottavina, tärkeinä työntekijöinä?

Ja, arvoisa ministeri, vaikka te kuinka puhutte täällä mustaa valkoiseksi, niin kyllä, tä-
män lakiesityksen tarkoitus on aivan täysin selvä: se on naisvaltaisten alojen palkkakuo-
pan syventäminen, niin kuin täällä on todettu. Miten voi olla, että suurille terveysfirmoille voidaan kaataa huoletta puoli miljardia euroa mutta hoitajien palkat romuttavat kansanta-
louden? Ja kun te ajatte välttämättömät peruspalvelut kriisiin tällä teidän täysin kelvotto-
malla politiikallanne, niin ette te aja kansantalouden etua, vaan te ajatte rikkaiden etua ja kuuntelette ainoastaan rikkaiden ääntä. [Vasemmalta: Kyllä! — Anne Kalmari: Sari Sai-
raanhoitaja itkee!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

14.18 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Käsittääkseni tässä keskustelussa on käynyt jo ilmi, että valtakunnansovittelija on lähtökohtaisesti aina mennyt sen viennin avauksen mukaan, ja nythän se vaan kirjataan lakiin, eli siltä osin tilanne ei [Veronika Honkasalon välihuuto] olennaisilta osin muutu.

Mutta sen haluaisin nyt... [Krista Kiuru: Ja se näyttää sopivan perussuomalaisille!] — Arvoisat toverit, haluaisin nyt peräänkuuluttaa myös ammattiyhdistysliikkeeltä solidaarisuutta, koska kun näitä palkankorotuksia esimerkiksi julkisella puolella lähdetään hakemaan, niin kyllähän se on selvää, että niitä pitäisi pystyä kohdentamaan niille työvoimapula-aloille. Tässä tarvittaisiin nyt nimenomaan sitä, että SAK:kin palaisi sinne neuvottelupöytään neuvottelemaan näistä asioista, [Krista Kiurun välihuuto — Ben Zyskowiczin välihuuto] jotta se voitaisiin kohdistaa niille, jotka sitä aidosti tarvitsevat. Täällä on mainittu muun muassa lähihoitajat. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Katson, että ei ole oikein, että esimerkiksi kunta-alalla joku tekninen johtaja tai pahimmassa tapauksessa kunnanjohtaja saa saman korotustason kuin hoitaja. Ei sen näin pidä mennä. Totta kai sen pitää kohdentua niille, jotka ovat siellä palkkakuopassa, ja aloille, joilla on työvoimapulaa. Ottakaa tämäkin huomioon. [Suna Kymäläisen välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohi.

14.19 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut tänne tällä vaalikaudella poikkeuksellisen paljon työelämän uudistamiseen liittyvää lainsäädäntöä, ja osa niistä on ollut erittäin tarpeellisia ja hyviä, kuten paikallinen sopiminen, mutta sitten jokaista pitää katsoa aina erikseen. Ja nyt kun ajatellaan tätä hallituksen esitystä, niin täytyy sanoa, että kyllä minulla on sama pelko siitä, että tämä sitoo valtakunnansovittelijan kädet selän taakse niin, että tämän seurauksena meillä lakot lisääntyvät julkisella sektorilla ja työtaistelut tulevat yleistymään, [Vasemmalta: Työmarkkinakaaos!] ja se ei ole minusta yhteiskunnan, yhteiskuntarauhan ja meidän kehityksemme kannalta myönteistä. Pitäisi antaa valtakunnansovittelijalle vapaudet tehdä ratkaisut, esitykset ja katsoa, mikä on kohtuullista. Ja minusta se kertoo aika paljon, että Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajatkaan ei ole tämän esityksen takana. Eivät työnantajat halua lähteä tietenkään kohtuuttomiin palkankorotuksiin, kun tiedetään tämä rahoitustilanne, mutta he näkevät, että tässä ei ole järkeä kokonaisuuden kannalta, [Puhemies koputtaa] ja sen takia en pidä tätä esitystä hyvänä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

14.20 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Lähihoitaja, sairaanhoitaja, terveydenhoitaja, lastentarhanopettaja, erityisopettaja, tarjoilija, lastenhoitotyöntekijä, toimisto- ja laitossiivoaja — nämä ovat kaikki sillä listalla, 15:n listalla, joista työntekijöistä on kaikista suurin puute tällä hetkellä. [Vasemmalta: Nimenomaan!] Ja mitä tekee tämä hallitus? [Anne Kalmarin välihuuto] Tämä palkkakuoppamalli betonoi juuri näiden henkilöiden, näiden ammattilaisten palkat. [Vasemmalta: Kyllä!] Te rajoitatte sopimusvapautta ja teette samapalkkaisuuden edistämisestä aivan mahdotonta. Olette kertoneet tämän olevan tasa-arvoteko. Näinkö te edistätte tasa-arvoa tässä maassa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

[Vasemmalta: Törkeää!] Kuinka aiotte jatkossa varmistaa, että näillä luettelemillani ammattialoilla meillä on jatkossa työntekijöitä, jotka motivoituvat tekemään työtään ja jotka saavat työstään ansaitsemansa palkan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva.

14.21 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos arvoisa puhemies! Suomi on vientivetoinen talous, niin kuin ministeri Satonen täällä hyvin totesi. Ja kyllähän kakku pitää ensin leipoa, ennen kuin sitä voidaan syödä. Tämä on ymmärretty aikaisemmin. [Veronika Honkasalo: Miksi naiset saavat kärsiä?] Tämä niin sanottu vientivetoinen palkkamallihan on itse asiassa ollut käytössä konsensuspohjalta, siitä on sovittu. Mutta nyt jos sopimuksiin ei päästäkään, niin silloinhan täytyy valtion puuttua tähän. Nythän tässä ollaan vain ikään kuin kirjaamassa lakiin se, mitä aikaisemmin on pääosin noudatettu. Minkä takia sitä ei nyt sitten enää noudateta? Haluaisin kysyä sitä sieltä vasemmalta laidalta, kun te nyt olette viemässä keskustelua aika erikoisella tavalla sivuun.

Tämähän ei pidä paikkaansa, etteikö pystytä sopimaan. Ministeri Satonen varmasti avaa tätä myös. Kyllähän edelleenkin, vaikka tämä hallituksen esitys tulee voimaan, voidaan sopia. Siellä edelleenkin palkansaajajärjestöt voivat sopia siitä, että kohdennetaan niitä korotuksia näille palkkakuoppa-aloille, aivan kuten Ruotsissa on tehty. Tämähän ei sitä millään tavalla estä. Minä en nyt ollenkaan ymmärrä sitä... Jos täällä puhutaan, niin puhutaan sitten faktoin eikä levitetä väärää tietoa. Eikö näin ole, ministeri Satonen? — Kiitos. [Veronika Honkasalo: Katsokaa peiliin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman.

14.22 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Satonen, kyllä te olette nyt pahemman kerran suomalaisten palkansaajien ja aivan erityisesti naisten kimpussa [Vasemmalta: Kyllä, näin on!] — törkeällä tavalla. Olette laittamassa naisvaltaisia aloja polvilleen: opettajia ja hoitajia, varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Mutta myös unohdetaan, että ei tämä koske ainoastaan julkisen sektorin työntekijöitä. Siellä on kaupan myyjät, tarjoilijat, siellä on rakentajat, kuljettajat. Kaikki nämä aiotte nyt betonoida lain voimalla. Ja sitten puhutte täällä kauniisti, että kyllä voimme kohdentaa, kyllä siellä voidaan edelleenkin kohdentaa joillekin aloille. Mutta jätätte kertomatta, että jos kohdennetaan hoitajille, niin se on varhaiskasvatuksen ammattilaisilta, nuorisotyöntekijöiltä silloin pois, jos tämä menee läpi. Ja toisin kuin te täällä sanotte, niin kyllähän tämä vaikuttaa soveltajan riippumattomuuteen ja tasapuolisuuteen ja vaikuttaa siihen sopimusvapauteen. Jos ei vaikuttaisi, [Puhemies koputtaa] niin ei kai muuten oikeuskansleri olisi joutunut jättämään huomautusta tästä valtioneuvoston pöytäkirjaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaikkonen.

14.23 **Antti Kaikkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minäkin jaan opettajien, poliisien, päiväkotien työntekijöiden, sotilaiden, hoitajien ja monien muiden huolen siitä, että Orpon hallitus käytännössä rajoittaa heidän palkkakehitystään lailla. Se ei ole oikeudenmukaista. Se ei ole oikein. [Riikka Purra: Odotamme vaihtoehtobudjetia!] Hallitus myös tällä kaikella toiminnallaan kylvää hämminkiä työelämään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Se täytyy sanoa, että Suomen viennistä ja Suomen kilpailukyvvystä täytyy huolehtia, mutta kilpailukykyyn kuuluvat myös luottamus, työrauha ja koko yhteiskunnan toimivuus, eli pitää nähdä kolikon molemmat puolet. Luottamusta tai sopua ei tällä lailla nähdäkseni rakenneta, ja pelkäänpä, että kun tällä tavalla sidotaan sovittelijan kädet, sotketaan edelleen tulevia palkkaneuvotteluja, aiheutetaan uusia riitoja ja uusia lakkoja. Tätä Suomi ei tarvitse. Suosittelen, että vedätte tämän esityksen pois.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

14.24 **Jorma Piisinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! SAK ei suostunut neuvottelemaan palkkamallista [Välihuutoja vasemmalta] eli vientivetoisesta ratkaisusta, koska he ovat sopineet demareiden kanssa, että kunta- ja aluevaaleista tehdään palkkavaalit. Heitä ei todellisuudessa kiinnosta julkissektorin matalapalkkaisten naisten palkkakehitys. Puoluepolitiikalla ei pidä vaarantaa sovittua julkissektorin palkkarakenteiden ja palkkausjärjestelmien kehitysohjelmaa, [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] jolla mahdollistetaan matalapalkkaisten naisten tarpeelliset palkankorotukset. [Välihuutoja vasemmalta — Krista Kiuru: Miksi te tuotte tämän esityksen tänne sitten?] On syytä antaa julkisen sektorin neuvottelijoille mahdollisuus tehdä palkkarakenteen ja palkkausjärjestelmien korotukset ja korjaukset. Julkissektorin palkkarakenteiden ja palkkausjärjestelmien kehitysohjelma on sovittu toteutettavaksi vuosien 23—27 aikana. Mikäli demarit ja vihervasemmisto keppä tuella agitoisivat julkissektorin työntekijät laajoihin lakkoihin, on mahdollista, [Krista Kiuru: Tehän niitä agitoitte!] että työnantajat irtisanoisivat tämän kehitysohjelman.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

14.26 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu kyllä nyt saa erittäin kummallisia kierroksia. Nyt me ollaan käsittelemässä todellista taksiuudistuksen jatko-osaa työelämän osalta palkkakuoppalain muodossa. Lakiesitys on todellinen työelämän sudenkuoppa, joka betonoi useat eri alat ikuiseen palkkakuoppaan ja pahentaa näin ollen työelämän tasa-arvoa entisestään. Tämä iskee matalapalkka-aloihin, ja me emme voi hyväksyä sitä, että iso osa työntekijöistä, kuten hoitajat, opettajat ja tarjoilijat, tuomitaan ikuiseen palkkakuoppaan — puolitoista miljoonaa palkansaajaa Suomessa. [Sheikki Laakso: Ei pidä paikkaansa!]

Lain myötä ensi vuonna on luvassa tasa-arvon takatalvi, ja hallitus on vieraantunut täysin suomalaisesta työelämästä ja suomalaisen palkansaajan arjesta.

Arvoisa ministeri Satonen, olisiko jo vihdoinkin aika myöntää työelämäuudistuksien epäonnistumiset ja muuttaa suuntaa? Tämän suunnanmuutoksen voisi aloittaa vaikka vakauttamalla työmarkkinat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

14.27 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Reilu palkka kuuluu kaikille, myös naisille, myös kaupan, kirjaston, sairaalan ja koulun työntekijöille. Samaa tai samanarvoista työtä tekeväälle on maksettava sama palkka sukupuolesta riippumatta. Näin sanoo tasa-arvolaki ja näin sanoo tietysti myös terve järki.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Nyt hallitus on tuonut eduskunnan käsittelyyn lain, jonka tarkoitus on sitoa valtakunnan-
sovittelijan kädet siten, ettei sovittelija voisi esittää esimerkiksi julkisen sektorin ja palve-
lualojen työntekijöille vientialoja korkeampia palkkoja.

Pääministeri Orpo on sanonut tänä syksynä, että ette halua hillitä hoitajien tai opettajien
palkankorotuksia. Minkä takia naisvaltaisille aloille sitten ollaan luomassa tällainen pal-
kankorotuskatto, jos tarkoituksena ei ole polkea palkkoja? Mikä on se ongelma, joka tällä
lailla pyritään ratkaisemaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen.

14.28 **Oras Tynkkynen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sairaanhoidajat, luokanopettajat, kätilöt, lähihoitajat ja monet, monet muut tekevät korvaamattoman arvo-
kasta työtä, joka on välttämättömän tärkeää myös Suomen taloudelle, myös Suomen teol-
lisuudelle ja viennille, joista ministeri Satonen puhuu, mutta valitettavasti samalla myös
työtä, josta maksetaan hyvin vaatimatonta korvausta suhteessa sen vaativuuteen ja kuor-
mittavuuteen. Hallituksen esitys ei ainakaan paranna mahdollisuuksia parantaa palkkatasa-
arvoa Suomen työmarkkinoilla, pikemminkin uhkaa heikentää sitä, eikä se ainakaan paran-
na mahdollisuuksia turvata riittäviä käsipareja terveyskeskuksiin, päiväkoteihin ja van-
hainkoteihin tulevaisuudessa. On paikallaan kyllä hallitukselta kysyä: kun se palkkatasa-
arvon edistäminen on ollut niin vaikeaa tässä maassa tähänkin asti, miten tämän hallituk-
sen esityksen jälkeen hallitus todella aikoo varmistaa, että meillä naisvaltaisilla matala-
palkka-aloilla työntekijöiden palkkakehitys etenee paremmin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Poutala.

14.29 **Mika Poutala kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vientivetoinen palk-
kamalli on ollut periaatteessa käytäntö jo 60-luvulta lähtien. Ihmettelen tänään suuresti si-
tä, että oppositio täällä lyttää, kun Ruotsissa maahanmuuttajamiehet ovat päätyneet niin sa-
notuille naisvaltaisille aloille. [Välihuutoja vasemmalta] Yleensä itse ajattelen, että aika
hyvä asia, että maahanmuuttajat päätyvät ylipäänsä töihin, mutta kai senkin voi tehdä sit-
ten väärin. [Pia Lohikoski: No kukapa näin on väittänyt?] Miten on mahdollista, että ensin
täällä kuulutetaan, että me halutaan palkkatasa-arvoa, mutta kun Ruotsissa sitä rupeaa ta-
pahtumaan, niin se onkin väärää palkkatasa-arvoa? [Pia Lohikoski: Kuka niin on sanonut?
— Suna Kymäläinen: Onko se alhainen palkka sitten tasa-arvoa?] On vaikea pysyä kärryil-
lä, mikä tämä pointti tässä on. Pääasia on, että muutos ei ole kovin suuri siihen, mikä on ol-
lut käytäntö tähänkin mennessä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

14.30 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri Satonen,
en oikein ymmärrä, mikä tarve tälle lainsäädännölle on. Täällä on useampi puheenvuoro
tullut jo siitä, että meillä on pitkään ollut malli, missä käytännössä vientivetoiset alat ovat
luoneet sen yleisen linjan. Tätä olette itsekin tuonut esille. Miksi me tarvitsemme tähän
lain?

Sovittelua on tarvittu yleensä siinä vaiheessa, varsinkin julkisella sektorilla ja ainakin
tuolla sote-sektorilla, kun neuvotteluteitse ei olla päästy eteenpäin ja toisen osapuolen läh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

tökohta on ollut yleistä linjaa korkeammat palkankorotukset. No, nyt jos sovittelijan kädet sidotaan tässä vaiheessa, niin ei ole mitään järkeä lähteä enää sovittelemaan, vaan se johtaa vain ja ainoastaan siihen, että nämä työtaistelut tulevat pitkittymään, ja tämäkö on yhteiskunnan etu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Sammallahti.

14.31 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Tämän uuden työmarkkinamallin ytimessä on tietysti se, että kunta-alan sisällä niitä palkankorotuksia voidaan kohdistaa niille aloille, joiden katsotaan olevan palkkakuopassa. Tämä tuolla oppositiossakin tiedetään, mutta keskustan johdolla vasemmisto-oppositio jostain syystä vastustaa tätä, esimerkiksi Ruotsissa naisvaltaisten alojen palkkojen kehitystä tukenutta mallia, [Antti Kurvinen pyytää vastauspuheenvuoroa] ja ihmetyttääkin, että miten niin paljon vaalien alla solidaarisuudesta puhuvan ammattiyhdistysliikkeen kellokkaat unohtavat palkansaajaliikkeen sisäisen solidaarisuuden ja asettuvat puolustamaan vanhakantaista mallia, [Krista Kiuru: Miten se liittyy hallituksen esitykseen?] joka auttaa nimenomaan esimerkiksi kuntasektorin suuripalkkaisia johtajia. Miten te olette päätyneet tilanteeseen, jossa te nimenomaan edistätte rikkaiden etuja naisvaltaisten pienipalkkaisten alojen kustannuksella? [Välihuutoja vasemmalta]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen.

14.32 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskusta on sitä mieltä, että työntekijät ja työnantajat ovat samassa veneessä. Me kannatamme työmarkkinoilla ja työpaikoilla sopimista. Sen takia muun muassa tuemme ministeri Satosen esittämää paikallisen sopimisen uudistusta, joka on pitkäaikaisten tavoitteidemme mukainen pääosin. Mutta tämä lakiesitys, arvoisa puhemies, on kaikkea muuta kuin sopimista. Tämä on repimistä, tämä on sanelemista, paineen tuomista työmarkkinoille. Keskustan mielestä me tarvitsemme paremman vientivetoisen mallin Suomeen, mutta se pitää tehdä sopimalla, niin kuin Ruotsissa, sopimusteitse, eikä niin, että vammautetaan valtakunnansovittelijan mahdollisuuksia hoitaa virkatehtäviään.

Tässä on erittäin vakavia sukupuolten tasa-arvon ongelmia. Tämä tulee vaikeuttamaan julkisella sektorilla kouluissa, sairaaloissa ja terveyskeskuksissa henkilöstön saamista. Erityisesti sote-alalla on jo nyt vaikea saada nuoria alalle, ja tämä tulee vaikeuttamaan sitä ennestään.

Arvoisa puhemies! Toistan puoluejohtajamme Kaikkosen vetoamuksen: vetäkää tämä esitys takaisin, niin keskusta lupaa olla esittämättä epäluottamusta tässä asiassa hallitukselle, [Naurua] mutta mikäli te pidätte tämän esityksen, olemme pakotettuja liittymään SDP:n välikysymykseen. [Puhemies koputtaa] Tämä ei ole reilua peliä työmarkkinoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

14.33 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Suomen julkinen sektori elää yli varojensa ja on elänyt jo hyvin, hyvin pitkään. Oppositio pelottelee täällä naisvaltaisten alojen pimeällä palkkakuopalla. [Krista Kiuru: Nyt se selvisi, että tämä on julkisen talouden sopeutustoimi! Tämä onkin Purran esitys!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Eikö niin, arvoisa ministeri Satonen, että esityksellä ei rajoiteta sopimusvapautta millään osin? Esitys vaikuttaa valtakunnansovittelijaan sekä sovittelijalautakuntaan. [Suna Kymäläinen: Pitäisiköhän lukea se esitys, mitä siinä sanotaan?] Edelleen työmarkkinaosapuolet voivat sopia keskenään. Meillä on Suomessa hyvin segregoidut työmarkkinat, ja niihin liittyvät asiat ratkaistaan koulutuspolitiikassa, ei sovittelijoiden pöydässä. [Veronika Honkasalon välihuuto]

Kerrotko vielä, arvoisa ministeri Satonen, miten sovittelussa voidaan huomioida ala- ja tehtäväkohtaiset erityispiirteet, ja kerrotko vielä oppositiolle, miten Ruotsissa tämä malli voi toimia, mutta meillä se tuntuu opposition mielestä vievän järkyttävään, suoranaiseen pimeään kuiluun.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen.

14.34 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä laki on syvässä ristiriidassa sukupuolten välisen palkkatasa-arvotavoitteen kanssa, ja ihan oikeutetusti sairaanhoitajat, opettajat ja kaupan työntekijät ovat nostaneet tämän asian keskiöön ja vastustavat tätä tiukasti. [Keskeltä: Kyllä!] Ministeri Satonen, valtiovallan tehtävänähän on edistää neuvotteluosapuolten työrauhaa ja neuvottelukulttuuria, mutta tällä esityksellä te tulette juuri politisoimaan työmarkkinaneuvottelut, palkkaneuvottelut, ja niidenhän pitäisi olla siellä työmarkkinapöydissä.

Työmarkkinoilla on oltava työmarkkinajärjestöjen omaa sopimusautonomiasa. Sitä pitää kunnioittaa. Myös sovitteluinstituution riippumattomuus on yksi niistä fundamentteista, joita tähän asti on kunnioitettu. Työmarkkinajärjestöille kuuluu myös kansainvälisten sopimusten mukaan sopimusoikeus.

Hyvät perussuomalaiset ja kokoomus, Ruotsissa kunnioitetaan nimenomaan sopimista, sopimusjärjestelmää ja sitä, että työmarkkinaosapuolet sopivat. Siellä ei lainsäädäntöön ole tätä kirjattu. Ja jos tätä haluatte, niin miksi te tuotte tämän tänne ja nostatatte tällaisen kauhean poliittisen kalabaliikin, joka tulee johtamaan myös siihen, että neuvottelut entisestään vaikeutuvat?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen.

14.36 **Ville Valkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi tarvitsee talouskasvua, työllisyyttä, menestyviä yrityksiä ja voimakkaan, laadukkaan julkisen sektorin. Nämä vastakkainasettelu ja pelottelu, joita oppositio yhdessä äänessä harjoittaa, eivät palvele yhtään mitään näistä tavoitteista.

Meidän ei tule asettaa julkista sektoria ja vientialoja vastakkain. [Välihuutoja vasemmalta] Meidän ei tule asettaa erilaisia työntekijäryhmiä vastakkain. [Vasemmalta: Älkää sitten tehkö niin!] Tällä lainsäädännöllä päivitetään Suomen työmarkkinoita pienellä mutta tärkeällä tavalla. Tällä lainsäädännöllä ei puututa palkkasopimuksiin. Niistä saa edelleen sopia aivan millä tahansa tavalla. Tällä lainsäädännöllä tarkennetaan viranomaisen työtehtävään liittyvää toimintaa.

Kaikkein surullisinta on se, [Puhemies koputtaa] että myös keskusta on lähtenyt tähän punavihreään pelottelukuoroon mukaan. [Antti Kurvinen: Höpö höpö!] Aiemmin teillä oli jonkinlaista talousrealismia [Puhemies koputtaa] ja rakentavuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja.

14.37 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on nyt esitetty hallituksen puolelta niin kiinnostavia ja suorastaan mielikuvituksellisia näkemyksiä, että on vaikea tarttua niistä kaikkiin, mutta yritän nyt tarttua muutamaan.

Ensinnäkin väite siitä, että Ruotsissa palkkatasa-arvo olisi parantunut nimenomaan tämän vientimallin vuoksi: Sehän ei pidä paikkaansa. Ruotsissa pyrkimys palkkatasa-arvoon on sisäänkirjoitettu osaksi sitä työmarkkinajärjestelmää. Sen sijaan tässä teidän mallissanne, nyt säädettävässä mallissa, te painotatte yksipuolisesti kansantalouden kokonaisuutta. [Jani Mäkelä: Onko se huono? — Suna Kymäläinen: On! — Jani Mäkelän välihuuto]

Sitten, mitä tulee tähän edustaja Valkosen äskeiseen puheenvuoroon, että ei tule asettaa vientialoja ja julkista sektoria vastakkain, niin miksi te sitten teette tällaisen esityksen, joka asettaa vastakkain vientialat ja julkisen sektorin?

Sitten täällä on myös esitetty, että ei pitäisi, ei voida puuttua palkkaeroon, jos ei voida puuttua segregaatioon. Miksi te sitten ette puutu siihen segregaatioon joillakin toimenpiteillä, vaan nimenomaan syvennätte naisvaltaisten alojen palkkakuoppaa, koska siihen tämä malli johtaa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Partanen.

14.38 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä ihmetellä, missä ovat ne edellisen hallituksen teot nimenomaan tämän segregaatian purkamiseksi. [Antti Kurvinen: Edellinen hallitus mainittu!] Me olemme jo 30 vuotta olleet sillä uralla, että naiset kouluttautuvat naisvaltaisille aloille ja miehet miesvaltaisille aloille, emmekä ole päässeet sille tielle, että voisimme purkaa tätä aidosti. No, Orpon hallitus on tunnistanut tämän ongelman ja meillä on hallitusohjelmassa kirjaus siitä, että hallitus selvittää niitä käytäntöjä, joita me voimme viedä eteenpäin, jotta tämä segregaatio purkautuu. Ehkäpä ministeri Satonen voisi tästä työstä meille muutaman sanan myös mainita.

No, mitä tulee tähän Ruotsin malliin, niin te oikeastaan vastaatte siihen kysymykseen, kun kerrotte, että Ruotsissa ovat palkkaerot nimenomaan pienentyneet sillä, että miehet ovat menneet entistä enemmän niille aloille, missä on ollut sitä naisvaltaista työvoimaa enemmän. Näin se tapahtuu, kun miehet työskentelevät naisvaltaisilla aloilla ja naiset työskentelevät miesvaltaisilla aloilla. Tämä on ainut keino tasoittaa todellisesti palkkaeroja. [Vasemmalta: Eli kaikille matala palkka! — Välihuuto] — Nimenomaan, ei me olla väitetykään, että on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lohi.

14.39 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kysytty, miksi keskusta on tätä mieltä ja vastustaa tätä hallituksen esitystä. Sen takia, että me olemme aidosti sitä mieltä, että tämä ei ratkaise niitä ongelmia, joita meidän tarvitsee ratkaista työmarkkinoilla. [Antti Kurvinen: Juuri näin!] Emme väheksy ollenkaan sitä kansantalouden näkökulmaa, että on todella tärkeää, että meillä kilpailukyky säilyy ja että meillä julkisen alan palkat ovat myös kohtuullisessa kehityksessä, mutta samalla pitää muistaa, että ei ole oikein, että me lähdemme rakentamaan mekanismeja, joissa laitetaan julkisen alan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

työntekijät, naisvaltaiset alat, hoitajat, opettajat ja monet muut, rakenteellisesti tavallaan palkkakuoppaan. Pitää lähteä hakemaan muita keinoja. Tavoite tässä on hallituksella ihan oikea, mutta keinot ovat nyt väärät.

Eikä keskusta ole puolue, joka periaatteessa lähtee vastustamaan sen takia, että joku toinen kannattaa tai vastustaa sitä. [Antti Kurvinen: Juuri näin!] Pitää myös olla yhteiskunnassa voimia, jotka fiksusti rakentavat mieluummin yhteistyötä eri suuntiin kuin vastakkainasettelua yhteiskunnassa. [Antti Kurvinen: Käytetään järkeä!] Niinhän pitäisi tehdä työmarkkinoillakin: lähdetään rakentamaan yhteistä näkemystä, [Puhemies koputtaa] eikä tehdä työmarkkinoilla lainsäädännöllä vielä voimakkaampaa vastakkainasettelua kuin mitä tämä lainsäädäntö tekee. [Antti Kaikkonen: Nyt on järkeä, nyt on järkeä kyllä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen.

14.40 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus kasaa nyt myrskypilviä työmarkkinoiden ylle, ja nyt vaaravyöhykkeellä on valtaosa suomalaisista palkansaajista. [Sheikki Laakso: Onko uhkaus?] Hoitajat, opettajat, poliisit, siivoajat, linja-autonkuljettajat ja aivan erityisesti Suomen naiset, nyt valppautta, koska tämä esitys palkkakuoppalaiksi uhkaa ajaa naisvaltaiset alat pysyvästi palkkakuoppaan.

Ja se, mikä aivan erityisesti tässä on kelvotonta, on se, että te puututte lainsäädännöllä palkanmuodostukseen, [Jani Mäkelä: Miksiköhän?] palkanmuodostukseen, jonka pitäisi saada tapahtua markkinoilla, työmarkkinoilla, [Perussuomalaisten ryhmästä: Miksei tapahdu?] aivan kuten siellä Ruotsissa tehdään, mihin te, ministeri Satonen, usein viittaatte.

Tässä on kysymyksessä nyt lainsäädäntö, joka on periaatteellisesti kelvoton, ja ennen kaikkea se on tasa-arvon näkökulmasta varsinainen takatalvi. Tätä me suomalaiset emme hyväksy. On vaikea uskoa, että eduskunnasta löytyy tälle lainsäädännölle enemmistö. Eduskunnan tulee hylätä tämä kelvoton esitys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta.

14.41 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä muistan tosi monta kertaa siellä lastensuojelun iltavuorossa, koululuokassa, varhaiskasvatuksessa ja vanhainkodissa työskennellessäni miettineeni sitä, miten epäreilua on, että siellä tehdään todella korvaamatonta, vastuullista työtä ja se ei näy siinä palkassa. Ja kun minä kuuntelen tänään tätä keskustelua tässä salissa, niin minä tulen todella pettyneeksi ja kiukkuiseksi niiden lähihoitajien, sairaanhoitajien, sosionomien, kätilöiden, ensihoitajien, fysioterapeuttien, lastensuojelun työntekijöiden ja monen muun puolesta, jotka tätä keskustelua kuuntelevat, koska joko tällä hallituksella ja hallituksen edustajilla ei ole mitään käsitystä siitä, mitä se työ on, tai teidän mielestänne on ihan ok, että nämä alat jäävät palkkakuoppaan.

Ja ehkä kaikkein törkeintä on tulla tänne sitten kertomaan, kun itse on ponnistanut niiltä aloilta ja on aika hyvät kuukausilixat, että ihan fine, että matalapalkkaiset naisvaltaiset alat jäävät sinne palkkakuoppaan, [Miko Bergbom: Kuka näin on todennut?] koska sen tämä esitys aiheuttaa. Aivan sama, mitä bluffia täällä puhutaan, tämä esitys ajaa nämä alat ikuisen palkkakuoppaan ja heikentää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Sen takia vetoan ja pyydän, että vetäkää tämä esitys pois. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Hyvä puheenvuoro!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Mäkelä.

14.43 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuosta Ruotsista kun on kyselty täällä, miksi Ruotsissa pystytään sopimaan ja Suomessa ei, niin varmaan siksi, kun Ruotsissa pystytään sopimaan eikä Suomessa pystytä. Tämä on näin. [Välihuutoja vasemmalta — Krista Kiuru: Se johtuu tästä hallituksesta!] Suomessa työmarkkinajärjestöt kävelivät ulos neuvotteluista, kun tästä olisi pitänyt sopia. Työmarkkinajärjestöt kävelivät ulos neuvotteluista, [Krista Kiuru: Siitä kannattaa keskustella hallituksen sisällä!] ja nyt me olemme tässä salissa säätämässä lakia sen vuoksi, että tästä ei pystytty sopimaan. Ehkä Ruotsissa on toimivien sosiaalidemokraattien ohella myös Suomea toimivammat ammattijärjestöt. Kenties on näin, en minä tiedä sitä.

Tässä keskustelussa katoaa metsä puilta. Kenen mielestä julkisella sektorilla voi olla toistuvasti ja jatkuvasti korkeammat palkankorotukset kuin vientisektorilla? Toistuvasti ja jatkuvasti. [Välihuutoja vasemmalta — Krista Kiuru: No sieltä se tuli!] Jos jonkun mielestä siellä voi olla toistuvasti ja jatkuvasti korkeammat palkankorotukset, kerrotteko, millä rahalla ne palkankorotukset maksetaan, kun julkinen talous on muutenkin valtavissa ongelmassa? [Krista Kiuru: Nyt se tuli, julkisen talouden sopeutustoimi! Nyt se tuli!] Me velkaannumme ja silti yritämme säästää. Kertokaa vastaus näihin kysymyksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kauma.

14.44 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitän työministeri Satosta, että hän on ahkerasti ja tinkimättömästi pitänyt huolta siitä, että suomalaisilla olisi työtä jatkossakin ja että olisimme kilpailukykyisiä. Kuten täällä on useaan otteeseen mainittu, niin Suomi on pieni ja vientivetoinen maa, ja siksi on loogista, että juuri vientialat ovat ne, josta se palkankorotustaso määräytyy. Ja kuten täällä on moneen kertaan todettu sekin, niin Ruotsissahan näin toimitaan jo nyt ja siellä on pystytty kuitenkin sopimaan julkisellakin sektorilla tietyille aloille, jotka ovat olleet palkkakuopassa, muita korkeammat palkankorotukset, ja tämä on ollut yksi syy, jonka takia nais- ja miesvaltaisten alojen palkkaeroja on pystytty kuromaankokoon.

Arvoisa puhemies! Meidän täytyy jatkaa tällä tiellä, että Suomi pysyy kilpailukykyisenä. Pitää muistaa myöskin se, että kyllähän tässä jää myöskin mahdollisuus sopia työnantaja- ja työntekijäliitoille jatkossakin, ja juuri heidän sopimistaanhan siinä tarvitaan, että he pystyvät katsomaan, mitkä ovat niitä aloja, joille nämä suuremmat palkankorotukset [Puhemies koputtaa] tulee kohdistaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Viitanen.

14.45 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä ikävä tosiasia on, että tämä hallitus ja, ministeri Satonen, te olette kyllä hyvin ahkerasti ja tinkimättömästi heikentäneet palkansaajan asemaa. Ikävä tosiasia on, että nimenomaan tänään täällä on esittelyssä palkkakuoppalaki, joka ajaa naisvaltaiset alat ikuiseen palkkakuoppaan. Tämä on kovaa, kylmää kyytiä hoitajille, varhaiskasvattajille, kaupan myyjille ja opettajille. Minä mietin, ministeri, sitäkin, mikäköhän signaali tässä esimerkiksi on arvokasta hoitotyötä tekeville ihmisille, joita pitäisi saada alalle lisää tulevaisuudessa. [Krista Kiuru: Aika huono signaali!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Tämä on systemaattinen jatko tämän hallituksen toimille, joilla luodaan työmarkkina-kaaosta ja heikennetään palkansaajien asemaa. Täällä on lakko-oikeutta rajoitettu, täällä on työttömyysturvaa leikattu, täällä on parhaillaan työelämän taksilainsäädäntö. Tulossa on sairaussakkoa, tulossa on potkulakia, ja nyt sitten vielä kehdetaan tuoda tänne palkkakuoppalaki, jolla naisvaltaiset alat ajetaan ikuiseen palkkakuoppaan.

Puhemies! Minä todella toivon, että tästä salista ei löydy enemmistöä hyväksymään tällaista keltotonta lakia. [Sheikki Laakso: Voisivatko liitot neuvotella?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan vielä neljä henkilöä, vastauspuheenvuoroa, ja sitten Satosen vastaus. Edustajat Strandman, Honkasalo, Valkonen ja Lyly. — Strandman.

14.46 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vientivetoinen palkkamalli on merkittävä Suomen talouden kannalta. Me olemme vientivetoinen maa: 40 prosenttia bruttokansantuotteesta muodostuu viennistä. Meidän menestyksemme riippuu kansainvälisestä kilpailukyvyistä. Vientivetoinen palkkamalli ei rajoita sopimusvapautta milteään osin. Jatkossakin palkankorotuksia voidaan sopia täysin vapaasti niin TES-neuvotteluissa kuin työpaikoillakin. Esityksessä kirjataan sovittelutoiminnassa noudatettavat pelisäännöt lakiin. Tämä vahvistaa sovittelijan selkänöjää hänen puolustaessaan Suomen yleistä vientivetoista linjaa neuvotteluissa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys turvaa työmarkkinoiden tasapainon. Sovittelija pyrkii toteuttamaan tasapainon palkansaajien ansiokehityksen, ostovoiman sekä työllisyyden ja tuottavuuden kasvun turvaamiseksi. Johtaako tämä laki ikuisiin palkkakuoppiin? Ei johda. Jatkossakin palkkakuoppia voidaan korjata sopimalla, kuten tähänkin asti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

14.47 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt historiankirjoihin tämä seuraava, sillä sanon nyt ääneen sen, että edustaja Mäkelä oli täällä se, joka rehellisesti ja avoimesti juuri myönsi, mistä tässä on kyse: tässä on tarkoituksena rajoittaa nimenomaan julkisen sektorin eli naisvaltaisten alojen palkankorotuksia. [Vasemmalta: Näin on! — Aivan!] Kiitos, kun sanoitte sen ääneen, kun muut hallituspuolueiden edustajat siellä sumuttavat parhaansa mukaan.

Mietin tässä myös, kun eräs perussuomalainen edustaja täällä sanoi, että palkkatasa-arvoa ei täällä eduskunnassa tällä tavalla tule edistää vaan se tapahtuu koulutuksen kautta — no, miksi ihmeessä te lakkautitte aikuiskoulutustuen, joka nimenomaan on ollut niille naisvaltaisille aloille, pienituloisille naisille, mahdollisuus parantaa omaa motivaatiota ja palkakehitystä? Senkin te romutitte. Sen lisäksi tuli valtavat sosiaaliturvaleikkaukset ja leikkaukset palveluihin. Ministeri Satonen, te istutte hyvin tasa-arvovihamielisessä hallituksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen.

14.49 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erityisen surullista on se, että täällä esitetään väitteitä, jotka eivät pidä paikkaansa. [Vasemmalta: Mikä ei pidä paikkaansa?] Tämä lainsäädäntö ei estä yksittäistä työntekijää eikä työntekijäliittoa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

sopimasta työnantajan kanssa minkälaisesta tahansa palkkakehityksestä tai työehdoista. Tämä lainsäädäntö, jonka ministeri Satonen nyt esittelee, koskettaa viranomaista, sitä, miten valtakunnansovittelija ja sovittelulautakunta toimivat omassa viranhoidossaan. [Välihuutoja]

Teidän vastauksenne kaikkiin talousuudistuksiin, mitä tämä hallitus ansiokkaasti on ehdottanut, niin pieniin kuin isoihin, on: ei, pelottelu, lietsonta, ei mitään vaihtoehtoja talouskasvun aikaansaamiseksi. Terve talouskasvu, jota meillä Suomessa vientiteollisuus vetää, on edellytys aivan kaikkien ansiotason ja elintason kehitykselle — aivan kaikkien meidän, oli sitten minkälainen työnantaja tahansa. Teiltä löytyy ainoastaan eitä, eitä ja eitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten vielä valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Lyly.

14.50 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on selkeästi, että täällä on tullut Orpon hallitukselta 16 työelämäheikennystä, ja kahdeksan on vielä tulossa työntekijäpuolelle, ja työnantajapuolelle luku on nolla. Tämä on se epätasearvo, mikä tässä näkyy, ja myös tässä esityksessä se on läsnä. Keskitetystä sopimisesta työnantajat luopuivat, ja katosi koordinaatio, ja nyt halutaan EK:n piiristä myös julkinen sektori laittaa lailla kiinni, niin että palkankorotuksissa ei mennä avoimen sektorin ylitse. Tästä on kysymys. Meillä on kaksi kertaa tapahtunut yleisen linjan ylitys noin 50 vuoden aikana, karkeasti ottaen: 2007 kokoomuksen Sari Sairaanhoitajasta lähti liikkeelle yksi kierros, joka meni yli yleisen linjan, ja 2022 myös hoitoalan palkoista oli kysymys, tärkeistä hoitoalan palkankorotuksista oli kysymys, ja taas oli vähän politiikka mukana. [Puhemies koputtaa] Onko tässä kyse vain meidän politiikan sitomisesta tällä lailla, kun normaalisti työmarkkinat toimivat niin, että tällaisia lakeja ei tarvita? Tämä on täysin turhaa lainsäädäntöä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri Satonen, enintään viisi minuuttia.

14.51 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän värikkästä, ehkä vähän tunteisestakin keskustelusta. Mutta ihan muutamia kohtia koetan tässä käydä läpi.

Ensimmäisenä tämä väite siitä, että tämä johtaa joidenkin alojen ikuiseen palkkakuoppaan. No, ei todellakaan johda. Katsokaa nyt vaikka varhaiskasvatusta. Helsingin kaupunki maksaa, tänäkin päivänä, selvästi enemmän varhaiskasvatuksen palkkoja kuin mitä TE-Seillä on sovittu, ja se maksaa niitä sen takia, että ne muuten eivät saa niitä tärkeitä varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Työmarkkinat ovat markkinat, eli työmarkkinoilla tapahtuu niin, että jos työvoimasta on pulaa, niin palkat nousevat riippumatta siitä, minkälainen järjestelmä meillä on. [Välihuutoja vasemmalta] Ja jos te haluatte kuulla siitä, miten tämä nyt Ruotsissa toimii, kun siihen useampi täällä viittasi ja kysyi, niin Ruotsissahan tämä järjestelmä toimii niin, että ensinnäkään se ei ole pelkästään sopimista, koska siellä on asetus taustalla. Sitten siellä on tehty työmarkkinajärjestöjen kesken kyllä sopimista, mutta julkisen sektorin palkkaus nimenomaan tehdään niin, että siellä tyypillisesti tehdään numerotomat sopimukset, ja silloin siellä voidaan kohdentaa julkisen sektorin sisällä niille työvoimapula-aloille niitä palkkoja, [Ben Zyskowiec: Mutta se vaatii solidaarisuutta!] kovempia palkankorotuksia. Usein se tarkoittaa hoitajia, se tarkoittaa opettajia, se voi tarkoittaa var-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

haiskasvatuksen ammattilaisia ja näin. Eli sen järjestelmän sisällä kohdennetaan niille aloille, joilla on työvoiman tarvetta. Sitten jos se työvoiman tarve muuttuu, että jollain muulla alalla on seuraavalla kertaa työvoiman tarvetta, niin heille kohdennetaan. [Niina Malmin välihuuto — Antti Lindtmanin välihuuto] Näinhän sen pitää toimiakin.

No, sitten tästä neuvottelusta, ja erityisesti keskustan suuntaan, kun täällä peräänkuulutetaan sitä, [Pia Lohikosken välihuuto] että nämä asiat pitäisi yhteistyössä tehdä. No, juuri niin me ajattelimme. [Naurua] Juuri sen takia kutsuttiin paikalle Ruotsin valtakunnansovittelija ja kaikki ne keskeiset tahot, jotka Suomessa tekevät työehtosopimuksia, ja käytiin läpi tämä keskustelu, miten Ruotsissa tämä järjestelmä toimii. He saivat informaation — myös siitä, että palkkatasa-arvo Ruotsissa on parantunut tämän 25 vuoden aikana — Ruotsin valtakunnansovittelijalta. Sen jälkeen neuvottelut käynnistyivät, [Antti Lindtman: Ei tämän johdosta!] ja oliko toinen vai kolmas neuvottelukerta, kun SAK lähti sieltä pöydästä pois, [Välihuuto] ja sen jälkeen ei ollut edellytyksiä niitä neuvotteluja käynnistää. Ja jos täällä nyt joku sanoo sitä, että kun tämä lakiesitys vedetään pois, niin sen jälkeenhän ne neuvottelut lähtevät käyntiin, niin ei kai siihen nyt kukaan tosissaan usko. Tämähän oli nimenomaan se porkkana, joka tässä tarjottiin, [Vasemmalta: Porkkana?] että olisi ollut mahdollista neuvotellen tehdä se, [Vasemmalta: Missä porkkana sijaitsee?] mutta jos neuvotteluratkaisu syntyy myöhemmin, joko myöhemmin tällä vaalikaudella tai seuraavalla vaalikaudella tai koska hyvänsä, niin tämä laki mahdollistaa ottaa huomioon sen neuvotteluratkaisun. Sitä neuvottelua ei ole mitenkään suljettu pois, ja edelleen toivon, että nämä neuvottelut lähtisivät käyntiin, mutta valitettavasti näen, että tällä hetkellä nämä neuvottelut keskittyvät ihan muuhun. [Sheikki Laakso: Keväällä on vaalit, ei voi neuvotella!]

Sitten ihmettelen täällä myös sitä, että tätä viennin päänavausta, sen kunnioittamista, joissakin puheenvuoroissa ei mielestäni pidetty tärkeänä, kun sehän on koko tämän järjestelmän perusta. Eihän kukaan lähde tekemään sitä viennin päänavausta, jos päänavausta ei suojella. Tämä on ollut 60 vuotta tämän järjestelmän perusta, [Niina Malm: Miksi pitää muuttaa sitten?] kuten edustaja Lylykin mainitsi, paria merkittävää poikkeusta lukuun ottamatta.

Sitten täällä oli vielä kysymys edustaja Seppäsellä näistä tehtäväkohtaisista erityispiirteistä, että miten ne voidaan ottaa huomioon. [Niina Malmin välihuuto] Tässä koko laissaahan on kyse kustannuskilpailukyvyistä, ja silloin se tarkoittaa tietysti, että jos teksteissä tehdään sellaisia muutoksia, jotka vaikuttavat suuntaan tai toiseen, niin silloin liikkumavaraa on tietysti enemmän, eli silloin nämä huomioidaan siinä ratkaisussa tietenkin. [Niina Malmin välihuuto] Eli se mahdollistaa sitä, että alakohtaisesti voidaan tietysti jatkossakin näitä erityispiirteitä ottaa huomioon esimerkiksi sovittelijan esityksessä. Ja ylipäänsänsä vain pieni osa asioista menee sovittelijalle. Suurin osa työehtosopimuksista tullaan tekemään jatkossakin vapaan sopimisen piirissä, jota tämä laki ei siis millään lailla estä.

Ja aivan viimeisenä vielä se, että kun tämän lakiesityksen takana on kansantalouden kokonaisuus ja työmarkkinoiden toimivuus, niin vastustaako tässä salissa joku näitä tavoitteita? [Veronika Honkasalo: Pidetään naiset palkkakuopassa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään tässä vaiheessa. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.56.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.28.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Siellä puhujalistan ensimmäisenä on edustaja Malm. Olkaa hyvä.

15.28 Niina Malm sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Onko tämä lakiesitys tästä palkka-kuopasta hallituksen mielestä oikein? Onko hallitus todella sitä mieltä, että Suomessa on varaa useiden kerrosten työmarkkinoihin? Onko hallitus todella sitä mieltä, että esimerkiksi julkisella puolella työskentelevät naiset, nuoret ja osa-aikaiset voi tuomita ikuiseen palkkakuoppaan? Onko tämä hallituksen käsitys tasa-arvosta? Näihin ryhmiin hallitus on jo aiemmin kohdistanut kohtuuttomia toimia.

Hallitus on myös samaan aikaan nostanut alv:tä, joka lisää elämisen kustannuksia. Leipä ja lämpö maksavat kaikille saman verran. Aikuiskoulutustuen poistaminen jättää naiset juuri siihen tilanteeseen, ettei alanvaihto enää pienellä palkalla ole mahdollista. Tässä karulla tavalla näkyy hallituksen arvostus palkansaajan mahdollisuuksiin kouluttautua, kehittyä ja edetä urallaan. Vuorotteluvapaan poistaminen vie vähäisetkin palautumisen mahdollisuudet, perheen ja työn yhteensovittaminen vaikeutuu, ja esimerkiksi kun vakava sairaus kohtaa tai ikääntynyt omainen vaatii aikaa ja hoivaa, palvelupaikkoja ei ole tai niitä jonotetaan kohtuuttoman pitkään. Sosiaaliturvasta hallitus leikkaa työttömyyden kohdatessa tolkkumasti. Ja sitten viimeisenä on se hallituksen suurin leikkaus: leikkaus työllisyydestä. Hallitus on täysin epäonnistunut työttömyyden hoidossa ja on Euroopan surkein työllisyyden hoitaja, ja kun täällä tänäänkin on monesti kuultu, että työ ja talous käyvät käsi kädessä, niin tämä lopputulos ja hallituksen näytöt ovat kyllä olemattomia tältä osalta.

No, tätä esitystä on tänään perusteltu sillä, että Ruotsissa tämä on jo toiminut kauan ja on arkipäivää. Kuten aiemmin totesin, Ruotsissa on myötämäärämlaki. Tällä tasapainotetaan valtasuhteita. Työntekijäpuolen tulkintaetuoikeus on Ruotsissa, mutta Suomessa se on käytännössä työnantajalla, jolloin työntekijä on aina altavastaisessa asemassa. Laki palkkavarkaudesta työntekijän suojana ei ole Suomessa, mutta se on Ruotsissa. Ruotsi lähtee neuvotteluissa siitä, että arvostetaan neuvotteluja ja neuvotteluille varataan aikaa. Suomessa hallitusohjelmassa päätetään, mitä työmarkkinoiden pitää päättää, tai hallitus tekee päätökset. Tämä on todella kaukana sopimisesta. Tämä on sanelua.

Ruotsissa nämä palkkaerot ovat kaventuneet, ja kun tässä debatissakin aiheesta keskusteltiin, niin kysyn nyt: Onko hallituksen mielestä oikein maksaa pientä, minimaalista palkkaa maahanmuuttajataustaisille miehille ja samalla maksaa myös sitä samaa minimaalista palkkaa naisille? Eikö olisi parempi nostaa palkkatasoa, nostaa niitä alimpia palkkatasoja ylöspäin? Kai hyvinvointivaltiossa täytyisi olla lähtökohta se, että ensin nostetaan alimmat palkkaluokat ylöspäin, mutta hallituksen toimintatapa tässäkin on se, että kurjistetaan vielä pikkuisen lisää ja annetaan veronkevennyksiä sitten ministerin tuloluokkaan.

Ruotsista todettiin vielä, että vientimallissa oli sovittelijalle annettava lisää valtaa ja resursseja. No, mitä tässä esityksessä on? Kädet sidotaan. Suomi toimii täysin päinvastoin, ja se supistaa edellytyksiä sopia työmarkkinoilla. Kun sovitteluprosessi on osapuolten välistä vuorovaikutusta, jossa sovittelijan rooli on toimia tasapuolisesti osapuolia tukien ja mahdollistaa sopuun pääseminen, sovun ja sopimuksen tekevät lopulta neuvotteluosapuolet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Usein paras sopimus on sellainen, jossa kaikki osapuolet kiristelevät ehkä pikkuisen hampaitaan mutta saavatkin jotain, on päästy kompromissiin. Sovittelijan käsiä ei siis voi sitoa, jos halutaan, että sovittelu on oikeasti sovittelua. Näin ollaan nyt tekemässä tämän esitetyn lain kautta. Jos laki etenee, niin sovittelija on puolensa valinnut jo ennen neuvottelua. Ei siis synny oikeaa neuvotteluasetelmaa, luottamusta eikä näin ollen myöskään oikeaa, reilua sopimusta. Eli toiset hymyilevät leveästi, ja toisten suupielet vääntyvät irtivitykseen. Tässä tilanteessa on kyse sanelusta. Ehkäpä valtakunnansovittelijan titteli pitäisi samalla muuttaa valtakunnansanelijaksi, jos laki hyväksytään.

No, sitten vielä se yksi väite sieltä Ruotsista, että kyllä jatkossakin voidaan antaa hoitajille palkankorotus. Jos valtakunnansovittelijan käsi sitomisen jälkeen yksi ryhmä saa korotuksen, eivät muut sitä voi enää saada, jos kokonaispotti ylittyy, koska alan kokonaisuromäärä ei saa ylittää vientialojen sopimusta. Eli Orpon hallitus luokittelee lainsäädännöllä ammattien arvostusta: saako hoitaja, nuoriso-ohjaaja, opettaja vai kiinteistöhuoltaja palkankorotuksen, kuka on tärkein? Aikamoista kastiajattelua.

Vanha viisaus ”hajota ja hallitse” on saanut uuden muodon. Nyt ollaan luomassa niin pirstaleinen malli palkkaneuvotteluihin, että tästä ei seuraa kuin kaaos. Nykyinen työolainsäädäntö vaatii korjaamista. Siitä ovat sekä työnantaja- että työntekijäpuoli yhtä mieltä, mutta tämä esitys ei ole korjaamista ja kehittämistä vaan osittaista romutusta. Suomessa on ollut perustana työolainsäädäntö, jossa on turvattu viime kädessä heikomman osapuolen eli työntekijän asema. On vedottu Ruotsiin ja siihen, kuinka hienosti siellä tämä vientivetoisen palkkamalli toimii. On kuitenkin hyvä muistaa, että naapurissa tulkitaan heidän myötämäärämlakiaan toisin. Siellä työntekijällä on tulkintaetuoikeus, ja meillä se on työnantajalla, sillä vahvemmalla, ja jos huonosti kävisi, niin ainoa keino, millä asian saisi muutettua, olisi kanteen teko työtuomioistuimeen tai käräjäoikeuteen.

Meillä SDP:ssä palkansaajan puolustaminen ei ole vain vaalien alla ajankohtaista. Hallituksen puheiden ja tekojen välillä on jälleen kerran huutava ristiriita, joka ei vastaa vaalilupauksiin. Yhtäältä väitetään, että naisvaltaiset alat eivät päädy palkkakuoppaan, mutta samaan aikaan tavoitteena on nimenomaan estää viimeksi nähdyn kunta-alan palkkaratkaisun kaltaiset sopimukset. Molemmat asiat eivät voi samaan aikaan toteutua hallituksen ajamalla mallilla. Miksi siis tätä lakia tehdään, jos mikään ei muutu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

15.36 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Orpon hallitus tosiasiallisesti puuttuu palkanmuodostukseen viedessään runnoen läpi lakiesityksen vientivetoisesta palkkamallista. Hallitus rajoittaa palkkakuoppalailla julkisen sektorin, naisvaltaisten alojen ja matalapalkka-alojen mahdollisuuksia korjata tilannettaan.

Vientimallin vieminen lakiin on yksi jatkumo pitkässä työmarkkinoiden sotkemisen sarjassa ja työntekijöiden ja työttömien kyykyttämisessä. Kaikki oikeistohallituksen työmarkkinauudistukset heikentävät työntekijöiden asemaa ja turvaa. Työmarkkinauudistus-sana on synonyymi sanalle ”leikkaus”.

Heikompien alojen tukemiseen liittyviä tukilakkoja on rajoitettu, ansiosidonnainen työttömyysturva on romutettu lapsikorotusten poistolla ja 20—25 prosentin leikkauksilla, aikuiskoulutustuki on lakkautettu, vain muutaman mainitakseni.

Kolmas aalto on tulossa, sillä irtisanomista ja määräaikaista sopimista tullaan helpottamaan, paikallista sopimista ilman velvollisuuksia laajennetaan tänne lähetettyihin ulko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

maalaisiin työntekijöihin ja järjestäytymättömiin yrityksiin, sopimussakko ensimmäisestä sairauspäivästä on tulossa ja neuvotteluvollisuuksia heikennetään työpaikkojen muutostilanteisiin. Työntekijöiden kannalta tulevaisuus on musta. Laskin heikennyksiä olevan nyt 16, jotka ovat täällä olleet, ja kahdeksan on vielä tulossa, eli 24 heikennystä, ja työnantajapuolella ei yhtään.

Palkkakuoppalaki tulee entisestään vaikeuttamaan naisvaltaisten ja matalapalkkaisten alojen aseman parantamista ja vaikeuttamaan sovitteluprosessia. Ilman kunnollista sovittelua lakkojen todennäköisyys kasvaa. Tämä ei ole kenenkään etu, vähiten työntekijöiden. Erityisesti naiset ja pienipalkkaiset työntekijät ovat jäämässä vientimallin vuoksi palkkakuoppaan sellaisessa tilanteessa, jossa Suomen työmarkkinat ovat eriytyneet matalapalkka- ja nais- ja miesvaltaisiin aloihin sekä siihen, että joillain aloilla palkkaliukumata hoitavat osan palkkakehityksestä. Niillä aloilla, joilla palkkaliukumaa ei ole, useimmiten naisvaltaisilla aloilla, palkkojen korjaamistarpeet myös tästä syystä korostuvat neuvottelukieroksella.

Hallitus puuttuu voimakkaasti palkkojen määräytymiseen, mikä kaventaa työntekijöiden mahdollisuutta korjata palkkojaan, kun sitä rajoitetaan lakisääteisellä palkkakatolla. Tämä tekee työmarkkinoista epätasapainoisemmat ja vaikeuttaa reilujen ratkaisujen löytymistä, etenkin edellä mainittujen alojen osalta.

Arvoisa rouva puhemies! Vientimallilainsäädännöllä sidottaisiin myös valtakunnansovittelijan kädet sovun aikaansaamiseksi ja lakkojen välttämiseksi. Näin työnantajapuoli voi varmuudella luottaa siihen, että lailla taataan heidän edustajiensa kehittämä vientivetoisen ratkaisu, joka estää palkankorotukset yli ventialojen korotuksen. Jos oikeasti haluttaisiin helpottaa sovittelijan työtä sovittelutoimessa, olisi pitänyt vahvistaa heidän resurssejaan ja tilastointimahdollisuuksiaan sekä mahdollisuutta osallistua aiemmin neuvotteluprosessiin.

Sovittelijan työn merkitys työmarkkinoiden tasapainon ylläpitäjänä on keskeinen. Nyt kuitenkin sovittelijan työtä rajoitetaan kohtuuttomasti, mikä vaarantaa koko sovitteluprosessin uskottavuuden. Kun sovittelijan toimintamahdollisuuksia kavennetaan, lopputulos näyttää ennalta määrätyltä. Tämä vähentää halukkuutta turvautua sovitteluun, koska sen ei uskota johtavan oikeudenmukaiseen ratkaisuun.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on myös täysin turha lainsäädäntö, koska vain kaksi kertaa 2000-luvulla yleinen linja ei ole ohjannut sopimustasoa. Ensimmäinen kerta oli täälläkin puhuttu vuosien 2007—2008 kierros, kun kokoomuksen Sari Sairaanhoitaja esityksellään avasi palkkahanat, ja toinen kierros oli vuoden 2022 julkisen puolen kierros. Molemmilla kierroksilla oli politiikkaa lähellä olevista päätöksistä kysymys, ja pääosin julkisen puolen naisvaltaisten alojen tarpeellisista palkankorotuksista.

No, sitten tähän liittyy myös kysymys: Kun täällä on nyt kaksi esimerkkiä, joista tämä vuoden 2022 palkkaratkaisukin syntyi sovittelutoimen myötä sovittelulautakunnan avustuksella, niin olen sitä ministeriltä muutama kerta kysynyt, että kun ja jos tämä lainsäädäntö tulee, olisiko vuoden 2022 palkankorotuspaketti mahdollista kaikille niille hoitoaloille ja muille, joiden osalta se silloin tehtiin. Selitykseksi ei riitä, että joltain muulta alalta pienennetään ratkaisua. Tämä teidän logiikkanne voi johtaa siihen, että silloin jos hoitajille korotetaan palkkaa julkisella puolella, niin jostain toisesta kohtaa pitää sitten viedä alaspäin, ja se ei ole se, mitä täällä on tarpeen hakea.

Arvoisa rouva puhemies! Kaikki tähän mennessä esiteltyt hallituksen toimet ovat heikentäneet työntekijöiden asemaa ja oikeuksia. On selvää, että tämänkaltaisella politiikalla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

ajetaan työmarkkinoita kohti lisääntyvää epävakautta ja ristiriitoja. Nyt olisi aika muuttaa suunta ja taata sovittelijalle riittävät mahdollisuudet tehdä työtään niin, että kaikilla osapuolilla on aidosti mahdollisuus päästä reiluun ja kestävä ratkaisuun.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

15.42 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallitus on valmis menemään palkansaajia koskevissa heikennyksissä niin pitkälle, että seuraavaksi jopa valtakunnansovittelijakaan ei ole koskematon. Hallitus on laittamassa valtakunnansovittelijalle käsiraudat, joilla rajoitetaan matalapalkka-alojen palkankorotuksia. En tiedä, olisiko tätä ennen vaaleja uskonut kukaan, ei edes EK tai Suomen Yrittäjät. Siellä Etelärannassa taitaa tällä hetkellä poksahdella samppanjapullojen korkit, kun tätä hullua lakiesitystä käsitellään. Onhan EK todennut jo aiemmin, että enemmän saatiin kuin pyydettiin.

Tämän vientivetoisen palkkamallin myötä pienipalkkaisille työntekijöille luvataan taloudellista toivottomuutta ja heikentyvää ostovoimaa, samalla kun muut, jo aiemmin päätetyt työelämän heikennykset vain pahentavat heidän asemaansa. Tämä kehitys ei tarjoa työntekijöille toivoa paremmasta, vaan pikemminkin sysää heidät kohti jatkuvaa epävarmuutta.

Huolestuttavaa on myös se, miten tällainen palkkamalli vaikuttaa nuoriin, työelämään tuleviin työntekijöihin. Työmarkkinoille astuville nuorille tämä lakimuutos todellakaan ei lähetä kannustavaa viestiä. Tämä muutos antaa ymmärtää, että heidän palkkansa ja elinolosuhteensa tulevat olemaan pysyvästi sidottuja viennin vaatimaan palkkatasoon, eikä parempaa ole näköpiirissä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen jo aiemmat päätökset sosiaaliturvaan ja työelämän heikennyksiin tulevat lisäämään köyhyysrajan alapuolella olevien työntekijöiden määrää jopa yli 30 prosentilla nykyisestä vuoteen 2027 mennessä. Näin arvioi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Palkkaköyhyys on yleisempää naisvaltaisilla aloilla, pienissä yrityksissä ja osa-aikaisten keskuudessa. Tämä lakimuutos sinetöi pienipalkkaisten alojen työntekijöiden palkanluokkuuden. Tällä on taatusti vaikutusta juuri edellä mainittuun palkkaköyhien lisääntymään määrään, valitettavasti.

Arvoisa hallitus! Pienipalkkaisten työntekijöiden tulevaisuuden turvaaminen edellyttää oikeudenmukaisempaa palkkapolitiikkaa, joka ei betonoisi heidän toimeentuloaan epävarmuuden ja niukkuuden varaan. Näitä keinoja löytyy, mutta hallitus ei tässäkään asiassa halua olla piiruakaan työntekijän puolella.

Ammattiliitto Jytyn puheenjohtaja totesi tästä vientimalliesityksestä seuraavaa: ”Toivomme, että kansanedustajat ymmärtävät, mikä on suomalaisen yhteiskunnan etu.” Arvoisa hallitus, ymmärrätekö te? Pahoin pelkään, että te ette ymmärrä.

Ja arvoivat perussuomalaiset, teiltä kysyttiin ennen vaaleja SAK-kyselyssä seuraavaa: ”Eduskunnan ei tule painostaa työmarkkinajärjestöjä työntekijöille haitallisiin sopimuksiin.” Te perussuomalaiset vastasitte ”kyllä”, eli te vastasitte, että te ette hyväksy työntekijöihin kohdistuvia haitallisia päätöksiä. Ja mitä te taas teette? Olette täysin hyväksymässä tätäkin esitystä, jota ovat kritisoineet työntekijöitä edustavat ammattiliitot, oikeuskansleri sekä lainsäädännön arviointineuvosto.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Arvoisa puhemies! Minä olen ehdottomasti sitä mieltä, että tämä aivan käsittämätön lakiesitys tulee perua. Kuinka te, arvoisa hallitus, edes kehtaatte esittää tällaista palkkatasa-arvoa heikentävää lakimuutosta? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

15.47 Karoliina Partanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kuulimme juuri kolmen puheenvuoron verran SDP:n esimerkkiä vastakkainasetteluvasemmistosta. Faktojen sijaan kaikista kysymyksistä etsitään mahdollisuus pelotella ja löytää paikka vastakkainasettelulle. SDP:n linja perustuu sovittelujärjestelmän uudistamisenkin osalta niukkuuden noidankehään. Ensin estetään yritysten mahdollisuudet kilpailla ja kasvaa, sen jälkeen verotetaan suomalaiset palkansaajat ja yritykset kurjuuteen, ja lopuksi jaetaan niukatkin verotulot. Tämä on SDP:n talouden ja työelämän linja. Kysymys kuuluukin: kuka tästä demareiden linjasta hyötyy? Sovittelujärjestelmän uudistamisen keskeinen sisältö löytyy lain 11 §:stä, jonka mukaan sovittelijan on kansantalouden kokonaisedun turvaamiseksi meneteltävä sovittelutoiminnassa siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuutta vaaranneta. Ilmeisesti demarit vastustavat kansantalouden kokonaisedun turvaamista ja työmarkkinoiden toimivuuden turvaamista.

Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on jo pitkään noudatettu periaatetta, jonka mukaan vientiteollisuus avaa valtakunnallisten työehtosopimusten neuvottelukierroksen. Niin ikään valtakunnansovittelijat ovat jo vuosikymmenten ajan tukeneet vientialoilla muodostuvaa palkankorotusten yleistä linjaa. Hallituksen esityksen myötä tämä pitkä käytäntö vahvistetaan lain tasolla. Kyse ei ole uudesta käytännöstä, eikä noudatettu käytäntö ole johtanut opposition maalaamiin liioiteltuihin kauhukuviiin. Tahdonkin korostaa erityisesti SDP:n edustajille sitä, että tätä mallia on todellisuudessa noudatettu jo 60-luvulta.

Suomi on pieni, viennistä riippuvainen maa. Tämä tarkoittaa, että Suomen hyvinvointi nojaa keskeisesti vientialojemme menestykseen. Mitä paremmin vientiyrityksemme pärjäävät kansainvälisessä kilpailussa, sitä paremmin pystymme rahoittamaan jokaiselle suomalaiselle tärkeät hyvinvointiyhteiskuntamme palvelut ja julkisen sektorin palkat. Julkisen sektorin palkat voivat nousta kestäväällä tavalla ainoastaan silloin, jos Suomessa on työmarkkinamalli, joka vahvistaa julkista taloutta. Julkisen talouden vahvistumisen myötä julkisen sektorin palkanmaksukyky kasvaa.

Arvoisa rouva puhemies! Yksi opposition virheellisistä väittämistä koskien sovittelujärjestelmän uudistamista on se, että hallitus estää vapaan sopimisen palkoista. Tämä ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Työmarkkinaosapuolilla on jatkossakin täysi vapaus sopia palkankorotuksista. Tämä koskee niin työehtosopimusneuvotteluita kuin myös työpaikoilla tapahtuvaa sopimista. Kohdennuksia voidaan tehdä niin valtakunnallisella tasolla kuin myös paikallisten erien kautta. Lisäksi kohdennuksia voidaan esittää myös sovintoehdoituksissa.

Toinen opposition virheellinen väite on, että työntekijät ovat ikuisessa palkkakuopassa. Tämäkään väite ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Sovittelujärjestelmän uudistaminen ei estä sopimasta korkeampia palkkoja esimerkiksi niille aloille, joilla on pulaa työntekijöistä tai joilla palkat ovat jääneet jälkeen muista. Palkkaerojen ja palkkakuoppien korjaaminen on siis jatkossakin mahdollista, jos ammattiyhdistysliikkeeltä löytyy vain riittävästi sisäistä solidaarisuutta kohdennuksista sopimiseen. Me jokainen tiedämme, että meillä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Suomessa valtava pula esimerkiksi sote-osaajista, mutta silti palkkoja ei ole pystytty kohdentamaan niille aloille, joilla on eniten pulaa, koska solidaarisuutta ei ole löytynyt.

Arvoisa rouva puhemies! Nais- ja miesvaltaiset alat ovat suurin syy siihen, että naisen euro on miehen euroa pienempi. Tämä johtaa tuloerojen lisäksi siihen, että perhevapaita ei käytetä tasavertaisesti miesten ja naisten välillä. Suomessa on vallalla voimakas jako naisten ja miesten töihin, ja se ei ole juurikaan vähentynyt viimeisen 30 vuoden aikana. Esimerkiksi vuonna 2020 ICT-alalta valmistuneista naisia oli vain 15 prosenttia. Vain yksi kymmenestä kasvatustieteistä valmistuneista oli miehiä. Työmarkkinoiden segregatio ei pure sovittelemisesta syntyviin palkkaratkaisuihin. STM:n tutkimuksessa työmarkkinoiden segregatioiden purkamiseksi suositellaan esimerkiksi koulutuspoliittisia toimia, tilasto- ja tutkimustiedon tuottamista sekä työpaikkojen tasa-arvosuunnitelmien laadun parantamista. Orpon hallitus on tunnistanut tämän ongelman, ja hallitus selvittää hallitusohjelman mukaan toimenpiteitä, joilla voidaan vähentää ammattialojen sukupuoltenvälistä eriytymistä. Kutsun myös opposition vahvasti tähän keskusteluun mukaan, koska tämä on se keino, jolla me tosiasiallisesti pystymme ratkaisemaan naisten ja miesten väliset palkkaerot.

Arvoisa rouva puhemies! Orpon hallitus on sitoutunut uudistamaan arvokkaan isänmaamme taloutta ja työmarkkinoita. Kannamme vastuuta ja teemme päätöksiä, jotka turvaavat maamme kilpailukykyä ja julkisten palveluiden rahoitusta. Tänään käsiteltävän sovittelemisjärjestelmän uudistamisen osalta hallitus vetosi useita kertoja työmarkkinaosapuoliin, että ne olisivat neuvotteluteitse päässeet sopimukseen työmarkkinamallista. Valitettavasti työntekijöitä edustava SAK kuitenkin kieltäytyi neuvotteluista. Orpon hallitus ei jatka enää rahaa on -politiikkaa eikä jätä uudistuksia tekemättä, vaikka niitä kritisoidaan. Me kannamme vastuuta tulevaisuudesta, ja siksi hallitus vahvistaa vientivetoista työmarkkinamallia lainsäädäntöteitse uudistamalla sovittelemisjärjestelmää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti.

15.53 Tere Sammallahti kok: Arvon puhemies! Minä kerron nyt suuntaa antavan esimerkin nykyisen vanhakantaisen ja uuden vientivetoisen palkkamallin käytännön eroista.

Oletetaan, että kunta-alan työhdoista on just saatu sovittua, mukaan lukien kahden prosentin palkankorotukset sopimuskaudella. Nykymallissa korotus koskee tasaisesti koko kuntakenttää palkkaluokasta huolimatta. Vertailun vuoksi: 3 000 euroa kuussa tienaa sairaanhoitaja saa 60 euron palkankorotuksen, 6 000 euroa kuussa tienaa kaupungin insinööri saa 120 euron korotuksen ja 12 000 euroa kuussa tienaa hyvinvointialueen ylemmän tason johtaja 240 euron korotuksen. Eli tässä esimerkissä sairaanhoitajan ja palkka-johtajan palkankorotusten välillä on 180 euron ero. No, jos näin jatkuu hamaan tulevaisuuteen, kuten SDP, keskusta ja muut vasemmistopuolueet nyt vaativat, niin pienituloisempien kuntatyöntekijöiden palkkojen ja ostovoiman kehitys laahaa ikuisesti parempituloisten perässä.

Arvon puhemies! Uudessa vientivetoisessa palkkamallissa tätä eroa kuitenkin pystytään tasaamaan esimerkiksi valtakunnansovittelijan esityksestä tai ammattiliittojen sisäisen solidaarisuuden kautta. Jatkossa sovittelemisjärjestelmä voi tehdä vaikkapa semmoisen esityksen, että seuraavalla kierroksella sairaanhoitaja, insinööri ja johtaja saavat kaikki sen saman 120 euron korotuksen. Ja jos solidaarisuutta riittää, näin sovittaessa pienipalkkaisen kunta-alan työntekijän ostovoima kasvaa keveämmän verotuksen takia enemmän kuin johtajan palkka, vaikka euromääräisesti korotus on samansuuruinen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Arvon puhemies! Tämä kaikki on täysin mahdollista uudessa mallissa, jos siis solidaarisuutta riittää. [Aki Lindénin välihuuto] Mutta kas kummaa, nyt näyttääkin siltä, että uutta palkkamallia vimmatusti vastustavien vasemmistopuolueiden ja ammattiyhdistysliikkeen solidaarisuus pienipalkkaisia ja naisvaltaisia aloja kohtaan on loppunut kuin seinään. Herää kysymys, miksi just ammattiyhdistysliikkeen siiven suojassa lymyilevä vasemmisto ajaa niin kiivaasti julkisen sektorin hyvätuloisten johtajien etuja naisvaltaisten pienipalkkaisten alojen kustannuksella? Miten se nyt yhtäkkiä kääntyiikin niin, että solidaarisuudesta ja naisvaltaisten alojen palkoista juhlapuheissaan huolehtiva salin vasen laita uhraa nyt kaiken energiansa vastustaakseen mallia, jolla palkkakuoppa-aloja saataisiin tuettua.

Arvon puhemies! Tottahan tälle kaikelle on looginen selitys. Tälläkään kertaa tässä opposition pyörittämässä teatterissa ei ole kyse naisista, pienipalkkaisista tai muistakaan, jotka vasemmisto kulloinkin keksii valjastaa pikkupolitikointinsa iskunvaimentimeksi tai vaalivankureittensa vetäjiksi. [Lauri Lylyn vastauspuheenvuoropyyntö] Kyse on taas keran ammattiyhdistysliikkeen vallasta. Lakiuudistusta vastustamalla ammattiyhdistysliikkeen kellokkaat toivovat, että liittopomot pystyisivät jatkossakin lakkoja lietsomalla painostamaan kulloisenkin valtiojohdon ja valtakunnansovittelijan lupaamaan kuun taivaalta koko kuntasektorille. Tällä tavalla pienipalkkaiset naisvaltaiset alat pysyvät ikuisesti palkkakuopassa.

Mutta porvarihallitukselta riittää solidaarisuutta myös pienipalkkaisille naisvaltaisille aloille. Porvarihallitus ei horju, sillä meille tärkeintä on Suomen ja suomalaisten etu. Porvarihallitus poistaa pienituloisten ja naisvaltaisten julkisten sektorien työntekijöiden ranneesta heidän palkkakehitystään kahlinneet ruusunpunaiset käsiraudat. Orpon hallitukselle on tärkeää, että viennistä riippuvainen Suomi pysyy kilpailukykyisenä, että julkisella sektorilla palkankorotukset kohdistuvat siten, kuin on oikeudenmukaista, järkevää ja tarkoituksenmukaista, että lainsäädäntövalta pysyy eduskunnalla, etteivät lakkoasetta heiluttelevat riitapukarit pysty kiristämään demokratiaamme pimeiden tarkoituksperiensä ajamiseen.

Arvon puhemies! Vientivetoisen palkkamallin myötä Suomen kansantalous tulee vahvistumaan, ja jos ammattiyhdistysliikkeen sisällä solidaarisuutta riittää, kuten toivoa sopisi, niin palkkakuoppa-alat tulevat saamaan keskipitkällä aikavälillä ansaitsemansa korotukset — siis aivan kuten Ruotsissakin on käynyt. Siksi meidän kaikkien on syytä olla ylpeitä ja tyytyväisiä tästä uudesta vientivetoisesta palkkamallista, sillä se on koko Suomen etu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala. [Lauri Lylyn vastauspuheenvuoropyyntö] — Mennään puhujalistaa ainakin vielä jonkin aikaa.

15.57 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! On tämä kyllä jännä sali siitä, miten me voimme puhua samasta asiasta näin hyvin erilaisilla sanankänteillä. Edelliselle puhujalle, edustaja Sammallahdelle, voisin kommentoida, että ei tässä kyllä ole varmastikaan kyse ammattiyhdistysliikkeen vallasta, vaikka tapanne mukaan sitä useasti tuotte tässä salissa esiin. Kyllä tässä on kyse sopimisen kulttuurin heikentämisestä entisestään Suomen työmarkkinoilla. Elikkä kyllä tammöinen työelämän taksiuudistus on nyt saanut jatko-osan, ja tähän saliin on sillä nimikkeellä tuotu palkkakuoppalaki, taksiuudistuksen jatko-osa työmarkkinoille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Tämä lakiesitys sisältää monia sellaisia todellisia työelämän sudenkuoppia, mitä ei välttämättä vielä osata ennustaa. Saadaan entisestään mahdollisesti lisättyä erilaisia riitoja työmarkkinoille, ja se ei kyllä vie tätä meidän yhteiskuntaamme eteenpäin.

Oikeastaan minä ihmettelen sitä, onko meillä tarvetta tämmöiselle laille. Hallituspuolueidenkin puolelta on kuultu mielestäni hieman ristiriitaisia näkemyksiä. Toisaalta sanotaan, että on kova tarve tämmöiselle, ja sitten toisaalta sanotaan, ettei tämä oikein vaikuta mihinkään, että ei mitään huolta. Kyllä siinä aika ristiriitainen fiilis tulee kuunnellessa.

Tämä työriitojen sovittelua käsittelevä laki betonoi kyllä ne useat alat ikuisen palkkuoppaan ja pahentaa sillä tavalla sitä työelämän tasa-arvoa entisestään ja iskee todellakin niihin matalapalkka-aloihin, jotka ovat monesti vielä naisvaltaisia.

Sitä ihmettelen oikein kovasti, että jos vähän esimerkin vuoksi vaikka peilaa tätä sote-alaa, joka on nyt kriisissä, niin eikö hallitus ole ollenkaan huolissaan siitä kriisin keskellä olevasta sote-alasta? Miten esimerkiksi naisvaltaiselle hoitoalalle käy tämän lain jälkeen? Saadaanko me siellä pidettyä tärkeitä henkilöresursseja vai rupeaako henkilöstö valumaan muille aloille?

Ihmetellä täytyy kyllä myös sitä, miten perussuomalaiset ovat jälleen valmiita kurittamaan suomalaisen duunarin asemaa. Siihen me toki tässä salissa olemme jo tottuneet tämän viimeisen vuoden aikana.

Me kaivattaisiin työelämään paljon tasapainoa eikä yhtään enempää epävarmuutta, ja tämä laki tulee varmasti aiheuttamaan tulkintariitoja ja todennäköisesti lisää työrauhahäiriöitä samalla kun valtakunnansovittelijan ja sovittelulautakunnan toimivaltaa rajoitetaan ja siten sovittelijan puolueettomuus myös heikkenee.

Arvoisa puhemies! Kansainväliset veloitteet tukevat myös sitä, että suomalaisen työmarkkinamallin tulee jatkossakin perustua sopimiseen ja työmarkkinaosapuolten yhteisymmärrykseen. Työelämä nimenomaan kaipaa sitä tasapainoa, mutta tämä laki päinvastoin heikentää työmarkkinoiden toimivuutta ja esimerkiksi palkkatasa-arvon kehittymistä.

Haluaako hallitus ja varsinkin perussuomalaiset todellakin betonoida naisvaltaiset alat ikuisen palkkakuoppaan? Tätä työmarkkinakaaosta on aiheutettu nyt jo ihan riittävästi tänne Suomenmaahan. Kyllä minulla on suuri huoli siitä, kuka tämän työmarkkinasotkun vielä siivoaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

16.01 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten on täällä salissa tänään käynyt ilmi, niin keskusta ei kannata sitä, että nämä säännökset kirjataan lakiin. Täällä edustaja Sammallahti puhui voimakkaasti porvaripuolen äänestä, mutta näin perinteisen porvaripuolueen edustajana haluan kuitenkin sanoa, että meidän linjamme on selkeä ja me emme halua tätä lakiin. Me olemme nähneet, mitä ongelmia siellä on, ja ennen kaikkea meidän huolestuu tähän palkkatasa-arvoon sukupuolten välillä. Kyllähän on myönnettävä, että pääministeri Orpon hallituksen politiikka työmarkkinakysymyksissä on ollut erittäin jyräävää ja sanelevaa. Me koemme, että näitä uudistuksia pitäisi pystyä tekemään yhdessä, neuvotellen ja sopien, ei niin, että täällä jatkuvasti riidellään ja revitään yhdessä hyvin rakennettua.

Me tiedämme, mihin tämä tulee johtamaan myöskin osaltaan. Näistä palkkavaaleistakin ovat jo monet puhuneet. Silloin kyllä kysytään, että kestääkö kokoomuksen kantti. Edellisen kerran se ei kestänyt, kun Sari Sairaanhoitaja vaati palkankorotuksia, mutta entäs nyt,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

kun ne opettajat ja sairaanhoitajat tulevat uudestaan vaatimaan palkankorotuksia? Erityisesti puhun opettajienkin puolesta, jotka todellakin jäävät tässä palkkakuoppaan, jos tämä tällainen lakiesitys menee läpi, mutta niin jäävät monet muutkin. Tämä kuilu sukupuolten välillä tulee kasvamaan. Nämä palkkaerot tulevat varmasti näkymään.

En usko, että myöskään julkisen talouden haasteet ratkeavat tällä vientimallilla. Tässä on nyt niin iso paketti, että emme tosiasiassa vielä edes ymmärrä, mitä se tulee tarkoittamaan tuolla meidän työmarkkinakentällä, mutta näyttää siltä, että tämä hyvinkin oikeistolainen hallitus — enää ei voida puhua keskustaoikeistolaisista voimista vaan puhutaan oikeistolaisista voimista — aikoo nyt tehdä ja todella ajaa läpi mallin, jossa naisvaltaisia aloja ajetaan ikuisen palkkakuoppaan. Ja kyllä ennen kaikkea huolettavat hoitajat — hoitajat ja opettajat, varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja monet monet muut. Ja tämä sama porukka on kärsinyt hallituksen toimista jo siinä, kun aikuiskoulutustuki lakkautettiin — tuki, jonka avulla pystyttiin uudelleen kouluttautumaan, hakemaan uuteen ammattiin osaajia. Hallitus ajoi sen alas. Ja nyt samalla hallitus myöskin tulee tällä esityksellään tuomaan lisää ongelmia työmarkkinakentälle, mutta ennen kaikkea ongelmia jokaisen palkansaajan omaan ansaintaan, ja tämä tulee varmasti näkymään.

Ehkä hallituspuolueen edustajien ei kannata olla niin kovakorvaisia, koska täällä monet toimijat, edustavatpa he sitten ammattiliittoa tai muuten laajaa suomalaista yhteiskuntaa, ovat tuoneet huolensa esiin tästä lainsäädännöstä. Niin että ei kannata asettautua vain ehdoin tahdoin vastaan, että ”minä nyt porvarina edustan tätä kantaa ja minä haluan sulkea kaikki kanavat tuonne palkansaajakenttään”. Ei, me tarvitsemme työnantajia ja palkansaajia yhdessä ratkaisemaan näitä ongelmia, ja tällainen näin voimakas lainsäädännöllinen väliintulo tulee rikkomaan tätä sopimisen kulttuuria, joka meillä on ollut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Yrttiäho.

16.05 Johannes Yrttiäho vas: Arvoisa puhemies! Suomalaisten reaaliensiot, ostovoima, putosi historiallisen rajusti vuosina 22—23. Yhtä tuntuva pudotus koettiin sitä ennen 70-luvulla. Esimerkiksi sote- ja kunta-alalla vuonna 22 sovittu monivuotinen palkkaratkaisu ei ole pystynyt vastaamaan tähän reaaliensioden pudotukseen. Paineet oikeutetuille palkankorotuksille siis edelleen kasvavat niin julkisilla kuin yksityisilläkin aloilla.

Näitä palkkapaineitahan hallitus nyt hillitsee työnantajan eduksi heikentämällä työntekijöiden neuvotteluasemaa monella tavalla, sosiaaliturvaleikkauksin ja työelämän oikeuksia purkaen. Ja, puhemies, nyt hallitus puuttuu työnantajan eduksi myös sopimisen vapauteen. Tämä niin sanottu vientimallia koskeva lakiesitys asettaa sovittelijalle käytännössä velvollisuuden estää vientiliittojen sopimusratkaisua korkeammat korotukset muilla aloilla. Sovittelijan kädet näin lailla sitomalla puututaan siis sopimisen vapauteen. Sopiminen ei ole vapaata, jos sovittelijaa ohjataan lailla toimimaan toisen osapuolen eli työnantajan eduksi. Ennen kaikkea naisvaltaiset palvelualat uhkaavat tämän esityksen seurauksena jäädä syvenevään palkkakuoppaan, ja sukupuolten palkkaerot tietenkin kasvaisivat.

Puhemies! Väitän, että hallituksen malli toimisi kautta linjan palkkoja painaen, ja näin kävisi myös vientialoilla. Nimittäin julkisten alojen erittäin kovat palkka- ja rahoituspaineen etenkin hyvinvointialueilla tosiasiassa jarruttaisivat myös viennin sopimustasoa. Lisäksi vientiliittojen sopimukset eivät takavuosiinakaan ole häävejä palkankorotuksia näille aloille taanneet. Nyt vielä Suomen vientiteollisuuden näkymät ovat ehkä poikkeuksellisen heikot johtuen Saksan tilanteesta ja idänkaupan tyrehtymisestä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Puhemies! Vaikka erilaiset, elinkeinoelämän odotuksiin perustuvat kyselyt, kuten Keskuskauppakamarin tuore, tänään julkistettu kysely, povaavat aika ajoin parempaa talouskehitystä, on talouden volyymilukuja ja volyymi-indeksejä tarkasteltaessa kuva ihan toinen. Kun hintojen nousun vaikutus poistetaan ja katsotaan tuotannonalojen ja kaupan tuotetun ja kiertävän tavarantoiminnan määriä, talouden kuva on heikko.

Puhemies! Työntekijöille on jo pitkään tässä maassa ollut tarjolla kilpailukyvyyn ja tuotavuuden nimissä hyvin, hyvin maltillisia yleiskorotuksia, käytännössä nollalinjaa, lomarahojen leikkauksia ja muita heikennyksiä, mutta työnantaja on ollut saamapuolella, ja valtio on ollut työnantajan apuna ennenkin. Esimerkiksi 2010-luvulla toteutettu työnantajien Kela-maksun poisto, yritysten yhteisöveroale ja kiky-sopimuksen myötä tehty työnantajien sotu-maksujen siirto työntekijöille ovat tuoneet tähän päivään mennessä työnantajille varmasti kymmenien miljardien eurojen hyödyn. Lisäksi korona-ajan miljardien yritystuet ovat lihottaneet yrityksiä ja niiden omistajia, ja nyt Orpon hallituksen työttömyysturvaleikkaukset vähentävät nekin etenkin isojen työnantajien työttömyysvakuutusmaksuja, mistä hyöty on varmasti satoja miljoonia euroja.

Kaikista näistä yhtiöiden saamista eduista huolimatta investointeja ei ole juuri kuulunut. Sen sijaan Helsingin pörssiin listattujen yhtiöiden osingonjako on pysynyt vuosi vuoden jälkeen erinomaisella tasolla. Viime vuonna esimerkiksi 60 suurinta Helsingin pörssiin listattua yhtiötä jakoi, siis taantumasta huolimatta, osinkoja ennätyskelliset yli 14 miljardia, ja tänä vuonna päädyttiin lähes yhtä suureen voitonjakoon. Juuri tämä omistajien voittojen taso on haluttu säilyttää, ja se näyttää olevan Orpon hallitukselle EK:sta annettu keskeinen tehtävä. Juuri tätä tehtävää toteuttaa tämä niin sanottu vientimalli tai palkkakuoppalaki. Se on laki isojen työnantajien voittojen turvaamiseksi ja työntekijöiden palkkojen alentamiseksi. Ei ole ainuttakaan syytä sitä hyväksyä, mutta lukuisia painavia perusteita on tämä lakiesitys hylätä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitos, edustaja Yrttiaho. [Puhemies yskii] — Ja anteeksi tämä häiriö, mutta en voi sille mitään. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.11 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tämä laki on todellinen palkkakuoppalaki. Se tulee jättämään sekä matalapalkka- että naisvaltaiset alat palkkakuoppaan. Työnantajilla ei ole tämän lain myötä mitään tarvetta sopia vientialoja korkeammista ratkaisuksista, sillä ne tietävät, että sovittelijalla on jo palkkakatto valmiina odottamassa.

Kansantalouden kokonaisedun säätäminen lakiin rajaa myös huomattavasti sovittelijan mahdollisuuksia hoitaa omaa toimintaansa. Sovittelija on aiemmin ollut riippumaton toimija, jonka esitykset ovat nojanneet ammattitaitoon ja näkemykseen kaikkien osapuolten kannalta parhaasta mahdollisesta lopputuloksesta. Nyt hallitus on tuomassa lailla ulkopuolisia, määrittäviä elementtejä sovitteluun, mikä rapauttaa luottamusta koko sovittelujärjestelmään ja sen kykyyn antaa kaikki osapuolet huomioivia esityksiä ja parhaita ratkaisuja. Uhkana on, että työehtokiistat vain pitkittyvät, kun sovinnon mahdollisuuksia näin rajataan.

Arvoisa puhemies! Monet tahot ovat kyseenalaistaneet tarpeen luoda lainsäädäntöä, jolla puututaan työmarkkinoiden toimintaan ja erityisesti neuvotteluiden ja sovitteluiden sisällöllisiin kysymyksiin. Jopa hallituksen oma laillisuusvalvoja, oikeuskansleri, on omassa lausunnossaan pitänyt erikoisena, että hallituksen esityksessä poiketaan aikaisemmasta lainsäädäntökäytännöstä ja traditiosta. Hän totesikin lausunnossaan seuraavaa: ”Nähdäk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

seni uusi linjanveto, jossa lakisääteisesti puututtaisiin työehtosopimusten vapauteen, avaa tulevaisuudessa ennalta-arvaamattomia vaikutuksia, joita tulisi hallituksen esityksessä tiedostaa.”

Hallitus on kuitenkin jo aiemmin osoittanut, että sillä ei ole mitään halua pysyä työmarkkinoiden toiminnan ulkopuolella. Päinvastoin se on työntänyt itsensä vahvasti mukaan osapuoleksi työmarkkinakiistoihin, kuten jo viime keväänä saimme esimerkiksi lakkolainsäädännön edistämisen yhteydessä nähdä. Jos jo hallitusohjelmassa on sovittu tiukoista kirjauksista, joita vasten pitäisi neuvotella ja jotka ovat suoraan työnantajien unelmista lainattuja, niin se ei mahdollista tasapuolista neuvottelutilannetta myöhemmässä vaiheessa. Kuten SDP:n puheenjohtaja Antti Lindtman nosti hyvin eilen A-studiossa esille, nyt sovittelijakin ollaan laittamassa työnantajan taskuun.

Myös hallituksen käsitys yhteiskunnan parhaasta on koko hallituskauden ajan pohjautunut vahvasti ja pääasiassa vain taloudellisiin etuihin, mikä näkyy myös tässä hallituksen esityksessä. Yhteiskunnan parhaaseen pitäisi kuitenkin demokraattisessa hyvinvointivaltiossa sisältyä useita muitakin tärkeitä näkökulmia, kuten perus- ja ihmisoikeuksien huomioiminen ja tasa-arvon edistäminen, joita hallitus vaikuttaa pitävän sivuseikkoina.

Arvoisa puhemies! Hallituksen puheissa ja teoissa on taas ristiriitaa, jolla yritetään hälvittää sitä, että tämän esityksen tarkoituksena on estää muun muassa sote-alan työntekijöitä, opettajia, varhaiskasvattajia, myyjiä ja siivoojia neuvottelemasta itselleen parempia palkkoja. Te ette halua, että etenkin julkisilla aloilla saadaan parempia palkkoja, koska ne tulevat lopulta valtion maksettavaksi. Vaikuttaa siltä, että teidän mielestänne näiden alojen pitäisi olla ikuisesti lukittuja nykyiseen palkkakuoppaan, joka on osaltaan seurausta siitä, ettei naisten työpanosta ole historiallisesti arvostettu samalla tavalla kuin miesten. Esitys osoittaakin, että joitain aloja ja töitä arvostetaan edelleen valitettavasti toisia vähemmän.

Arvoisa puhemies! Hallitus kyllä puhuu kauniisti tasa-arvosta, mutta millä te ajattelitte edistää konkreettisesti jatkossa palkkatasa-arvoa, mikäli naisvaltaisten alojen palkankorotukset eivät saa enää ikinä ylittää vientiteollisuuden palkankorotustasoa? Edustaja Mäkelä nosti tänään aikaisemmassa debattipuheenvuorossaan esille, että julkisen sektorin palkankorotukset ovat toistuvasti ylittäneet vientiteollisuuden palkankorotustason. No, tähän ei pidä paikkaansa. 50 vuodessa ainoastaan kahdesti, vuonna 2007 ja 2022, on näin käynyt, tuolloin hoitoalan sopimuskierron osalta.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ei ole mitään hyvää, vaan palkkatasa-arvon tavoitteiden murentamisen lisäksi se jatkaa Orpon—Purran hallituksen vanhaa sarjaa suomalaisen työmarkkinamallin ja sopimisen kulttuurin rikkomisessa. Tällä esityksellä tulee valitettavasti olemaan todella huonoja seurauksia Suomen tulevaisuudelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela.

16.17 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Vientivetoinen palkkamalli tulee toteutessaan lukitsemaan julkiset naisvaltaiset alat palkkakuoppaan. Tämä on fakta, eikä se muuta väittämällä muuksi muutu. Käytännössä betonointi toteutuu niin, että valtakunnansovittelija ei voisi jatkossa antaa ratkaisuja, joissa esimerkiksi hoitoalalla palkat ylittäisivät vientialan palkkaratkaisun. Hallitus on väittänyt, että esitys ei rajoittaisi sopimisen mahdollisuuksia tai hillitsi esimerkiksi opettajien tai hoitajien palkankorotuksia. Tämä ei pidä paikkaansa. Jos hallitus olisi tosissaan sitä mieltä, että vientivetoinen palkkamalli ei vaikuta julkisen sektorin naisvaltaisten alojen palkkoihin, niin eihän se edistäisi koko lakia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Myös hallituksen oman esityksen sanamuodot, joissa viitataan muun muassa kansantalouden kokonaisedun turvaamiseen sekä Suomen kilpailukykyyn, antavat käsityksen siitä, että kyse on nimenomaan palkkojen hillitsemisestä. Senhän perussuomalaisten ryhmäpuheenjohtaja Jani Mäkeläkin täällä salissa tänään ääneen todisti, ja kiitän tässä Mäkelää rehellisyydestä. Hyvin monet muut puheenvuorot hallituksen suunnalta olivat sen sijaan varsin mielikuvituksellisia.

Arvoisa puhemies! Pidän hallituksen esitystä epärealistisena mutta en yllättävänä. Hallituksen tavoite on alusta asti ollut toteuttaa työnantajan tahtoa ja heikentää työntekijöiden asemaa, muun muassa palkkadumppauksella, josta tässäkin esityksessä on kyse ja joka tässä tapauksessa osuu erityisen raskaasti naisvaltaisiin julkisen sektorin aloihin. Tämä on erityisen ongelmallista siksi, että naisten palkkakehitys laahaa lähtökohtaisesti miesten palkkojen perässä. Kyse on siis myös palkkatasa-arvosta ja siitä, että hallituksen toimet tulevat entisestään vaikeuttamaan palkkaeron umpeen kuromista, kun valtakunnansovittelijan kädet sidotaan naisvaltaisia aloja sorsivalla lainsäädännöllä.

Esitys vientivetoisesta palkkamallista on konkreettinen osoitus siitä, että hallituksen työmarkkinapolitiikka on paitsi työntekijävihamielistä luokkapolitiikkaa myös tasa-arvon näkökulmasta erittäin taantumuksellista politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää huomiota myös siihen laajempaan ideologiseen kehykseen, jossa hallitus ajaa työelämäheikennyksiä kuin käärmettä pyssyyn. Minusta kyse on nimittäin myös laajemmasta kokonaisuudesta kuin yhdestä epärealistisesta. Argumenttini on, että vientivetoinen palkkamalli on osa kokonaisuutta, jolla hallitus haluaa laittaa ay-liikkeen lopullisesti polvilleen. Ei ole sattumaa, että työelämäheikennyksistä lakko-oikeuden rajaukset tuotiin eduskunnalle ensimmäisten heikennysten joukossa. Niin haluttiin varmistaa, että epärealistisia esityksiä on vaikeampi protestoida. Samalla halutaan näyttää duunareille kaapin paikka.

Työelämäheikennykset noudattavat sitä samaa demokratialle haitallista linjaa, jota hallitus ajaa esimerkiksi massiivisilla järjestö- ja kulttuurileikkauksilla. Toisin sanoen, arvoisa puhemies, hallituksen tavoite on heikentää niitä ääniä, jotka ovat kyenneet esittämään tehokasta ja kuuluvaa yhteiskuntakritiikkiä ja kyseenalaistamaan vallankäyttöä ja vallankäyttäjiä. Kun järjestöiltä leikataan, leikataan kansalaisyhteiskunnan selkärangasta ja vaimennetaan yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuvien äänien moninaisuutta. Kun kulttuuria näivetetään, näivetetään yhteiskunnan kykyä kuvitella parempaa tulevaisuutta ja demokratian toteutumisen edellytyksiä. Ja kun työelämää heikennetään, heikennetään työntekijöiden jaksamista ja neuvottelukulttuuria, joka on tähän asti lisännyt yhteiskunnan dialogia ja työntekijöiden jaksamista ja hyvinvointia. Siksi, arvoisa puhemies, meidän on katsottava sitä laajempaa ideologista kehystä, jossa yksittäisiä heikennyksiä, kuten vientivetoista palkkamallia, ajetaan. Isossa kuvassa kyse on siitä, että hallituksen pääasiallinen tavoite on heikentää hyvinvointivaltiota ja murskata ay-liike, jotta oikeistolaista politiikkaa päästäisiin tekemään ilman kansalaisyhteiskunnan kritiikkiä. Tämä tulee lopulta demokratialle hyvin hyvin kalliiksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

16.22 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden esityksistä annettua lakia. Esityksen mukaan työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

sistä annetussa laissa säädettäisiin sovittelijan velvollisuudesta menetellä sovittelutoimessaan kansantalouden kokonaisedun turvaamiseksi siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuus vaarannu. Sovittelutehtävässään sovittelija ohjaisi työriidan osapuolia Suomen kilpailukyvyyn ja hyvin toimivan palkanmuodostuksen kannalta tasapainoisiin ratkaisuihin. Tätä periaatetta sovittelijan tulisi noudattaa myös sovintoehdotusta antaessaan. Ehdotus muodostaisi lainsäädännöllisen perustan kansantalouden kokonaisedun ja palkanmuodostuksen toimivuuden kannalta olennaisten tekijöiden huomiointiin valtiollisessa sovittelutoiminnassa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi määrättyä sovittelutehtävää varten asetettavan sovittelulautakunnan käytänteitä. Laissa säädettäisiin, että valtakunnansovittelija tai hänen määräämänsä sovittelija toimisi sovittelulautakunnan puheenjohtajana. Sovittelulautakunta olisi menettelyssään sidottu sovittelijaa velvoittavaan sääntelyyn, jolla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta. Lain säännöksiä sovitteluehdotuksen antamisesta sovellettaisiin myös sovittelulautakunnan antamaan sovitteluehdotukseen.

Arvoisa rouva puhemies! Ehdotuksessa turvataan sovittelijan riippumattomuus ja työriidan osapuolten vaatimusten tasapuolinen huomiointi. Tavoitteena on, että sovittelulautakunnan päätökset tukevat työmarkkinoiden toimivuutta ja kansantalouden kokonaisuutta. Tavoitteena on myös vahvistaa sovittelijan edellytyksiä puolustaa palkantarkistuksen yleistä linjaa, josta poikkeaminen voisi johtaa työmarkkinahäiriöihin.

Meidän on joustavoitettava työmarkkinoita, koska emme voi vapaasti säätää eurovaluutta. Työmarkkinauudistukset ovat eurojäsenyyden vaihtoehtoiskustannus. Kun valuutta on vakaa, on työmarkkinoiden joustettava kansainvälisen kilpailukyvyyn parantamiseksi.

Korostettakoon, että tällä esityksellä ei rajoiteta osapuolten sopimusvapautta millään tavoin. [Piritta Rantasen välihuuto] Esitys vaikuttaa valtakunnansovittelijaan sekä sovittelijalautakuntaan. Esitys ei vaikuta työmarkkinaosapuolten mahdollisuuksiin sopia keskenään.

Todettakoon vielä se, että ala- ja tehtäväkohtaiset kysymykset voidaan ottaa sovittelusakin huomioon, kunhan ne eivät johda kansantalouden kokonaisedun vaarantamiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän on välttämätöntä viedä työelämän uudistuksia eteenpäin joko osapuolten sopimalla tavalla tai hallituksen esityksillä. Se, että emme tee mitään, olisi paha virhe ja johtaisi Suomen tuhon tielle. Toivon työelämän uudistuksille myönteistä tulevaisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

16.25 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen hyvinvointi nojaa keskeisesti vientialojemme menestykseen. Noin 40 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta muodostuu viennistä. Suomi on pieni viennistä riippuvainen maa. Mitä paremmin vientiyrityksemme pärjäävät kansainvälisessä kilpailussa, sitä paremmin pystymme rahoittamaan jokaiselle suomalaiselle tärkeät hyvinvointiyhteiskuntamme palvelut. Jos vienti sakkaa, ei meillä ole varaa myöskään maksaa opettajien, hoitajien ja hoivaajien palkkoja. Siksi vientivetoinen työmarkkinamalli. Tämä tarkoittaa, että vientialat avaavat neuvottelukierroksen ja määrittelevät palkankorotusten tason siten, että se ei vaaranna vientiyrityksemme kilpailukykyä. Se ajaa kaikkien etua, koska vientivetoisen mallin kautta saavutetaan paras mahdollinen lopputulos Suomen talouden kannalta. Vain tällainen raami takaa kilpailukyvyyn ja sen, että julkinen talous saadaan kohenemaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Oppositio pelottelee ikuisesta palkkakuopasta. Älkää peljätkö, huoli on turha. Vientimalli ei estä palkantarkistusten kohdentamista tietyille ryhmille. Tämä edellyttää työehtosopimuksen sopijaosapuolten yhteistä näkemystä siitä, mikä ryhmä on kohdentamisen tarpeessa. [Pia Lohikoski: Kunhan ei olis turhan montaa yhtä aikaa palkkakuopassa!] Yhtenäiseen näkemykseen pääseminen on siis ammattiyhdistysliikkeiden vastuulla. Sopimusvapautta ei rajoiteta millään tavalla. Tämä pätee niin työehtosopimusneuvotteluissa kuin työpaikoillakin.

Hallituksen esityksen mukaan laissa säädettäisiin sovittelijan velvollisuudesta menetellä sovittelutoimissaan kansantalouden kokonaisedun turvaamiseksi siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin eikä työmarkkinoiden toimivuus vaarannu. Eli sovittelutoiminnassa noudatettavat pelisäännöt, jotka ovat jo pitkään olleet käytössä, vahvistetaan nyt laissa.

Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä on kuunnellut oppositiota, herää kysymys, miksi oppositio ei halua vahvistaa julkisen sektorin palkanmaksukykyä, ei vahvistaa kansantaloutta eikä varmistaa, että työmarkkinat toimivat hyvin. [Pia Lohikoski: Nyt kannattaa pestä korvat!] Hallituksen esityksestä kun seuraa suoraan se, että yksityinen sektori pystyy paremmin tuottamaan talouskasvua ja maksamaan veroja. Ammattiyhdistysliike ei johda enää maata. Kun yritykset menestyvät, myös julkisen sektorin resurssit ja verotulot kasvavat ja julkinen puoli menestyy, koko Suomi menestyy. Tämä on Suomen ja isänmaan etu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

16.29 Anne Rintamäki ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssämme on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta.

Esitys liittyy Orpon hallituksen hallitusohjelmaan ja sen tavoitteisiin parantaa Suomen kilpailukykyä ja palkanmuodostuksen toimivuutta. Vaikuttaa siltä, että salin vasemmalle laidalle maassamme kilpailukyky ja sujuvat työmarkkinat eivät olekaan sydämenasia, koska mitkään tarjotut uudistukset eivät kelpaa tässäkään asiassa.

Työmarkkinauudistukset ovat kuitenkin yksi hallituksen tärkeimmistä tehtävistä, koska aiemmat hallitukset eivät niitä joko ole halunneet tai kyenneet toteuttamaan. Ne on tehtävä esimerkiksi siksi, että Suomi laahaa verrokkeihinsa nähden niin velan suuruudessa kuin työn tuottavuudessaakin. Meidän on tuettava työllisyyttä, kilpailukykyä ja kasvua, tai pian meillä ei kasva enää muu kuin velkasuhde.

On ymmärrettävä se tosiasia, että Suomi on vientivetoinen maa ja meidän menestyksemme riippuu paljolti kansainvälisestä kilpailukykyvystä. Koska olemme edelleen EU:ssa ja eurovaluutassa, ei meidän valuuttamme jousta, vaikka kuinka tahtoisimme. Jouston on löydettävä muualta.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän nimenomaisen esityksen tarkoitus on vahvistaa sovittelijan roolia. Sovittelijan tarkoitus on ohjata työmarkkinaosapuolia tasapainoiseen ratkaisuun, jotka huomioivat Suomen kansantalouden edun ja tekevät palkanmuodostuksesta sujuvaa kilpailukykyämme huomioon ottaen. Esitys vaikuttaa myös valtakunnansovittelijaan sekä sovittelijalautakuntaan. Esityksellä siis käytännössä kirjataan sovittelutoiminnassa noudatettavat pelisäännöt lakiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Se on sitten kokonaan toinen tarina, mitä oppositio tästä esityksestä puhuu. Esitys ei esimerkiksi rajoita sopimusvapautta mitenkään, vaan jatkossa palkankorotuksista voidaan sopia edelleenkin vapaasti. Naisvaltaisia aloja on valheellisesti peloteltu oppositiosta käsin. Naisvaltaisia aloja ei myöskään työnnetä palkkakuoppaan. [Pia Lohikoski: He ovat siellä jo!] Sukupuolisegregaatio on asia, jota ei noin vain korjata tässä ja nyt pelkillä palkkaratkaisuilla. Kysymys on monimutkaisemmasta asiasta.

Vasemmisto ja SAK eivät oikeasti ole kiinnostuneet naisten palkkakehityksestä. [Vasemmalta: Aha!] Tämähän on pelkkä keppihevonen, jonka selässä päästään helposti otsikoihin. [Välihuutoja vasemmalta] Tosiasiassa SAK ei itse suostunut edes neuvottelemaan vientivetoisesta palkkamallista. Järjestöllä oli kaikki mahdollisuudet vaikuttaa, mutta se päätti toisin. [Pia Lohikosken välihuuto] Tällä asialla demarit ratsastavat SAK:n avustamana kunta- ja aluevaaleihin, joista tehdään palkkavaalit. [Piritta Rantanen: Te teette! — Niina Malm: Kukahan näitä esityksiä tekee?]

Arvoisa rouva puhemies! Oppositio on väittänyt tässäkin salissa hallituksen luoneen työmarkkinakaaoksen, mutta hallituksen riveistä ei yhtään konetta ole määrätty seisomaan tai autoilijaa jäämään kotiin. [Pia Lohikoski: No, tähän näitä lakiesityksiä teette!] Kannattaa pysyä asiassa, kun laukoo julkisuudessa totuuksia, joita sitten lehdissä toistetaan faktoina vastuullisen journalismin nimissä. [Aino-Kaisa Pekonen: Oho!] Kannattaa muistaa sekin, että lakoilla uhkaaminen ja niihin kannustaminen tässä taloudellisessa tilanteessa on seikka, jota Suomi ei yksinkertaisesti kestä. — Kiitos. [Pia Lohikoski: No, perukaa nämä lait! — Vasemmalta: Aikamoista puhetta!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

16.34 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Äskeinen puhe [Perussuomalaisten ryhmästä: Oli loistava!] kannusti minua tekemään pienen yhteenvedon hallituksen toimista, kuinka he välittävät pienituloisista duunareista ja naisvaltaisista aloista: Aikuiskoulutustuki on lakkautettu. Asumistukea on leikattu. Lakko-oikeutta, etenkin tukilakkoja, on rajattu. Tuloillaan on myös paikallisen sopimisen laajentaminen ja sairaussakko sekä potkulaki, jolla irtisanomisia helpotetaan. Ja parhaillaan täällä käsitellään tätä vientivetoista palkkamallia. Yhteinen nimittäjä näille on se, että nämä kaikki esitykset heikentävät tai rajoittavat suomalaisen työntekijän asemaa, toimeentuloa ja mahdollisuuksia. Toinen vahva nimittäjä on se, että nämä esitykset osuvat kovaa naisvaltaisiin aloihin. — Tässä edustaja Rintamäelle.

Arvoisa rouva puhemies! Tänään meillä on käsittelyssä tämä hallituksen vientimalli, joka on saanut kauniin markkinointinimen mutta jonka takaa paljastuu karu totuus: tällä mallilla hallitus on lapioimassa syvää palkkakuoppaa, jonka pohjalle uhkaa jäädä erityisesti julkisen sektorin, palvelualojen ja muiden naisvaltaisten alojen työntekijöitä, ne ihmiset, jotka tekevät arkeamme pyörittävät työt usein pienillä palkoilla ja raskaissa oloissa. Muistutan, että vielä 2022 sote- ja kunta-alalla tehtiin oikeudenmukainen ratkaisu, joka oli pitkän kamppailun tulos, palkkaohjelma, jonka myötä esimerkiksi lähihoitajan keskipalkka olisi vihdoinkin nousemassa kohti sellaista tasoa, joka vastaa työn vaativuutta. Palkkaohjelmalla oli tietenkin hintansa, mutta se on välttämätön sote- ja kasvatusalan työvoimapulan ratkaisemiseksi ja palkkatasa-arvon edistämiseksi. Se on välttämätön, jos haluamme pitää palvelumme pyörimässä ja ylläpitää työvoimaamme. Nyt hallitus kuitenkin tuo esityksen, jonka varsinainen tarkoitus on varmistaa, ettei tällaisia palkkaohjelmia enää tulevaisuudes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

sa synny. Elinkeinoelämästä tämä sanotaankin rehellisesti ääneen, mutta viestintuojana toimiva hallitus hämmentää ja väittää, ettei mikään tule muuttumaan. Kysynkin teiltä kaikilta hallituspuolueiden edustajilta ja hallitukselta: jos mikään ei muutu, miksi tätä lakia sitten säädetään vastoin massiivista vastustusta?

Arvoisa rouva puhemies! Kun vientivetoinen palkkamalli määrätään lailla, valtakunnansovittelijalta poistuu oikeus ehdottaa korotuksia millekään alalle vientialoja suurempina. Se tarkoittaa, että pienipalkkaisille työntekijöille — hoitajille, koulunkäyntiavustajille ja myyjille — jää vain sopeutuminen tähän palkkakuoppaan. Se tarkoittaa sovittelijan kärsien sitomista, ja näin puututaan sopimisen vapauteen.

Eikä tässä edes kaikki, arvoisa rouva puhemies, vaan hallituksen esitys uhkaa romuttaa jo hyväksytyn palkkaohjelman, jonka työnantajapuoli voisi pian halutessaan irtisanoa. Sovittelijan arvion mukaan uuden lain nojalla samanlaista ratkaisua ei enää voisi tehdä. Tämä olisi täysin kohtuutonta niille sote- ja kasvatustalouden ammattilaisille, jotka ovat jo kerran saaneet lupauksen paremmasta palkasta.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä vientimalli ei ole hallituksen ainoa teko, joka kohdistuu matalapalkkaisiin ja naisvaltaisiin aloihin. Aiemmin vietiin aikuiskoulutustuki, joka oli mahdollisuus monelle uudelleen kouluttautumiseen ja parempaan tulotasoon ja parempaan elämään. Myös asumistukea on heikennetty pienituloisilta, jotka kamppailevat elinkustannusten kanssa erityisesti kasvukeskuksissa. Nyt on vuorossa tämä palkkakatto, ja mitä sitten seuraavaksi? Tulossa on palkaton ensimmäinen sairauspäivä, irtisanomissuojan heikentäminen ja perusteettomien määräaikaisten sopimusten salliminen. Tämä kaikki osuu jo valmiiksi työmarkkinoilla heikommassa asemassa oleviin työntekijöihin.

Ruotsin malliin hallitus viittaa mielellään, mutta siellä palkkamalli on työntekijöiden ja työnantajien yhdessä sopima. Ruotsissa palkkatasa-arvon edistäminen on työmarkkinamallin ytimessä, ja neuvottelua ohjaa keskinäinen luottamus. Suomessa on nyt puolentoista vuoden aikana tehty hallituksen toimesta kaikki, jotta täällä vastaava luottamus heikkenisi. Vientimalli ei vie Suomea kohti pohjoismaista mallia yhdessä muiden työmarkkinahenkennysten kanssa, vaan pikemminkin kohti itäeurooppalaista mallia, jossa työntekijöiden ääni hukkuu työnantajien tavoitteiden alle.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi on maa, jossa luottamus on perinteisesti ollut arvossa ja osaava työvoima kilpailuvaltti. Nyt tämä suunta ollaan hukkaamassa, kun hallituksella ei ole halua puolustaa tasa-arvoista ja oikeudenmukaista Suomea ja kehittää sen työmarkkinoita tasapainoisesti. Näin räikeän rajan piirtäminen palkansaaja- ja työnantajapuolen väliin tietää ongelmia työmarkkinoille ja siten koko Suomelle.

Siksi vetoan arvon hallitukseen ja hallituspuolueiden jäseniin: Haluatteko te oikeasti asettua tämän lain säätämällä opettajia, hoitajia, päiväkodin ammattilaisia, palomiehiä, kättilöitä ja myyjiä vastaan? [Perussuomalaisten ryhmästä: Emme!] Haluatteko te oikeasti valita puolenne näin räikeästi työmarkkinoilla? [Aino-Kaisa Pekonen: Näköjään!] Jos näin, se tuskin unohtuu ihan hetkessä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

16.39 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Reilu palkka kuuluu kaikille, niin naisille kuin kaupan, kirjaston, sairaalan ja koulun työntekijöille. [Perussuomalaisten ryhmästä: Näin on! Kyllä!] Samaa tai samanarvoista työtä tekeville on maksettava samaa palkkaa sukupuolesta riippumatta — näin sanoo tasa-arvolaki ja näin sanoo terve järki.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Suomalaisten työmarkkinoiden vahva jakautuminen sukupuolen mukaan, siis segregaatio, on yksi hidaste palkkakehitykselle. Jotta oikeudenmukainen palkkaus toteutuisi, tulisi Suomessa tehdä myös työsopimusrajoja ylittäviä palkkavertailuja.

Nyt hallitus on tuonut eduskunnan käsittelyyn lain, jonka tarkoitus on sitoa valtakunnansovittelijan kädet siten, ettei sovittelija voisi esittää esimerkiksi julkisen sektorin ja palvelualojen työntekijöille vientialoja korkeampia palkankorotuksia. Tämä uhkaisi heikentää näiden naisvaltaisten alojen palkkakehitystä.

Pääministeri Orpo on tänä syksynä sanonut, että ”emme halua hillitä hoitajien tai opettajien palkankorotuksia”, mutta senhän tämä palkkakuoppamalli nimenomaan tekee. Minä takia naisvaltaisille aloille ollaan luomassa tällainen palkankorotuskatto, jos tarkoituksena ei ole polkea palkkoja? Mikä on se ongelma, jota hallitus pyrkii tällä lailla ratkaisemaan? No, edustaja Mäkelä sen taisi tänään rehellisesti todeta, mutta muilta sitä ei olla vielä kuultu.

Arvoisa puhemies! Hallituksella on ollut aikaa perääntyä tästä epäreilusta hankkeestaan. Tein kirjallisen kysymyksen asiasta jo vuosi sitten. Kysyin: Miten hallitus edistää ja seuraa keskeisen perus- ja ihmisoikeuden eli tasa-arvoisen palkkauksen toteutumista? Miten vientivetoinen työmarkkinamalli vaikuttaa naisvaltaisten alojen palkkaukseen ja työvoimapulaan? Miten hallitus arvioi vientivetoisen työmarkkinamallin sukupuolivaikutukset? Miten vientivetoinen työmarkkinamalli vaikuttaa muun muassa samapalkkaisuusohjelman tavoitteeseen purkaa suomalaisten työmarkkinoiden vahvaa jakautumista nais- ja miesvaltaisiin aloihin?

Mitä hallitus vastasi? Työministeri Satosen vastaus oli pitkä, ja siitä käy ilmi, että ministeri ymmärtää palkkatasa-arvon merkityksen — hyvä niin. Vastauksessa esiteltiin kolmikantaista samapalkkaisuusohjelmaa, sukupuolten välisen palkkaeron taustatekijöitä ja viimeaikaisia palkkaratkaisuja. Ministeri myös lupaa, että lakihankkeen sukupuolivaikutukset selvitetään.

Miltä tämä laki nyt sitten näyttää? Lainvalmisteluvaiheessa esimerkiksi tasa-arvovaltuutettu on todennut, että sukupuolten väliset palkkaerot tulevat tämän lain myötä kasvamaan, eikä siksi kannata lakia. Hallitus siis tietää, että ongelmia tulee, mutta ei ilmeisesti välitä niistä, koska tämä laki meidän käsittelyssämme nyt on.

Arvoisa puhemies! Orpon oikeistohallitus on nyt ajamassa naisvaltaiset alat ikuisen palkkakuoppaan ja lisäksi uhkaa viedä jopa työntekijöille jo luvatut palkankorotukset pois. Kun hallitus pyrkii nyt sitomaan valtakunnansovittelijan kädet, niin etteivät julkisen sektorin ja palvelualojen työntekijät voisi saada vientialoja korkeampia palkankorotuksia, on samalla uhattuna myös sote- ja kasvatusalan työntekijöille aiemmin sovittu palkkaohjelma. Tällä mallilla hallitus suorastaan kannustaa työnantajaa irrottautumaan sovitusta palkkaohjelmasta jo ensi keväänä, jolloin hoitajille ja muille sote-ammattilaisille kertaalleen luvatut palkankorotukset jäisivät toteutumatta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

16.43 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Aina kun vallassa on porvarihallitus, niin työntekijöitä ja erityisesti naisvaltaisia aloja kyykytetään. Sipilän hallituksen kiky-sopimuksella hoitajilta ja muilta julkisen sektorin työntekijöiltä leikattiin lomarahat ja työaikaa pidennettiin palkatta. Vasemmistoliitto oli ainoa puolue, joka eduskunnassa johdonmukaisesti vastusti kiky-sopimusta. Nyt tämän kansantalouden kokonaisedun ni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

missä ollaan säätämässä palkankorotuskatto ja pahimmillaan jopa viemässä kertaalleen luvattut palkankorotukset. Hallitusohjelman kirjoittanut Elinkeinoelämän keskusliitto on sanonut suoraan, miksi tämä laki säädetään. Tarkoitus on estää vuoden 2022 tapahtumien toistuminen. Ja mitä silloin tapahtui? Tuolloin sovitun palkkaohjelman oli tarkoitus nostaa lähihoitajien palkkaa useilla sadoilla euroilla vuoteen 2027 mennessä, mutta tämä ei EK:lle eikä hallitukselle käy. Ja aikaisemmin todella täällä salissa edustaja Mäkelä tunnusti rehellisesti, että tarkoitus on rajoittaa julkisen sektorin palkankorotuksia.

Kyllä tämä nyt on aivan selvä, mistä on kysymys. On siis aivan turha rakentaa katteettomia odotuksia siitä, kuinka palkat kyllä tulevat nousemaan paikallisesti sopien. Miten tämä olisi mahdollista, kun te ajatte hyvinvointialueita romahduksen partaalle miljardiluokan leikkauksilla? On myös aivan turha vedota Ruotsin malliin, joka on sovittu järjestöjen kesken ja jota toteutetaan täysin erilaisessa työmarkkinaympäristössä. Teidän mallinne on jyrätä lakiteitse läpi työnantajien sanelemia tavoitteita. Tämä lakiesitys romuttaa sovittelijainstituution puolueettomuuden ja puuttuu sitä kautta räikeästi sopimisen vapauteen.

Arvoisa puhemies! Muistattekko te Sari Sairaanhoidajan? Vuonna 2007 eduskuntavaaleissa kokoomus lupasi Sari Sairaanhoidajalle tuntuvat palkankorotukset. Tämä lupaus ei silloin toteutunut, mutta sen sijaan käytiin tiukka keskustelu siitä, että poliitikkojen ei pidä puuttua palkkoihin vaan jättää palkat työmarkkinaosapuolten päätettäväksi. — Ja täällä sallissakin aikaisemmin, kun asiasta käytiin debattia, edustaja Piisinen, te totesitte, ettei palkkakysymystä pidä politisoida. Aivan. Älkää sitten tehkö niin. [Jorma Piisinen: Tehän sen teette!] Tässä te olette nimenomaan politisoimassa tämän kysymyksen.

Ja tämä lakiesitys on myös jatkumoa oikeistohallituksen naisvihamieliselle ja työntekijävihamieliselle politiikalle. Todella monet matalapalkkaiset työntekijät ovat joutuneet turvautumaan asumistukeen, ja valheellisilla perusteilla ajettujen leikkauksien myötä moni menetti tukensa kokonaan. Sitten kouluttautumisen mahdollisuudet vietiin pois lakkauttamalla aikuiskoulutustuki, ikään kuin tällä saataisiin pakotettua ihmiset jäämään niille aloille, joiden toimintaedellytyksiä kaikin keinoin murennetaan. [Jorma Piisinen pyytää vastauspuheenvuoroa] Nyt tarjotaan tätä palkkakuoppamallia, ja perässä seuraavat sitten sairaussakko ja perusteettomien määräaikaisten sopimuksien laillistaminen.

Tällainen politiikka vie toivon ja tulevaisuudennäkymät välttämättömästä ja raskasta työtä tekevilta ammattilaisilta. Tälle politiikalle ei ole edes yritetty hakea mandaattia eduskuntavaaleissa, vaan kaikki nämä heikennykset pimitettiin ja vietiin läpi sammutetuin lyhdyin. Ja kaikki salin oikealla laidalla tietävät, miksi näin tehtiin: Suomen kansa ja suomalaiset työntekijät eivät kannata tällaista politiikkaa, ja jos te olisitte kertoneet teidän tavoitteenne rehellisesti, ette te todennäköisesti olisi nyt vallassa.

Puhemies! Ihan lopuksi haluan kaikesta huolimatta kiittää ministeriä siitä, että te istutte täällä kuuntelemassa näitä meille tärkeitä puheita. Sekään ei ole itsestäänselvyys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten edustaja Piisinen, vastauspuheenvuoro.

16.48 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä puoluepolitiikoinnilla ei todellakaan pidä vaarantaa sovittua julkisen sektorin palkkarakenteiden ja palkkausjärjestelmien kehitysohjelmaa, [Niina Malm pyytää vastauspuheenvuoroa] jolla mahdollistetaan matalapalkkaisten naisten tarpeelliset palkankorotukset.

Edustaja Sammallahti nosti täällä aiemmin hyvin esille sen, että jos 3 000 euroa tienäva saa kahden prosentin palkankorotuksen, hän saa sitä kuusikymppiä. Jos 6 000 euron pal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

kalla kahden prosentin korotuksella saa satakaksikymppiä ja 12 000:n palkalla saa kahden prosentin korotuksella kaksisataaneljäkymppiä, niin eihän se millään tavalla turvaa sitä matalapalkkaisen palkankorotusta, että se nostetaan tasalle. Tämä on nykymalli.

Eli on syytä antaa julkisen sektorin neuvottelijoille nyt mahdollisuus tehdä nämä palkkarakenne- ja palkkausjärjestelmän korjaukset, koska julkisen sektorin palkkarakenteiden ja palkkausjärjestelmien kehitysohjelma on jo sovittu toteutettavaksi vuosien 23 ja 27 aikana. [Aino-Kaisa Pekonen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm, vastauspuheenvuoro. — Ja sen jälkeen edustaja Pekonen, vastauspuheenvuoro, ja sen jälkeen puhujalistaan.

16.49 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Onhan tämä nyt varsinaista kaksilla rattailla ajamista, että siellä te, edustaja Piisinen, sanotte, että ”ei saa politikoida näillä asioilla työmarkkinoilla”. Ja samaan aikaan te tuotte tänne meille täysistuntosalin poliittisen ideologian vauhdittamana tällaiset heikennykset, mitä esimerkiksi täällä tänä iltana on saatu kuulla. Lainsäädännöllä te haluatte politisoida työmarkkinat.

Sen lisäksi, että te otatte täällä varsin tiukasti kantaa myös siihen, että te haluatte myöskin palkkausjärjestelmiä, neuvotteluja, kaikkea ohjata poliittisesti, koska me olemme poliittisia päätöksentekijöitä, niin silloin te puhutte politiikan suulla. [Jorma Piisinen pyytää vastauspuheenvuoroa] Tämä on täysin ideologista, täysin ennenkuulumatonta, koska aina ennen meillä ovat kuitenkin työmarkkinat saaneet sopia siitä, minkä he osaavat, eli siitä työelämästä. He ovat työelämän asiantuntijoita, työnantaja- ja työntekijäpuoli. Heillä se tieto ja taito on, ja siihen ei, toden totta, pitäisi poliitikkojen sekaantua tällä tavalla. [Jorma Piisinen: Te ette tainnut kuunnella, kun sanoin, että antaa työmarkkinajärjestöjen neuvotella näistä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

16.50 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Piisinen, ettehan te nimenomaan anna työmarkkinajärjestöjen neuvotella näistä palkoista, vaan te tuotte tänne hallituksen esityksen salin ja haluatte kirjata nämä teidän esityksenne lakiin ja määrätä niistä lainsäädännöllä. Se on politikointia, ja te olette tuoneet tämän esityksen ja haluatte nimenomaisesti politikoida tällä asialla.

Ja mitä tulee tuohon teidän äskeiseen puheenvuoroonne, niin sitä voisi tulkita, edustaja Piisinen, niin, että te ette pidä itse asiassa palkankorotuksia kenellekään aiheellisina, etteäkään ainakaan matalapalkka-aloille, koska nuo prosenttikorotukset, joita mainitsitte, eivät mielestänne ole merkittäviä. Onhan tuo nyt varsin kummallinen näkökulma kansanedustajalta, jonka pitäisi täällä olla pitämässä kansan puolta, ja olen kuvitellut, että perussuomalaisetkin ainakin joskus on ollut työväenpuolue. Mutta ette te ole työväen puolella, etteäkään ainakaan matalapalkka-alojen puolella, sillä kyllähän se nyt vaan niin on, että pienetkin korotukset ovat erittäin tärkeitä pienipalkkaisille työntekijöille. [Rami Lehtinen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

16.52 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä palkkadumppauslaki on jatkoa hallituksen naisvihamieliselle ja työntekijävihamieliselle politiikalle — huom. politiikalle — jolla hallitus puuttuu palkoista sopimiseen ja pyrkii kyykyttämään ammatillisesti järjestäytyneitä työntekijöitä. Tämä esitys on yksipuolinen, ja siinä hallitus ottaa työnantajaosapuolen edun ajaakseen. Hallituksen palkkakuoppamalli ei sementoi pelkästään hoitajia ja opettajia ja muita julkisen sektorin työntekijöitä ikuisen palkkakuoppaan, vaan yhtä lailla se tekisi sen myös tarjoilijoille, myyjille ja rakentajille. Kiitokset perussuomalaisen eduskuntaryhmän puheenjohtajalle, edustaja Mäkelälle myös minulta rehellisyydestä aiemmassa puheenvuorossa tänään. Hän rohkeni olla kaunistelematta asiaa ja kertoi, että kyse on tosiasiallisesti nimenomaan tästä: vuoden 2022 kesän palkkaohjelmasta, jossa saatiin kunta- ja sote-aloille vihdoinkin ohjelma, jolla naisvaltaisten matalapalkka-alojen palkkakuoppaa saadaan loivennettua.

Sote-alan työntekijöiden muita matalammat palkat ovat olleet paitsi häpeäksi, koska ne osoittavat, kuinka vähän yhteiskuntana lopulta me arvostamme sote-työtä, mutta myös merkittävä tekijä alan huonontuneen maineen ja työvoimapulan takana. Työntekijät ovat palkankorotuksensa ansainneet. Hallituspuolueille tämä sopimus kesällä 22 oli ilmeisesti kimmoke ja järkytys — miten kehtaavatkin vaatia ja vielä onnistua neuvottelemaan muita aloja suuremmat palkankorotukset — ja tästä suivaantumisesta ja EK:n käsikirjoittamasta ohjelmasta on tämä Orpon hallituksen vientimalli tehty. Hallituksen tavoitteena on estää palkkakuopasta kiipeäminen reilusti neuvottelemalla. Sen se tekee nyt esittämällä lakia, joka asettaa vientialojen palkankorotukset katoksi muille aloille. Mutta toisin kuin edustaja Mäkelä tänään täällä väitti, jatkuvasti nämä alat eivät todellakaan ole saaneet korkeampia palkankorotuksia, eivät todellakaan jatkuvasti, eiväthän he muuten olisi palkkakuopassa.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, ettei valtakunnansovittelija voisi enää jatkossa ehdottaa sovintoehdotuksessaan vientialoja suurempia palkankorotuksia. On päivänselvää, että se rajoittaa sopimisen mahdollisuuksia, vaikka hallituspuolueet eivät sitä suostu myöntämään. Vaikka vientialoja suurempien korotusten sopiminen olisi teoriassa mahdollista, tulee työnantajapuolella olemaan jatkossa varmuus siitä, mitä sovittelijalle menemisestä seuraa. Valtakunnansovittelija onkin itse arvioinut, ettei vuoden 22 palkkaohjelman kaltainen ratkaisu olisi tämän lain myötä enää mahdollinen. Miksi te hallituspuolueet, kokoomus, mutta ehkä vielä erityisemmin te perussuomalaiset, ette halua antaa suomalaisille duunareille mahdollisuutta sopia ja ajaa tasa-arvoista palkkausta siten, että jokaisen palkka olisi riittävä? Jo aiemmin hallitus vei mahdollisuuden lisäkouluttautumiseen lakkauttamalla aikuiskoulutustuen, sen jälkeen romutettiin pienipalkkaisten työntekijöiden asumistuki. Nyt säädetään palkkakuoppamalli, ja jatkossa luvassa on vielä sairaussakko ja määräaikaisten työ sopimusten helpottaminen.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden katkeruudesta sote- ja kunta-alan palkankorotuksia kohtaan kertoo sekin, että tämä esitys saattaa johtaa kyseisen palkkaohjelman irtisanomiseen ensi keväänä, jos sovitut ja luvut palkankorotukset jäisivät toteutumatta.

Väitteet, että Ruotsissa olisi käytössä samanlainen palkkamalli ja että se olisi lisännyt palkkatasa-arvoa, eivät pidä paikkaansa. Ruotsissa palkkamallista on sovittu tasapuolisesti työmarkkinajärjestöjen kesken. Suomen hallituksen esityksessä puolestaan kyse on yksipuolisesta työnantajan toiveiden runttaamisesta lakiin. Ruotsissa sovittelujärjestelmä huomioi palkkatasa-arvon edistämisen neuvottelujen ja sovittelun tavoitteena. Hallituksen esityksestä ei tällaista kirjausta löydy. Sovittelijainstituution puolueettomuuden romuttami-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

nen on hallitukselta suuri virhe. Sillä voi olla laajempia vaikutuksia työmarkkinoiden toimivuudelle, mihin oikeuskanslerikin on viitannut lausunnossaan.

Palkkakuoppaan tuomitsemisen sijaan hallituksen pitäisi edistää tasa-arvoista palkkausta ja helpottaa erityisesti matalapalkkaisten naisvaltaisten alojen tilannetta, mutta tämä hallitus nimenomaan politisoi palkkaratkaisut juuri tällä lainsäädännön muutoksella, jolla tämä hallitus asettuu yksipuolisesti työnantajien puolelle. Jos te ette halua politikoida palkkoilla, perukaa tämä esityksenne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Fagerström.

16.58 Noora Fagerström kok: Arvoisa puhemies! Suomi on pieni, viennistä riippuvainen maa. Sijaintimme ei ole ideaalein täällä kylmässä Pohjolassa. Emme ole kaikista houkuttelevin investointikohde geopolittisen tilanteen ja laajan byrokratian vuoksi. Sen lisäksi meillä on kylmä ja pimeä talvi. Tästä syystä meidän on tehtävä kaikkemme suomalaisen viennin eteen ja panostettava siihen, että saamme Suomesta kiinnostavan ja helposti lähestyttävämmän investointikohteen. Mitä paremmin vientiyrityksemme pärjäävät kansainvälisessä kilpailussa, sitä paremmin pystymme rahoittamaan jokaiselle suomalaiselle tärkeät hyvinvointiyhteiskuntapalvelut, sillä noin 40 prosenttia Suomen bkt:stä muodostuu viennistä.

Suomessa on jo pitkään noudatettu periaatetta siitä, että vientiteollisuus avaa valtakunnallisten työehtosopimusten neuvottelukierroksen. Näin ikään valtakunnansovittelijat ovat jo vuosikymmenten ajan tukeneet vientialoilla muodostuvaa palkankorotusten yleistä linjaa. Hallituksen esityksen myötä tämä käytäntö vahvistetaan lain tasolla. Hallitus esittää vientivetoisen palkkamallin vahvistamista Suomen kilpailukyvyyn turvaamiseksi, sillä jos muilla aloilla ylitetään laajasti keskeisten vientialojen palkankorotukset, tämä johtaa kilpailukykyimme heikentymiseen.

Arvoisa puhemies! Haluaisin muistuttaa, että hallitus vetosi useita kertoja työmarkkinaosapuoliin, että ne olisivat neuvotteluiden avulla päässeet sopimukseen työmarkkinamallista. SAK kuitenkin kieltäytyi neuvotteluista. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!] Tämän vuoksi hallitus vahvistaa vientivetoista työmarkkinamallia lainsäädäntöteitse. On kuitenkin tärkeä huomioda, että työmarkkinaosapuolilla on jatkossakin täysi vapaus sopia palkankorotuksista. Tämä pätee niin työehtosopimusneuvotteluissa kuin työpaikoillakin. Ruotsissa on pystytty vähentämään naisten ja miesten välisiä palkkaeroja, vaikka siellä on käytössä vientivetoinen palkkamalli.

Naapurimaassamme paikallisia eriä on kohdennettu työvoimapula-aloille julkisen sektorin sisällä. Tämä on mahdollista myös Suomessa, mikäli julkisen sektorin työntekijäliitot pystyvät muodostamaan yhteisen näkemyksen siitä, keille korkeimpia korotuksia kulloinkin kohdennetaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!] Palkankorotuksista ja niiden kohdennuksista sopiminen kuuluu täysin ja yksinomaan työmarkkinaosapuolille myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! On myös ihmeteltävä opposition vaihtoehtottomuutta, mistään ei saa leikata, mitään ei saa uudistaa. [Aino-Kaisa Pekonen: Odottakaa vaihtoehtobudjetteja!] Vaihtoehdot puuttuvat, kun mitään ei tarjota näiden hallituksen esitysten tilalle. Mikäli vaihtoehtoja [Vasemmalta: Vaihtoehtobudjetit on tulossa!] esitetään, ne eivät ole realistisia tai kasvuhenkisiä. Jos entisellä linjalla jatkettaisiin, me olisimme EU:n alijäämämenettelyssä ja valtiontaloutemme neljä miljardia euroa enemmän miinuksella. Suunta on kää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

nettävä, ja tähän suunnanmuutokseen hallitus on sitoutunut. Sopeutamme valtiontaloutta yhdeksällä miljardilla eurolla, ja teemme Suomen kannalta välttämättömiä rakenteellisia uudistuksia, esimerkiksi mahdollistamalla paikallisen sopimisen ja vahvistamalla tätä käsitteilyssä olevaa vientivetoista palkkamallia.

Toivon myös todella, että SDP:n vaihtoehtobudjetissa näkyy tällä kertaa työllisyysvaikutukset. Arvoisa oppositio, missä ovat teidän suuren mittaluokan kasvutoimenne? — Kii-tos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jokelainen.

17.02 Jessi Jokelainen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kokoomus on aiemmissa ulostuloissaan laajasti kannattanut palkkatasa-arvon edistämistä Suomessa. Erityisesti kokoomusnaiset ovat ottaneet useasti ja näkyvästi kantaa siihen, että palkkakuopat tulee kyetä päätöksenteolla kuroma umpeen ja naisvaltaiset alat tulee näin nostaa palkkaukseltaan työelämän yhdenvertaisuutta tukevalle tasolle. Näistä moderneista ja feministisistä sivistysporvareista olen voinut olla jopa ylpeä.

Nyt on ääni kellossa muuttunut, kun kokoomus hallituspuolueena suurieleisesti ajaa läpi vientivetoista palkkamallia, jonka myötä naisvaltaiset alat sidottaisiin ikuisen palkkakuoppaan. Näin on, vaikka hallituksen edustajat kivenkovaa yrittävät asiaa muunlaiseksi maalata.

Hallituksen puoltavat puheenvuorot vientimallin osalta ovat kiusallista seurattavaa, sillä nykyinen tilanne asettaa kyseenalaiseksi, kuinka aitoja kokoomuksen feministiset ja tasa-arvoa ajavat puheenvuorot ovat olleet, jos ne loppujen lopuksi eivät koske duunareita. Vientiveton palkkamalli tulisi asettamaan vientialojen palkankorotukset yleiskatoksi, jolloin naisvaltaisten alojen palkkakuoppaa ei voitaisi kuroa umpeen, ja täten siis sementtoisimme nykytilanteen, jossa meillä on jo valmiiksi pulaa muun muassa hoitajista, opettajista ja varhaiskasvattajista. Hallitus argumentoi tähän milloin kiistämällä vientimallin vaikutukset naisvaltaisiin aloihin ja milloin vähättelemällä palkkauksen merkitystä työn vetovoimaisuudelle. Talousoikeisto myös mielellään puhuu kilpailukyvyistä ja sen parantamisesta, vaikka tähän saakka kilpailukyky on poikkeuksetta tarkoittanut käytännössä julkisen puolen palkkojen polkemista.

Asiantuntijat ovat laajasti ilmaisseet mielipiteensä siitä, että vientimallin myötä esimerkiksi vuoden 2022 kaltaiset, yleisestä linjasta poikkeavat sote-alan palkkaratkaisut tulisivat käytännössä mahdottomiksi toteuttaa, ja sen myötä myös tulevien palkkaohjelmien toteutuminen on vaakalaudalla. Pidän myös varsin ristiriitaisena sitä, että etenkin kokoomus laajasti tunnetaan työn riittävän korvauksen puolestapuhujana, mutta mitä tulee duunarialoihin, tämä puhe tuppaa hiipumaan hiljaiseksi mutinaksi.

Talusoikeisto ei kehtaisi koskaan ehdottaa vaikkapa lääkärien palkkauksesta puhuttaessa, että työn merkityksellisyys on riittävä korvaus. Tämänkaltaiset äänenpainot tuntuvat silti olevan varsin tyypillisiä, kun keskustellaan hoitoalan tai varhaiskasvatuksen räikeästä alipalkkauksesta. Hoivan arvoa ei edelleenkään tunnusteta, ja vientimallin kaltaiset avaukset osoittavat sen. Raha ja palkka käsitetään systemaattisesti eri asioiksi riippuen profession yhteiskunnallisesta arvostettavuudesta, ja tämä mentaaliakrobatia on merkittävä vaikutin siinä, miksi palkkatasa-arvoa on huomattavan työstä yrittää oikeistohallituksen voimin koskaan saavuttaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Hallitus yrittää usein puolustaa vientimalliaan väittämällä, että se on käytössä Ruotsissa ja siellä palkkatasa-arvo on parantunut. Väite ei pidä paikkaansa. Ruotsin järjestelmä on hyvin erilainen kuin oikeistohallituksen Suomeen nyt ajama. Ruotsissa palkanmuodostusmallista on sovittu tasapuolisesti järjestöjen kesken, kun taas Suomessa oikeistohallitus ajaa yksipuolisesti työnantajan etua lakiin. Ruotsissa sovittelijan toimisto pyrkii edistämään palkkatasa-arvoa ja seuraa sen kehitystä, ja Suomen oikeistohallituksen esityksessä sovittelijan tulisi painottaa vain kansantalouden kokonaisuutta. Ja me tiedämme kyllä, kenen etua se todellisuudessa tarkoittaa.

Esityksen alaisena olevan vientimallin myötä on ilmeistä, että Suomen palkkatasa-arvo-toiveet kuopattaisiin pysyvästi. Puolustamalla tätä esitystä feministit salin oikealla laidalla paljastavat politiikkansa todellisen vaikuttimen. Se on työnantajan etu, ei tasa-arvo. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan edustaja Kallion puheenvuoro tähän väliin vielä ja sen jälkeen ministeri Satonen.

17.06 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aiemmin täällä debatissa oli nähtävissä varsin tuttu draaman kaari. Siinä vaiheessa, kun hallituspuolueiden edustajilta loppuivat validit argumentit, keskustelu ohjattiin perinteiseen punaviher-, edellinen hallitus-, kepu sitä kepu tätä -keskusteluun. Spontaanista puheesta siirryttiin kanslian politrukkien keskustelua asian viereen vieviin valmiisiin puhepohjiin.

Ylellä, johon tosin kaikki täällä eivät luota, oli aikoinaan sarja nimeltään Diktaattorin käsikirja. Yksi keskeisiä oppeja siinä oli, että kun huomaat joutuvasi alakynteen, luo kuvitteellinen viholliskuva ja syytä sitä kaikesta, ja jos sekään ei auta, kirjoita historia uusiksi. Välillä on semmoinen olo, että tänne pitäisi valita ainoastaan sellaisia henkilöitä, jotka ovat värisokeita.

Arvoisa puhemies! Olen itse ollut tavalla tai toisella työelämässä nelisenkymmentä vuotta. Missään muualla ei keskustelun taso ole ollut ajoittain aina näin matalalla, mihin me täällä pystymme — siis me pystymme — itsemme ajoittain taannuttamaan.

Arvoisa puhemies! Palkoista ja palkkamalleista puhuttaessa tärkeintä on katsoa sitä täällä paljon puhuttua isoa kuvaa. Samalla on kaikkien hyvä muistaa, ettei se kuva ole tarkka, jos yksityiskohdat sivuutetaan. Hyvin usein nämä yksityiskohdat ovat yksittäisiä ihmisiä, ihan oikeita eläviä ja tuntevia ihmisiä, ja he ovat myös julkisella puolella ihmisiä, jotka maksavat veroja, mikä täällä tuntuu välillä unohtuvan.

Aiemmin debatissa useampi hallituspuolueen edustaja tuli kertoneeksi, että tässä lakiesityksessä on kyse valtiontalouden tasapainottamisesta. Selkokielellä se tarkoittaa julkisen puolen palkkakulujen leikkaamista tai nousun loiventamista tai mitä tahansa termiä siitä haluaakaan käyttää. Samaan aikaan hallituksen leikkausten myötä julkiselta puolelta vähenee merkittävä määrä työpaikkoja — juuri tänään keskustelussa olevia matalapalkkojen työpaikkoja. Samaan aikaan luodaan palkkamallia, jossa hallitus haluaa hillitä matalapalkka-alan palkkakehitystä, ja samaan aikaan hallituksen toimesta näitä työpaikkoja katoaa. Yhtälö on siinäkin mielessä omituinen, että juuri näillä aloilla on samaan aikaan myös pula työntekijöistä. Hoitajista ja opettajista on pula, mutta heitä irtisanotaan ja heidän palkkakehitystään halutaan jarruttaa hallituksen toimenpiteiden seurauksena.

Arvoisa puhemies! Termi ”kolmoiskriisi” on tuttu maapalloa uhkaavien, luontoon liittyvien kriisien osalta. Suomessa on kovaa vauhtia kehittyvässä työmarkkinoiden ja sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

kautta Suomen hyvinvointia uhkaava kolmoiskriisi. Työvoimapulasta kärsiviltä aloilta irtisanotaan ihmisiä samalla heidän palkkakehitystään heikentäen.

Arvoisa puhemies! Hallitus on vedonnut siihen, että Ruotsin palkanmuodostusmallista on hyviä kokemuksia, ja tästä on paljon jo tänään täällä puhuttu. Ruotsissa mallia ei ole kuitenkaan kirjattu lakiin. Ruotsin malli on työmarkkinaosapuolten yhdessä sopima. Tästä herää kysymys, tarkoittaako tämä pakottavan lainsäädännön laatiminen sitä, ettei hallitus luota suomalaisiin työmarkkinatoimijoihin, ei sen enempään työntekijöihin kuin työnantajiinkaan. Sama pakottava lainsäädäntö ja epäluottamuksen osoitus, jota hallitus toteuttaa hyvinvointialueita kohtaan, toistuu nyt työmarkkinoiden osalta.

Arvoisa puhemies! Opettajien ammattijärjestö OAJ:n mukaan lakiesityksellä puututaan sopimusvapauteen merkittävällä tavalla. Sitaatti OAJ:n puheenjohtaja Katarina Murrolta: ”Jos lailla ei haluta rajoittaa muiden alojen palkkaneuvotteluja ja esimerkiksi opettajien palkkakehitystä, miksi laki sitten tarvitaan ja mitä sillä tavoitellaan? Tähän haluamme selkeän vastauksen.” Tähän myös me täällä salissa haluamme selkeän vastauksen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

17.10 Työministeri Arto Satonen: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin voi sanoa sen, että tämä asia on selvästi keskustelua täällä salissa kirvoittanut, ja se on tietysti hyvä asia, että asia kiinnostaa. Haluaisin ottaa kantaa ihan muutamiin kohtiin, joita tässä on tullut esille:

Ensimmäinen on se, että tässä on annettu ymmärtää, että tämä viennin päänavaukseen perustuva yleinen linja olisi jotenkin työnantajaa suosiva, kun kysehän on siitä, että sen ovat työnantajat ja työntekijät yhdessä sopineet. Se on se linja, mikä on, ja mille tasolle se linja on sovittu, niin se on sovittu nimenomaan sille tasolle, jonka on arvioitu olevan viennin kilpailukyvyyn kannalta kestävä. Uskon kyllä, että palkansaajapuoli varmaan yrittää saada siellä neuvotteluissa niin hyvän tuloksen kuin suinkin mahdollista, ja sitten päädytään sille tasolle, joka on viennin kannalta kestävä. Kaikissa muissa Pohjoismaissa — on se sitten järjestetty niin kuin Ruotsissa asetuksella ja sitten siihen yhdistetyllä työmarkkinajärjestöjen sopimisella, Norjassa on oma tapansa se toteuttaa, ja Tanskassa myös, ja olen käynyt näihin kaikkiin tutustumassa — on se sama lähtökohta, että koska kansantalous pyörii viennin varassa, niin se järjestelmä on tehty niin, että viennin kilpailukyky muodostaa sen palkanmuodostuksen pohjan. Tämä on se ratkaisumalli, ja sitten voi olla erilaisia tapoja, miten sitä julkisella sektorilla sovitellaan, mutta se on se lähtökohta.

Sitten täytyy vielä sanoa siitä, että joissakin puheenvuoroissa on vähätelty tätä kansantalouden kokonaisuutta. Tämä on kyllä sellainen asia, että kyllä näen itse nimenomaan niin, että tämä kansantalouden kokonaisuus on erityisen tärkeä niille ihmisille, jotka ovat pientuloisia tai yhteiskunnan tukien varassa tai joiden oma varallisuus on varsin pieni. Oli järjestelmä mikä hyvänsä, niin ne tulevat pärjäämään kyllä, joilla on omaisuutta ja korkeat palkat, mutta jotta me saadaan myöskin pärjäämään ne monet ahkerat, työtä tekevät ihmiset, jotka joutuvat arjessa taistelemaan, niin kyllä se on nimenomaan viennin kilpailukyky, joka turvaa sisämarkkinoidenkin tilanteen ja sitten turvaa myös julkisen sektorin palkanmaksukyvyn. Kyllä se on niin kuin kaiken lähtökohta.

No, sitten aivan viimeiseksi vielä, että kun täällä on jälleen kerran tullut tämä väite, että tämä on EK:n keksimä asia ja EK on tämän viestin tänne tuonut ja hallitus nyt sitten täällä EK:n viestiä vie, niin omalta osaltani ainakin totean, että 2017 olen kirjoittanut Työn linja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

-nimisen kirjan, jossa olen yhtenä tavoitteena esittänyt, että Suomen pitää siirtyä vientiveitoseen palkkamalliin, eli ainakin oma kantani on ollut jo ajat sitten, myöskin ennen niitä ratkaisuja, mitä 2022 tehtiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman poissa. — Edustaja Oinas-Panuma.

17.14 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa rouva puhemies! Orpon hallituksella on ennennäkemätön taito pyllistää samalla sekä palkansaajalle että yrittäjälle. Kokonaisveroaste on noussut, arvonlisäveron nosto osuu suoraan yrittäjiin, ja kotitalousvähennyksen pienennyksellä on ajettu moni pieni yrittäjä nurkkaan. Samaan aikaan ihmisten ostovoimaa on leikattu, työmatkoista korvataan entistä vähemmän ja työmarkkinat kokonaisuutena on ajettu kaaokseen. Yleisessä keskustelussa kummallisinta on, että yrittäjä ja työntekijä saadaan kuulostamaan toistensa pahimmilta vihollisilta, vaikka isoimmassa osassa meidän yrityksiä työilmapiiri on hyvä ja työnantaja tekee monessa suhteessa samankaltaista työtä kuin se työntekijäkin.

Viimeisin hallituksen idea on tämä vientivetoinen palkkamalli, josta on koko päivä puhuttu, joka on turha ja epäselvä ja jossa on enemmän uhkia kuin mahdollisuuksia. Tavoite viennin edistämisestä on tietenkin hyvä, mutta keinot ovat toimimattomat. Uhkana on, että Orpon kylmä hallitus tiputtaa palkkakuoppaan muun muassa päiväkotien työntekijät, opettajat, hoitajat, sotilaat ja poliisit, joitten työtä tarvitaan tänä päivänä enemmän kuin aikoihin.

Vuonna 2022 kunta-alan palkkaratkaisulla naisvaltaisille aloille saatiin useiksi vuosiksi muita aloja isommat palkankorotukset, mikä osaltaan vei palkkatasa-arvoa oikeaan suuntaan. Tällainen ratkaisu ei olisi mahdollinen, mikäli hallituksen vientivetoinen palkkamalli olisi ollut silloin käytössä. Arvioitten mukaan sukupuolten väliset palkkaerot siis tämän esityksen seurauksena lisääntyvät ja sukupuolivaikutuksia ei ole huomioitu tarpeeksi.

Minusta olennaisin kysymys on, miksi tällainen vientivetoinen palkkamalli halutaan Suomeen hommata, kun palkkojen muodostus toimii meillä jo nykyisellään. Lakiesitystä perustellaan mystillisellä ja hämmäisellä Ruotsin mallilla, mutta niin kuin tänään on monesti kuultu, niin Ruotsin työmarkkinamallia ei ole laadittu tai säädetty laki edellä, joten Ruotsin mallista tässä ei ole kyse — te siis säädätte lakia.

Erikoista on myös, että kokoomus, joka uskoo vapaaseen markkinatalouteen ja siihen, että markkinat kyllä hoitavat kaiken, haluaa nyt alkaa säännellä ja lisätä byrokratiaa. Suomessa perinteisesti poliittisella ohjauksella tai lainsäädännöllä on puututtu hyvin nihkeästi työmarkkinoitten toimintaan ja neuvotteluihin, ja tähänkin saakka palkat on onnistuttu neuvottelemaan hyvässä yhteisymmärryksessä.

Arvoisa puhemies! Oikeuskansleri on suhtautunut esitykseen varauksellisesti, jopa kielteisesti. Uhkana on, että tämän esityksen seurauksena sovittelijan vapautta tarjota sovitteluja rajoitetaan. Oikeuskansleri lausui kesäkuussa muun muassa, että hänen nähdäksensä uusi linjanveto, jossa lakisääteisesti puututtaisiin työehtosopimusten vapauteen, avaa tulevaisuudessa ennalta arvaamattomia vaikutuksia, ja sovittelija on ensisijaisesti riippumaton ja puolueeton taho, ja hallituksen esitys muodostaa poikkeuksen tästä lähtökohdasta. Esityksen vaikutuksia on selvitetty liian vähän, ja esitys mahdollisesti on ristiriidassa paitsi ILO:n kanssa myös EU:n perusoikeuskirjan kanssa. Kun palkkojen muodostukseen puututaan nyt kerran, tulppa on auki ja kynnyks puuttua myös tulevilla hallituksilla on matalampi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Oikeuskanslerikin on todennut, että vaarana on, että vaalikausittain sovitteluille asetetaan erilaisia tavoitteita, mikä ei takaa jatkuvaa ja toimivaa työelämää.

On kaikkien etu, että työmarkkinat toimivat ja ihmiset saavat työstänsä ansaitsemaansa palkkaa, mutta en näe tätä uudistusta tarpeellisena vaan pahimmillaan instituutiota romuttavana ja matalapalkka-aloja hakkaavana. Miksi hallitus haluaa viedä pakolla läpi lain, jota eivät kannata sen enempää oikeuskansleri, tasa-arvovaltuutettu, työnantajat kuin työmarkkinajohtajatkaan? Se on minun mielestäni tässä se olennaisin kysymys. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

17.18 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Sukupuolten palkkaerojen kaventaminen on sujunut meillä Suomessa hyvin hyvin hitaasti. Suomalaisen naisen euro on edelleen 84 senttiä. Tätä kuilua naisten ja miesten palkkojen välillä ei saada kurotuksi umpeen ilman, että naisvaltaisten alojen palkkoja korotetaan miesvaltaisia aloja enemmän. Nyt hallitus haluaa estää tämän ja lukita naisvaltaiset alat palkkakuoppaan.

Sairaanhoitajat, lähihoitajat ja varhaiskasvatuksen opettajat sekä muut sote- ja sivistysalojen ammattilaiset tekevät koko yhteiskunnan kannalta äärettömän arvokasta työtä. He pitävät huolen läheisistämme, hoitavat lapsemme ja kasvattavat heistä sivistyneitä, osavia ja empaattisia kansalaisia.

Sote- ja sivistysalojen ammattilaisten tekemä työ on valtavan vastuullista. Tämän työn tärkeys ei kuitenkaan millään tavalla heijastu näiden alojen palkkoihin. Liian pitkään olemme luottaneet siihen, että kättilöt, kotihoidon työntekijät ja luokanopettajat ovat valmiita tekemään työnsä alipalkattuina. Pelkällä kutsumuksella ei kuitenkaan tuoda leipää pöytään tai osteta lapselle toppahaalareita. Yksin ammattiylpeydellä ei makseta vuokraa tai lyhennetä asuntolainaa, varsinkaan pääkaupunkiseudulla. Sote- ja kasvatustalouden ammattilaiset pitävät huolta joka päivä meille kaikkein rakkaimmista ihmisistä. Lukitsemalla heidät palkkakuoppaan ammuimme itseämme jalkaan.

Suomessa on jo nyt kova pula työntekijöistä julkisella sektorilla. Kevan mukaan pelkästään Uudeltamaalta puuttua 6 000 sairaanhoitajaa ja 4 000 varhaiskasvatuksen opettajaa. Valtiovarainministeriö on arvioinut, että sote-alalle tarvitaan vuoteen 2035 mennessä 200 000 uutta työntekijää. Jokainen voi päätellä, miten tällainen työvoimapula näkyy ja tulee tulevaisuudessa näkymään vanhustenhoidossa, sairaaloissa, päiväkodeissa ja kouluissa. Se näkyy kiireenä, työntekijöiden uupumisena, virheinä, potilaan saamatta jäävänä hoitona ja lapsen oppimatta jääneinä asioina.

Tällaista työvoimapulaa ei voi ratkaista kiittämällä näitä naisvaltaisten alojen ammattilaisia vain juhlapuheissa tai antamalla lahjaksi suklaalevyn. Jos haluamme, että meillä on jatkossakin näissä ammateissa tekijöitä, arvostuksen pitää alkaa näkyä myös palkassa. On aika tunnustaa tämä tosiasia.

Palkkojen nostaminen parantaisi alojen vetovoiman lisäksi myös niiden pitovoimaa. Tällä hetkellä työvoimapula näkyy muiden alalla vielä työskentelevien ihmisten ylikuormituksena ja uupumisena. Kun työntekijöistä on jatkuva pula ja sijaiset vaihtuvat koko ajan, vakituinen henkilöstö joutuu venymään kohtuuttomasti. Kukaan ei jaksa jatkuvasti työskennellä voimiensa äärirajoilla. Ei ole ihme, että sote- ja kasvatustalouden henkilöstö väsyä ja kyynistyy, pahimmillaan sairastuu tai päättyy kokonaan vaihtamaan alaa.

Arvoisa puhemies! Ymmärrämmekö todella, kuinka paha tilanne meillä on käsissämme? Sote-palvelut ovat jo nyt kuormittuneita ja hoidonsaanti vaarassa. Oppimistulokset

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

ovat laskeneet koko 2000-luvun. Meillä ei ole enää varaa menettää yhtään osaavaa ja ammattitaitoista työntekijää sote- ja kasvatusaloilta. Sen sijaan meidän pitäisi tehdä kaikkemme sen puolesta, että nämä ammattilaiset saataisiin pysymään aloilla ja uudet tekijät kouluttautumaan niille jatkossakin.

Naisvaltaisten alojen lukitseminen palkkakuoppaan ei ole kenenkään etu. Menestyvää vientiteollisuutta ei ole olemassa ilman sote-alan työntekijöitä, jotka pitävät huolta myös vientiteollisuuden työntekijöiden terveydestä ja hyvinvoinnista. Ammattitaitoisia vientiteollisuuden työntekijöitä ei ole ilman ammattitaitoisia opettajia.

Kätilöiden, aineenopettajien ja kotihoidon työntekijöiden palkkojen polkeminen ei pelasta Suomen taloutta. Tarvitsemme uusia innovaatioita, korkeaa teknologiaa ja tuottavuuden kehitystä. Näitä ei voida saavuttaa ilman panostuksia koulutukseen, tki-toimintaan ja osaavan työvoiman saatavuuteen. Sen sijaan, että hallitus ratkoisi Suomen talouden ongelmia keinoilla, jotka oikeasti toimisivat, se on päättänyt leikata koulutuksesta ja hankaloittaa työperäistä maahanmuuttoa.

Hyvä hallitus, naisvaltaiset alat ansaitsevat parempaa. Nyt on aika ottaa tilanne vakavasti ja ymmärtää näiden alojen ammattilaisten tekemän työn arvo.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard, poissa. Edustaja Perholehto, poissa. — Edustaja Kokko.

17.23 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys vientivetoisesta palkkamallista tai toisella termillä kuvattuna ”palkkamonttulaki” on jälleen yksi osoitus siitä, minkälaiseen kaaokseen hallitus on ajamassa maamme työmarkkinat. Me jo viime keväänä ja edeltävänä syksynä näimme, millä tavalla hallitus on yrittänyt puuttua työmarkkinoiden toimintaan, sopimisen kulttuuriin ennen kaikkea vahvalla sanelupolitiikalla, ja sen jäljet näkyvät syvänä epäluottamuksena työmarkkinaosapuolten välillä sekä epäluottamuksena maamme hallitukseen.

Olen erityisesti itse huolissani siitä, millaiselta tämä lainsäädäntöesitys tulee näyttämään erityisesti niitten monien naisvaltaisten alojen näkökulmasta, joista on tässä keskustelussa ihan aiheellisesti varsin laajasti keskusteltu: niiden kaikkien sote-alalla toimivien, koulutus-, opetus-, sivistystoimissa työskentelevien, matalapalkka-aloilla olevien naisten tulevaisuudesta ja siitä, mitenkä palkkatasa-arvoa saadaan edistettyä tässä maassa — varsinkin, kun he kantavat suurta vastuuta, kuten täällä on monessakin puheenvuorossa todettu, suurimmasta osasta suomalaisten hyvinvoinnista, koulutuksesta ja turvallisuudesta.

On myös erittäin vakavaa, että hallitus on nyt tällä esityksellä sitomassa valtakunnansovittelijan kädet neuvotteluratkaisuissa, mikä on räikeä puuttuminen myös tältä osin työmarkkinakysymyksiin. On myös syytä muistuttaa, että tätä esitystä ovat kritisoineet ja arvostelleet oikeuskansleri, tasa-arvovaltuutettu sekä Kunta- ja hyvinvointialueuudenantajat KT, ja myös useat liitot ovat esittäneet vastalauseensa tähän esitykseen.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on useasti nostettu esille se, mitenkä työmarkkinakysymyksillä, oli sitten kysymys palkkauksesta tai muusta, ei pitäisi ryhtyä politiikoihin. Mutta mitä muuta tämä nyt nimenomaisesti on kuin hallituksen puuttumista poliittisesti työmarkkinoihin, poliitikkojen sanelua palkkauksesta ja — edeltävillä kerroilla on nähty — jopa työehdoista? Tässä tapauksessa ehkä toivoisin, että hallitus jättäisi tämän sopimisen ja työmarkkinapolitiikan nimenomaan niille ammattilaisille, sekä työnantajille että työntekijäjärjestöille, joilla on vuosien, vuosikymmenten kokemus siitä sopimisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

kulttuurista ja neuvottelusta. Tämä on tällä hetkellä ihan aivan täysin kaino toive hallitukselle, että näin toimittaisiin, että asia jätettäisiin ammattilaisille, koska ainakin tuloksien perusteella maamme hallituksessa ei ole työmarkkinapolitiikkaan tarvittavaa osaamista. [Juha Mäenpää: Demareissa on?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

17.26 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta eli niin kutsuttu vientivetoinen palkkamalli.

Työmarkkinauudistukset herättävät aina ymmärrettävästi huolta ja pohdintaa. Työntekijä saattaa miettiä, ”miten tämä vaikuttaa käytännössä minun työhöni, palkkaukseen ja työolosuhteisiin”.

Hallituksen tavoitteena näillä uudistuksilla on tukea työllisyyttä, kasvua, tuottavuutta ja kilpailukykyä tässä maassa. Nämä ovat asioita, jotka ovat eduksi kaikille suomalaisille ja joita meidän jokaisen pitäisi ylpeydellä puolustaa.

Suomi on vientivetoinen maa, ja meidän bruttokansantuotteestamme 40 prosenttia tulee viennistä. Jos haluamme menestyä, se kulkee käsi kädessä kansainvälisen kilpailukyvyn kanssa. Jos siis muilla aloilla ylitetään laajasti vientialojen palkankorotukset, kilpailukykymme voi heikentyä ja se rahapotti, minkä vienti tuottaa julkiselle puolelle, pienenee. Toisin sanoen sitten meillä kaikilla menee huonommin, halusimme tai emme.

Arvoisa puhemies! Matalapalkka-alojen, joihin hoitoalakin kuuluu, palkoista on keskusteltu useampaan kertaan vientivetoisen mallin yhteydessä. Hoitajat tekevät maailman parasta työtä ja pitävät huolta meistä suomalaisista. Me kaikki voimme varmasti olla samaa mieltä siitä, että hoitajat olisivat oikeutettuja suurempaan palkkaan. Fakta tällä hetkellä on se, että työn palkkataso ei vastaa sen vaativuutta.

Oppositio on toistanut kilpaa, että vientivetoinen palkkamalli johtaa siihen, että hoitajat jäävät ikuisen palkkakuoppaan. Tämä ei pidä paikkaansa. Nykyisellä mallilla viimeiset kymmenet vuodet palkkaerot ovat vain kasvaneet. Tämä johtuu siitä, että julkisella puolella kaikki ovat käytännössä saaneet samat prosentuaaliset palkankorotukset. Euroissa summat ovat aivan eri luokkaa riippuen siitä, onko palkka 3 000 euroa vai 6 000 euroa.

Esimerkiksi ammattijärjestö Tehy on ollut samaa mieltä kuin me kaikki muut: hoitajien palkat pitää saada kuntoon. Mutta missä ovat tulokset? Kyllä, viime kierroksella hoitajat saivat noin kuuden prosentin palkankorotuksen, mutta nykyisen mallin vuoksi tämä sama korotus tuli myös muille julkisen alan toimijoille. Otetaan esimerkiksi hoitaja, joka tienaa noin 3 000 euroa kuukaudessa, ja lääkäri, joka tienaa noin 6 000 euroa kuukaudessa. Hoitajan palkka nousi kuuden prosentin korotuksella 180 euroa, ja lääkärin palkka nousi kuudella prosentilla 360 euroa. Toisin sanoen palkkakuilu näiden kahden ammatin välillä vain kasvoi. Eikö tämä juuri aja hoitajat ikuisen palkkakuoppaan?

Olen itse nyt ajatellut tämän niin, että voisiko tälle vientivetoiselle mallille antaa mahdollisuuden. Ruotsissa tilanne on toinen ja vientivetoisesta palkkamallista on hyviä kokemuksia. Ei ihmeikään, että Suomesta on lähtenyt valtavia määriä hoitajia töihin Ruotsiin. Jos työtilanne ja palkat olisivat siellä olennaisesti huonommat, en usko, että täältä riittäisi lähtijöitä. Pohjoismaissa hoitajat nimittäin tienavat reilusti enemmän kuin Suomessa ja keikkatyön tekeminen Ruotsissa on erittäin suosittua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Arvoisa puhemies! Vientivetoisessa palkkamallissa hyvinvoiva ja kasvava talous ovat ensisijaisessa asemassa, minkä johdosta esimerkiksi Ruotsissa on pystytty kohdistamaan suurempia palkankorotuksia muun muassa hoitoalan ja varhaiskasvatuksen palkkoihin. Näen tässä mahdollisuuksia myös Suomessa. Meidän on muistettava, että julkisen puolen palkkarahat tulevat pitkälti veropotista, jota kerryttävät muun muassa vientiteollisuusyrittäjät ja yksityispuolen työntekijät.

Olin aluksi skeptinen itsekin, mitä tämä vientivetoinen malli tulee tarkoittamaan hoitajille ja muille matalapalkka-alojen työntekijöille. Nyt kun olen perehtynyt esitykseen, olen optimistinen ja olen valmis antamaan vientivetoiselle mallille mahdollisuuden. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttinen poissa. — Edustaja Lehtinen.

17.31 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tähän alkuun on hyvä tehdä selväksi se tosiasia, että yksikään ala ei ole joutumassa palkkakuoppaan, vaikka oppositiopuolueiden pelottelusta näin voisi ajatella. Tämä esitys ei tule estämään aloja edelleen neuvottelemasta palkoistaan niin kuin tähänkin asti. Esimerkiksi hoitajille voidaan halutessaan sopia vaikka 10 prosentin palkankorotus, jos ammattiliitot vain osoittavat siihen neuvotteluvallisuudesta riittävästi rahaa. Kyse on ainoastaan siitä, miten se varallisuus jaetaan. Eli tosiasiassa palkkakuopista päätetään ammattiliitoissa, ei täällä eduskunnassa.

Tämä esitys ainoastaan tulee muuttamaan sovittelijan toimia siihen suuntaan, että työmarkkinoiden toimivuus säilyy. Eli jatkossakin, oli se sovintoehdotus sitten mikä hyvänsä, se ei pakota kumpaakaan osapuolta hyväksymään sitä, ei kumpaakaan. Tähän vientivetoiseen malliin päädyttiin, koska edellisissä julkisen sektorin neuvotteluissa alettiin sopimaan korotuksia jo tehtyjen korotusten päälle. Meidän sopimusjärjestelmämme ei kestä sellaista mallia, missä aletaan ratsastamaan palkankorotuksella toisten alojen perässä eli hypätään niin sanotusti toisen reppuselkään. Tämä niin sanottu reppumalli ei myöskään ole kuulunut aikaisemmin suomalaiseen sopimusjärjestelmään, ja siksi myöskin tätä muutosta tarvitaan. Ja jos miettii tältä puolelta, keiden syytä on se, että sopimusmalli on rikki, niin tulisi myöskin aidosti katsoa sinne ammattiliittojen suuntaan, kun on tehty tällaisia poikkeuksellisia malleja.

Arvoisa rouva puhemies! Jos nyt mietitään, kuka tämän vientivetoisen palkkamallin on halunnut, niin se on SAK. Tämä kävi ilmi, kun he eivät halunneet neuvotella koko mallista, vaan poistuivat paikalta. Hallituksella oli kyllä tavoite saada yhteistoimin ratkaisu aikaan, mutta SAK ei tätä halunnut. Mutta SAK:n taustalla painava syy oikeasti oli SDP, koska tulevia alue- ja kuntavaaleja varten piti järjestää sirkus, jolla saataisiin hallituspuolueet näyttämään huonolta. [Piritta Rantanen: Te sen järjestitte!] Jos SAK:ta olisi kiinnostanut työntekijöiden asiat, niin se ei olisi missään nimessä poistunut valvomasta työntekijöiden etua vaan jäänyt neuvottelemaan palkkamallin muodoista. Demarivetoiselle ammatityhdistykselle oli työntekijöiden etua tärkeämpää ajaa kuitenkin SDP:n politiikkaa.

Mitä tulee siihen, onko tämä hallitus työntekijän asialla, niin tämä hallitus, jos mikä, on työntekijän asialla. Me haluamme keventää työn verotusta ja haluamme huolehtia siitä, että on aina kannattavampaa lähteä töihin kuin jäädä toimettomana kotiin. Me arvostamme ahkeraa ja rehellistä työntekijää, ja te siellä vasemmalla arvostatte elämistä sosiaaliturvan varassa — siinä on se meidän eromme. [Piritta Rantanen: Höpö höpö! — Tuula Haatainen: Arvostamme työtä!] Jokainen voi sitten miettiä, kumpi on yhteiskunnan kannalta kestävä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

17.34 **Tuula Haatainen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys vientimallilaista on aiheuttanut oikeutetusti laajaa huolta työmarkkinakentässä. Kun tässä sanotaan, että lakiesityksen taustalla on tavoite parantaa palkanmuodostuksen koordinaatiota, niin kyllä tässä on ihan oikeasti riskejä siitä, että tämä vain entisestään aiheuttaa vakavia ongelmia työmarkkinoilla. Tämän esityksen vaikutus sovittelujärjestelmän toimivuuteen ja toimintaan on todella merkittävä. Tämä heikentäisi valtakunnansovittelijan riippumattomuutta ja myös mahdollisuuksia ottaa huomioon alakohtaisia erityispiirteitä. Vientimallin mukainen yleinen linja kahlitsisi sovittelijan toimintaa ja vaarantaisi myös sovitteluprosessin puolueettomuuden, mikä taas sitten helposti rapauttaa luottamusta koko järjestelmään. Tämä on todella iso ja tärkeä asia. Se on iso riski, että sovitteluprosessin uskottavuus heikkenee, ja se voi johtaa sitten — ja varmasti johtaa — myös pitkittyneisiin työriitoihin ja entisestään kasvaviin neuvottelukustannuksiin.

Valtioneuvostossa oikeuskansleri katsoi, että tässä on erittäin suuria ongelmia. Oikeuskansleri totesi valtioneuvoston istunnossa 3.10. muun muassa seuraavaa: ”Kansantalouden kokonaisetua ja työmarkkinoiden toimivuutta sekä palkkauksellista tasa-arvoa ja muiden yleisen edun mukaisten tavoitteiden tasapuolista huomioon ottamista voidaan edistää muillakin keinoilla. Ruotsissa sovittelujärjestelmälle on säädetty työmarkkinaosapuolten sopimukseen perustuen objektiivisen ja tasapuolisen tiedon tuottamisen sekä osapuolten informoinnin tehtäviä. Sovittelun puolueettomuuden ja työmarkkinaosapuolten kollektiivisen sopimusautonomian suojaamiseksi sekä työmarkkinoiden toimivuuden ja luottamuksen kannalta on perusteltua suhtautua nyt ja tulevaisuudessakin pidättyvästi sovittelun sisältöä koskevaan sääntelyyn. Käsittelyssä oleva hallituksen esitys edustaa aikaisempaan nähden uudenlaista, aiempaan käytäntöön nähden enemmän sovittelun sisältöön kohdistuvaa sääntelyä. Näistä syistä on tärkeää, että perustuslakivaliokunta arvioi vielä huolellisesti esityksen.” Ministeri ei ole paikalla, mutta jos olisin ollut ministeri, olisi hieman kylmännyt, kun esityksen eteenpäin vie.

Ruotsissa työlaainsäädännön rungon muodostavat työympäristölaki, työsuhteturvalaki ja työaikalaki. Kollektiivilainsäädännön osalta siellä perustana on myötämääräämislaki. Eri-tyistä työehtosopimuslakia Ruotsissa ei ole, vaan myötämääräämislaki määrittelee myös työehtosopimusten oikeudellisen perustan. Ruotsille on tyypillistä työmarkkinaosapuolten vahva ja hyvin itsenäinen rooli ja korkea järjestäytymisaste sekä laaja sopimusten kattavuus.

Ruotsissa on myös pitkä historia — olen Ruotsissa ollut ja myös järjestänyt Suomessa tilaisuuksia, joissa on ollut myös heidän sovittelijansa selostamassa tätä historiaa, kuinka se on kehittynyt yhteistyössä. Siellä on pitkä historia myös tästä vientialojen johtavasta roolista. Se on tosiasia, johon kaikki ovat sitoutuneet. Ja se, että tämä toimii, liittyy siihen, että Ruotsissa on hyvin vahva koordinaatio ja yhteistoiminta. Siinä työmarkkinoiden keskusjärjestöillä nimenomaan on vahva koordinaatio, ja tätä pitäisi nyt edistää ja kannustaa, että keskusjärjestöt tekisivät tätä koordinaatirooliaan myös Suomessa. Myötämääräämislakihan on tärkeä ja tasapainottava tekijä Ruotsissa. Myötämääräämislaki antaa palkansaaja-puolelle eräissä tapauksissa aina tulkintaetuoikeuden erimielisyysasioissa.

Ruotsissa on myös hyvin vahva sovittelulaitos, olen käynyt siellä tutustumassa. Heillä on neljä tämmöistä varsinaista sovittelijaa, ainakin silloin oli, ja sitten vielä 30 erityissovittelijaa — siis valtava koneisto tekemässä tätä työtä koko ajan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Arvoisa puhemies! Erityisen huolestuttavaa on se, ettei tämä hallituksen esitys huomioi riittävästi sukupuolten välistä palkkatasa-arvoa, mikä on tässä salissa hyvin noussut esille. Kun nämä palkankorotukset kytketään teollisuuden määrittämään yleiseen linjaan, niin naisvaltaisilla aloilla, julkisen sektorin aloilla, palkkakehitys voi jäädä jälkeen, ja tämä on ristiriidassa tasa-arvolain vaatimusten kanssa, sillä julkisen sektorin työntekijät ansaitsevat oikeudenmukaisen palkkakehityksen, eli saman palkan samanarvoisesta työstä, mikä todellakaan ei tällä hetkellä ole tilanne. Me voimmekin ihan hyvin kysyä — pitää kysyä — missä hoitajien ja opettajien palkat olisivat, jos ne olisivat 20 vuoden ajan seuranneet vain yleistä linjaa. On ollut tasa-arvo-ohjelmia ja niin edespäin, ja nyt on ollut, aivan kuten täällä työ- ja tasa-arvovaliokunnan varapuheenjohtaja Lyly on tuonut esiin, kaksi kertaa pitkän historian aikana nämä poikkeamat, joissa on sitten yli tämän vientialan ratkaisun men-ty.

Minä ihmettelen sitä, että hallitus haluaa myös riisua itseltään tällaisia työkaluja näissä erittäin vaikeissa ja kinkkisissä tilanteissa, työtaistelutilanteissa, eli silloin puhutaan lakosta. Työmarkkinoilla voi syntyä myös sellaisia tilanteita, joissa tarvitaan todella kylmää päätä, neuvottelua, sovittelua. Kun asiat ovat täydellisessä juntturassa ja pattitilanteessa, niin tarvitaan myös uudenlaisia ajatuksia ja uutta virtaa ja joskus sellaista ulkopuolisuutta. Tällaiset tilanteet yleensä ovat poikkeuksellisia mutta usein sitäkin vaikeampia, ja siitä syystä minusta tämä sovittelulautakunta olisi hyvä pitää mukana tässä työkalupakissa eikä pelkistää tätä mallia vain valtakunnansovittelijan toiminnan jatkoksi — joka toki tekee täysillä työtä sen ratkaisun löytämiseksi, mutta joskus ollaan tilanteessa, jossa etenemismahdollisuuksia ei ole, minkä valtakunnansovittelija itse usein myös sitten toteaa.

Haluan myös muistuttaa tässä siitä, että edellisessä hallituksessa toimin työministerinä, ja me hyvin paljon keskustelimme työmarkkinaosapuolten kanssa siitä, miten voisimme kehittää suomalaista mallia entistä vahvemmaksi. Me lisäsimme jonkun verran sovittelijan resursseja — ne eivät ole nytkään järin suuret — eli sovittelijoita ja myös alakohtaisen sovittelun merkitystä nostettiin esiin. Tällä tavalla sovittelujärjestelmä pystyi joustavammin vastaamaan eri toimialojen erityistarpeisiin ja pystyttiin parantamaan työmarkkinoiden toimintakykyä. Se, mistä itse haluaisin nähdä esityksiä hallitukselta, on se, että pystyttäisiin sovittelujärjestelmän tämmöistä ennakoitavuutta ja resursseja, esimerkiksi yhteistä tietopohjaa, vahvistamaan, koska se on se olennainen lähtökohta, että kaikki jakavat saman tietopohjan.

Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeää myös keskustella siitä, mitä tämä käsittelyssä oleva esitys nyt sitten tarkoittaa laajemmin tämän työmarkkinajärjestelmän politisoitumiselle. On mahdollista, että nyt sitten, kun tämä keskustelu vain tiivistyy ja kiivastuu, mikä täällä eduskunnassakin on käynnissä, näistä palkkakysymyksistä tullaan täällä käymään jatkossa tätä entistä tiukempaa kamppailua, ja tällaista suuntaa minä en toivo, sillä näiden palkkakysymysten, palkkaneuvottelujen, työmarkkinakysymysten pitää olla siellä pöydässä, missä nämä toimijatkin ovat. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

17.43 Piritta Rantanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä Helsingissä on tänään kylmä ja todella kova tuuli. Kylmä tuuli puhaltaa myös täällä eduskunnassa työntekijöiden oikeuksien, sopimusvapauden ja useiden tärkeiden alojen ammattilaisten palkkojen betonoinnilla ja palkkakuoppaan jättämisellä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Tässä ehdotuksessa halutaan säätää valtakunnansovittelijan velvollisuudesta huolehtia kansantalouden kokonaisuudesta, ei siitä, kuinka voimme huolehtia ihmisten terveydestä ja sen turvaamisesta huolehtivien ammattilaisten alalle houkuttelemisesta tai alalla pitämisestä, siis meidän lähihoitajien, sairaanhoitajien, terveydenhoitajien ja kaikkien muiden sote-alalla työskentelevien työntekijöiden palkkojen houkuttelevuudesta. Valtakunnansovittelija ei voi myöskään arvioida sitä, kuinka huolehdimme lastemme opetuksen laadusta tai varhaiskasvatusalan ammattilaisten työn houkuttelevuudesta, siis siitä, että voisimme pitää opettajien työn houkuttelevana työn vaativuuden mukaisella palkalla. Tai siitä, kuinka laitoshuoltajien ja tarjoilijoiden palkkoja voitaisiin korottaa ja saada houkuteltua alalle ihmisiä, jotka tässä maassa pärjäisivät palkallaan.

En toki kuvittele, että ammattilaisia voidaan houkutella eri aloille pelkällä palkalla, kyse on usein monista tekijöistä, kuten itse hyvin tuntemallani hoitoalalla. Samalla kun henkilöstö vähenee, töihin jäävien työpaine kasvaa ja stressi kasvaa, sijaisten perehdyttäminen on vaikeutunut ja pidemmän päälle työn lopettamis- ja alanvaihtoriski kasvavat. Tässä oravanpyörässä myös laadun kehittäminen estyy, ja sote-sektorilla olemme saaneet lukeakin monia negatiivisia uutisia siitä, kuinka hoitotyön imago on kaamea.

Veto- ja pitovoima muodostuu siis erilaisista asioista, mutta palkan merkitystä ei voida tässä kuitenkaan ohittaa. Tulevalla palkkaodotteella on myös merkittävä vaikutus monelle nuorelle, kun he valitsevat alaa, johon haluavat opiskella. Tällä palkkoja betonoivalla lakiesityksellä tulee siis olemaan suuri vaikutus myös siihen, kuinka jatkossa saamme työntekijöitä näille aloille, jotka ovat jo nyt kovassa kriisissä ja joilla on suuri puute työntekijöistä.

Arvoisa puhemies! Tästä esityksestä ei voi kuin tulla siihen johtopäätökseen, että kun viime neuvottelukierroksella kunta- ja sote-ala saivat tehtyä sopimuksen, jolla palkkoja korjattiin, on tämä tulevaisuudessa torpattava. Tai niin ministeri Satonenkin on jo myöntänyt, että tämän mallin voimaan tultua ei tällaisia sopimuksia enää voisi tehdä. Sellaista sopimusvapautta siis.

Tällä mallilla rajoitetaan sopimusvapautta, ja samapalkkaisuuden edistämisestä tulee mahdotonta, eikä tätä minkäänlaisella mielikuvituksella voi sanoa tasa-arvoa edistäväksi, vaikka niin tässäkin salissa on väitetty. Valtioneuvoston oikeuskanslerikin on arvioinut, että sopimustoimintaan perustuva työmarkkinajärjestelmä saatetaan tällä esityksellä vaarantaa. Tätähän tässä on valitettavasti jo totuttu näkemäänkin viimeisen puolentoista vuoden aikana. Työmarkkinat on ajettu ennennäkemättömän hankalaan tilanteeseen, kaikki hallituksen toimet ovat olleet työnantajia hyödyttäviä ja työntekijöiltä leikkaavia ja työntekijöiden oikeuksia heikentäviä esityksiä.

Arvoisa rouva puhemies! Voimme vain ihmetellä, kuinka saamme jatkossa työntekijöitä niille aloille, joilla työntekijöistä on jo nyt iso puute. Kuinka voimme huolehtia terveydenhuollon ammattilaisten saamisesta alalle? Tai mitä siinä tapauksessa tapahtuu, jos esimerkiksi lastensuojelun työntekijöiden puuttuessa aluehallintovirasto asettaa hyvinvointialueille uhkasakon? No, työntekijöitten saamiseksi nostetaan sitten vaikka näitä lastensuojelun ammattilaisten palkkoja. Otetaanko nämä palkankorotukset sitten jossain neuvotteluissa pois esimerkiksi laitoshuoltajilta, jotta tämä paljon kaivattu tasapaino säilyy eikä kansantalous vaarannu?

Tai kuinka tätä mallia on tarkoitus aidosti käytännössä toteuttaa? Sopimukset ovat eri aloilla eri pituisia, ja niitä tehdään eri aikaan. Mikä on se kohta, jossa tätä kokonaisuuden hintaa arvioidaan, ja voiko tässä käydäkin niin, että sopimukset tulevat entisestään pirsta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

loitumaan ja lyhentymään? Tästä me sitten saamme aikaiseksi oikein sopimussopan, joten ehkä on hyvä alkaa lisäämään resursseja sinne entisen työministeri Haataisenkin mainitsemaan valtakunnansovittelijan toimistoon, tällä hallituksella kun tuntuu olevan suuri tahto hoitaa tämä sopiminen ja sanelu valtion toimesta, ei niiden kesken, joita nämä asiat koskevat.

Kyllä tämä esitys olisi kuopattava.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kangas.

17.48 Antti Kangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Haluan aivan ensimmäisenä kiittää ministeri Satosta toistuvista, aivan erinomaisista parannuksista työmarkkinalakeihin. Näitä lakeja on toistuvasti vuosien ja vuosikymmenten saatossa yritetty kauniisti neuvottelemalla saada muutettua ja nykyaikaistettua siinä onnistumatta. Nyt onkin aika hallituksen ottaa lusikka kauniiseen käteen ja lähteä uudistamaan työmarkkinoita.

Tällä lailla kuitenkin ei olla puuttumassa palkkoihin. Salipuheista voisi saada sellaisen käsityksen, että hallitus olisi leikkaamassa jonkun palkkaa ja taas korottamassa jonkun toisen. Näinhän ei suinkaan ole, tällä ei puututa palkkoihin. Tätä paljon puhuttua neuvottelua tarjottiin ennen tämän lain säätämisen aloittamista, mutta SAK käveli neuvottelupöydästä pois.

On aivan eri asia, jos lääkäri saa kuuden prosentin palkankorotuksen kuin että hoitaja saisi sen. Euroina mitattuna ero vain kasvaa kerta kerralta. Tällä lainsäädännöllä pystytäänkin puuttumaan paremmin tähän ja luomaan parempaa palkkatasa-arvoa alojen sisällä.

Itse asiassa vientivetoisen mallin mukainen neuvottelukäytäntöhän on ollut viimeisen kolmen neuvottelukierroksen mukana vapaaehtoisesti pois lukien kunta-ala vuonna 2022. Tippuivatko naiset tuossa kohtaa jotenkin palkkakuoppaan tai tippuivatko hoitajat ylipäänsä palkkakuoppaan tuossa kohtaa, kun vientivetoista mallia vuonna 2017 lähdettiin vetämään? Tilastojen mukaan eivät.

Itse asiassa meidän Gini-kerroin, mikä kertoo palkkatasa-arvosta, on ollut kuin kuolleen miehen sydänpöytä vuodesta 2000 lähtien. Vuosittaiset erot toki ovat pieniä. Niitä on, mutta käytännössä, kun katsotaan pitkää kuvaa, Gini-kerroin on pysynyt koko ajan samanlaisena. Tätä paljon puhuttua palkkakuoppaa, eriarvoistumista ja muita ei tilastojen mukaan ole nähtävissä.

Ihmettelen opposition puhetta siitä, että naisvaltaiset alat olisivat ikuisessa palkkakuopassa. Markkinatalous toimii tässä: mikäli meiltä puuttuu työntekijöitä joltain alalta, siellä tehdään säätöä sen mukaan, että niitä työntekijöitä saadaan riittävästi.

On kerta kaikkiaan kestänyt, että täällä peräänkuulutetaan yhtenäisyyttä, mutta samalla virheellisillä väittämillä revitään kansaa halki ja pelotellaan jatkuvasti. Palkansaajajärjestöt ovat hylänneet mallin muka syrjivänä mutta hyväksyneet sen silti kolme kertaa. Eli onko SAK siis hyväksynyt syrjivän mallin aiemmin ja herännyt ruususenunestaan nyt ja muuttanut siten mielipidettään?

Mihin sitten Ruotsissa vuodesta 97 ollut malli on johtanut siellä? Miesten ja naisten väliset palkkaerot Ruotsissa ovat vähentyneet vientimallin ollessa voimassa. Mistä tämä johtuu? Eiköhän me nyt ihan rauhassa suhtauduta tähänkin lakimuutokseen ja katsotaan, mihin se johtaa. Väitän, että tuloerot eivät kasva, vaan saadaan parannettua tällä hyvinvointia ja saadaan pidettyä julkinen talous kestävämmällä tolalla jatkossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

17.52 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys niin kutsutusta vientivetoisesta palkkamallista. Mutta ennen kuin minä rupean tätä minun litaniaani tässä lukemaan läpi — minä harvoin puutun tällaisiin asioihin, tällaiseen kissa ja hiiri -leikkiin — tahtoisin puuttua edustaja Kokon puheenvuoron loppuun. Se taisi alkaa jotenkin näin: ”Koska tuloksien perusteella hallituksessa ei ole työmarkkinapolitiikkaan tarvittavaa osaamista.” Minun mielestäni tuo oli jopa aika härski väite tuohon asiaan, koska voidaan katsoa vaikka viime kauden tuloksia, esimerkiksi tätä demarivetoisen hallituksen Työkanava Oy:n toimintaa: Työkanava Oy:n työllistämistoiminta ei ole käynnistynyt yhtiölle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tavoite 170 osatyökykyisen työllistämisestä vuoden 23 loppuun mennessä jäi saavuttamatta. Yhtiöön oli työllistynyt 31.12.2023 vain 17 henkilöä, eli 1/10 tavoitteesta. — Minä ymmärrän sen, että ollaan kriittisiä toisia kohtaan. Mutta voisi kumminkin hiukan katsoa, mitä on itsekin saanut aikaan ja mitä ei ole saanut aikaan, ennen kuin ruvetaan tätä vientivetoista palkkamallia tässä heti tuhoamaan.

Mutta kumminkin nyt tähän toiseen, yhtä tärkeään asiaan. Aihe edelleenkin herättää varmasti tässä vielä illallakin paljon keskustelua, ja se on vain hyvä asia. On tärkeää, että tämä esitys käydään läpi perinpohjaisesti, jotta siihen liittyvät puheet perustuvat oikeaan tietoon eivätkä väärin mielikuvien luomiseen.

Hallituksen tavoite työmarkkinauudistuksille on selkeä. Näillä uudistuksilla tuetaan kasvua ja tämän maan työllisyyttä. Lisäksi vahvistetaan tuottavuutta ja kilpailukykyä. Nämä ovat asioita, joita varmasti jokainen voi kannattaa. Suomi on maailman mittakaavalla pieni maa, ja taloutemme nojaa vahvasti vientiin. Me olemme osa globaalia markkinataloutta, jossa yrityksemme haluavat menestyä. Tässä vientivetoisen palkkamallin keskeisenä ideana on se, että sen on tarkoitus vahvistaa Suomen kansainvälistä kilpailukykyä. Kun palkankorotukset kytketään ensisijaisesti vientialojen menestykseen, palkat nousevat silloin, kun vientisektorilla menee hyvin.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän on tärkeää vahvistaa kansainvälistä kilpailukykyä, koska siitä hyötyvät yksinkertaisesti ihan kaikki. Kun vientiyritys menestyy, se luo lisää työpaikkoja ja tuo lisää veroeuroja valtion kassaan, siis vahvistaa kansantaloutta. Hyvinvoiva talous tukee edellytyksiä tähän hyvinvointivaltioon nimeltä Suomi.

Vientiveton palkkamalli luo kestävämpää pohjaa taloudelle. Se ei leikkaa kenenkään palkkoja, saati vie mitään aloja palkkakuoppaan, vaikka joku ja jotkut niin väittäisivätkin. Sen tavoitteena on luoda palkkamalli, joka mahdollistaa sen, että taloutemme kasvaa kestäväällä tavalla ja parantaa työllisyyttä pitkällä tähtäimellä. Se on malli, joka auttaa yrityksiä ja työntekijöitä menestymään, ja siinä samalla siitä hyöttyy koko yhteiskunta.

Kiitos hallitukselle tästä esityksestä, kiitos erityisesti työministeri Satoselle. Kannatan lämpimästi tätä esitystä, joka edesauttaa suomalaisia ja Suomea menestymään. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.55 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Otin tämän puheenvuoron ihan sen takia, että on aika monta väittämää, joita on ehkä syytä tässä vähän korjata, tai ainakin avata niitä taustoja:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Ensinnäkin työehtosopimuksen tavoite on, että sillä palkankorotusten turva varmistetaan jokaiselle työntekijälle, ja nyt tässä mallissa, jota täällä nyt yritetään meille kovasti tyrkyttää, tätä turvaa ollaan heikentämässä — jollekin voidaan antaa vähän korkeampi työehtosopimusratkaisu, mutta samalla se pitäisi toisella kohtaa samalla alalla sitten tehdä pienempänä, ja tätä työehtosopimuksella ei ole tarkoitettu. Sillä on tarkoitettu, että työehtosopimuksen kautta palkansaajille tulee minimiturva, ja sen päälle on koko ajan saanut sopia paremmista työehdoista ja viedä niitä asioita myöskin eteenpäin sillä tavalla. Mutta nyt tässä yritetään laittaa työehtosopimuksen sisällä palkansaajat semmoiseen tilanteeseen, että tuolle pitää nyt antaa vähän enempi palkkaa ja tuolle toiselle annetaan nyt vähän vähemmän. Sitä tällä mallilla yritetään nyt viedä eteenpäin.

Ja kun tässä on tämä kustannusraami, joka määrittelee sen, että kullakin alalla kustannus määritellään prosenttien kautta, paljonko palkankorotus ja tekstit ovat kaiken kaikkiaan, niin se tarkoittaa myös sitä, että paremmilla palkkatasoilla olevien alojen, sanotaan vaikka, kolme prosenttia on matalapalkka-aloilla paljon pienempi euromäärä, kun se sitten sinne viedään myös.

Täällä tuli aikaisemmin esiin, miksi ay-liike ei ole puhunut euromääristä: Olen itse ollut SAK:n erilaisissa neuvottelupöydässä vuosikymmenten aikana monia monia kertoja, ja tiedän, kuinka vaikeata on eurokorotusten aikaansaaminen. Niitä saatiin aikanaan tupoihana ja keskitettyjen aikana sillä tavalla, että meillä oli tietty euromäärä vähintään ja sitten sen yläpuolella oli prosenttikorotukset, niin että saatiin sitä perää, pienempiä palkkoja, ylös. Sitten oli matalapalkkaratkaisuja ja naispalkkaratkaisuja niitten yhteydessä. SAK on ajanut aina hyvin tällaista solidaarista palkkaratkaisumallia, ja minusta oli aivan kummallisia väitteitä, että palkansaajaliike ei olisi tällaista asiaa huomionnut. Sen voin sanoa, että työnantajat ovat jarruttaneet nelirajajarrutuksella tällaisia palkankorotusmalleja. Ne ovat aina puhuneet prosenttikorotuksista, eivät koskaan euromääräisistä korotuksista. Tämä niin kuin tähän taustaksi vielä.

No sitten, arvoisa rouva puhemies, tässä myöskin tehdään semmoinen tilanne, että vientiala, joka avaa sopimuskierroksen — olkoonkin vaikka nyt 200 000 ihmisen sopimusala — määrittelee kahden miljoonan palkansaajan sopimuskorotukset. Kuitenkin sillä on neuvotteluvoima vain sen 200 000 ihmisen osalta. Sitä kuormaa tulee nytten lailla tässä tosi paljon lisää, ja se tekee siitä neuvottelukierroksesta äärimmäisen vaikean näille aloille, jotka avaavat kierroksen.

Sinänsä tämmöistä vientimallia, joka meillä tässä on viitisen—kuutisenkymmentä vuotta ollut, on vain pari kertaa rikottu, ja siinä on aina politiikka ollut sitä rikkomassa. Nyt taas politiikka on sotkemassa työmarkkinoita tällaisella mallilla. Kun täällä puhutaan työmarkkinauudistuksista, niin niitä on lueteltu vähintään 16 täällä jo käsiteltyä heikennystä ja kahdeksan on vielä tulossa, ja voi sanoa, että todella työmarkkinauudistukset ovat olleet leikkauspolitiikkaa täynnä, ja yhtään leikkausta ja heikennystä ei ole työnantajapuolelle tehty. Tässä näkyy tämän talon ja Orpon hallituksen poliittinen linja, ketä tässä tuetaan ja ketä ei.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän osalta on myös muita ongelmia, ja toivonkin, että perustuslakivaliokunta tulee käsittelemään sitä, kuinka tämä on vapaan sopimustoiminnan piiriin kuuluva asia, koska tällä tietyllä tavalla rajoitetaan sopimisen vapautta. Jokainen neuvottelukierros, silloin kun ei keskenään saada ratkaisua, päättyy sinne sovittelutoimistoon, ja sovittelijan toimistoon on mentävä silloin, kun työtaistelun uhka laitetaan päälle. Eli sovitteluun on osallistuttava. Ei ole pakko hyväksyä sovintoehdotusta, mutta sinne sovitteluun on mentävä. Eli tämä tulee sillä tavalla määrittelemään tilannetta. Sitten kun so-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

vittelijalle on raamit laitettu, että et voi tehdä tästä ratkaisua, joka tämän kustannusraamin ylittää, niin se tilanne sovittelijan osalta niin kuin on leivottu siihen raamiin, ja sillä henkilöllä ei ole mahdollisuutta poiketa sitten tämän raamin perusteella, mitä tähän nyt ollaan luomassa.

Sinänsä tämä tulee vaikuttamaan palkanmuodostukseen tätä kautta ja erityisesti niillä aloilla, jotka tarvitsisivat enemmän niitä euromääräisiä korotuksia, eurokorotuksia, jotta saisivat palkkatasa-arvon hoidettua, ja siellä nais- ja matalapalkka-alat ovat etunenässä. Minusta tämä on täysin turha lainsäädäntö. Jos me ollaan tässä vuosikymmeniä pärjätty keskenään sopimalla, niin nyt tällä palkkakuoppalailla yritetään tätä vielä entisestään jäykistää näitten monien, yli 20 heikennysesityksen lisäksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

18.01 Niina Malm sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täällä illan keskustelun aikana on tullut sellainen olo, niin kuin tässä salissa istuisi SAK päättämässä jostain. Olen ymmärtänyt, että tässä salissa päättävät kansanedustajat, loppupeleissä sitten vaikka äänestyksen kautta. [Jorma Piisisen välihuuto] Kun täällä on puhuttu ay-liikkeestä ja Hakaniemen herroista, niin kuitenkin ammattiyhdistysliike ei ole Hakaniemi vaan jokainen sen jäsen. Vähän samalla tavalla kuin ihmiset liittyvät puolueeseen tai liittoon, niin sekin jäsenyys on salainen, ja sen takia minusta tästä näkökulmasta ajateltuna tämä keskustelu on ollut välillä vähintäänkin erikoinen.

No, sitten tähän hallituksen esitykseen ja näihin ajatuksiin siitä, että kyllä tulevaisuudessa palkankorotus on mahdollista hoitajille. Jos nyt otan tällaisen esimerkin omasta elämästäni — kun minun jäsenyyteni missään liikkeessä ei ole salaisuus, minä olen Teollisuusliiton jäsen ja olen myös sosiaalidemokraattisen puolueen jäsen, joten tämä aihepiiri on minulle tuttu — niin Teollisuusliiton edellisten neuvottelujen yleiskorotus oli vuonna 2023 kolme ja puoli prosenttia ja vuodelle 2024 se oli kaksi prosenttia, eli yhteensä 5,5 prosenttia. Jos tämä olisi nyt sen koko... Tämä on nyt hypoteettista ajattelua sitten, että pystyn myös kysymään teiltä kysymyksiä. Jos tämä on se vientikatto, minkä raamissa niitä palkankorotuksia sitten voidaan jakaa, niin miten, hyvät hallituksen edustajat, tämä yhtälö sitten toimii, kun julkinen ei saisi mennä tämän 5,5:n korotuksen yli mutta haluttaisiin antaa palkankorotuksia? 5,5 on aika pieni marginaali siihen kaikkeen henkilöstömäärään, mikä täällä tänään on kerrottu. Ketkä tässä sitten olisivat mukana, ja ovatko he todella kaikki mukana tässä kokonaisuudessa?

No, sitten ammattiliitoilla on erimittaisia sopimuskausia ja erimittaisia neuvotteluja. Jos ventialan sopimus menee vaikka neljän vuoden päähän ja sieltä sitten vuoden perästä tulee julkisen puolen sopimus, joka menee myös neljän vuoden päähän, niin mitä tämä julkinen puoli sitten tässä kohtaa — jos se olisi vaikka JHL — tekee sille viimeiselle vuodelle, koska he eivät saa mennä sen 5,5:n yli? Että pitääkö heidän sitten sopia jo lähtökohtaisesti siinä kohtaa, että viimeisen vuoden yleiskorotus on vaikka sitten nolla? Ja jos näin on, niin onko tämä nyt teistä sitten oikeudenmukaista eikä ollenkaan palkkakuoppaa dumppavaa, koska tässähän nimenomaan sidotaan se mahdollisuus neuvotella aidosti palkankorotuksista? Tähän toivoisin nyt, että saisin sitten hallituspuolueiden edustajilta selvityksen, koska ministeri kerkesi tässä jo poistumaan.

Se, mikä edellisessä puheenvuorossa on jäänyt sanomatta, on se, että myös oikeuskansleri on tätä pohtinut, että onko tämä tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden täyttävä, ja kyllä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

minusta nyt tämän illan keskustelun perusteella ne argumentit siitä, että tämä olisi oikeudenmukainen ja tasa-arvoa edistävä lainsäädäntö, eivät kyllä oikein toteudu. Tässä on jälleen kerran huutava ristiriita. Kuten totesin, täällä nimenomaan halutaan estää viimeksi nähdyn kunta-alan palkankorotuksen kaltaiset sopimukset, ja se on täällä tänään salissa myös ääneen todettu. Ja kun näin halutaan toimia, että naisvaltaiset alat eivät päädy palkkakuoppaan mutta tätä viimeisintä vuoden 2022 sopimusta ei voi uusida, niin tällä lainsäädännöllä nämä molemmat tavoitteet eivät voi toteutua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen.

18.06 Jorma Piisinen ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tämä vientivetoinen palkkamallilaki on puhtaasti SAK:n tilaustyö. Eli hallitusneuvotteluissa oli tarkoitus nimenomaisesti ja ensisijaisesti sopimusteitse saada aikaiseksi vientivetoinen palkkamalli, kuten Ruotsissa tehtiin, mutta kun SAK ei suostunut edes neuvottelemaan, niin tällä tavoin se tilasi tämän vientivetoisen palkkamallilain.

SAK ei suostunut neuvottelemaan vientivetoisesta palkkamalliratkaisusta, koska he olivat sopineet etukäteen SDP:n kanssa, että kunta- ja aluevaaleista tehdään palkkavaalit. Heillä ei todellisuudessa ole minkäänlaista kiinnostusta julkisen sektorin matalapalkkaisten naisten palkkakehityksen oikaisemiseen. [Piritta Rantanen: Te tämän toitte, emme me!]

Nimittäin aikaisemminkin olen jo sanonut tästä julkisen sektorin palkkarakenteiden ja palkkausjärjestelmien kehitysohjelmasta, mikä on nyt sovittu toteutettavaksi vuosina 23—27, että tässä ymmärtääkseni on nimenomaan kyse siitä, mistä äskeinen puhuja puhui. Sillä nimenomaan yritetään kohdistaa niitä palkankorotuksia mieluummin sinne matalaan päähän kuin sinne korkeaan päähän. Eli on selvää, että 2 000 tai 3 000 euroa tienaa tarvitsee kipeämmin sitä palkankorotusta julkisella sektorilla kuin sellainen, joka tienaa 10 000 tai 15 000 euroa.

Mikäli nyt SDP ja vihervasemmisto keskustan tuella agitoisivat nämä julkisen sektorin työntekijät laajoihin lakkoihin, niin saattaa olla mahdollista, että työnantaja irtisanoisi tämän kehitysohjelman. Nyt sinne vasemmalle puolelle korostan sitä, kun siellä on suorastaan ammattimaisesti väärinymmärretty asioita, niin toistan vielä, että saattaa olla mahdollista, että työnantaja irtisanoisi tämän kehitysohjelman. Se jos mikä olisi julkisen sektorin matalapalkkaisille naisille katastrofi. Tämä vaara on nyt syytä nostaa esiin, mikäli salin vasen laita ei sitä ole ajatellut tai edes ymmärtänyt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen.

18.08 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Vähän jään ihmettelemään, kun tuossa edellisessä puheenvuorossa todettiin, että SAK olisi tämän lain hallitukselta tilannut. Olen kyllä ymmärtänyt, että nykyhallitus ei kovasti SAK:n tilauksia ole vastaanottanut, enempien sieltä EK:n puolelta, mutta ei tämä ehkä sieltäkään ole, vaan kyllähän tämä on tietysti hallituksen oma arvovalinta, minkälaista lainsäädäntöä se tähän saliin tuo.

Kun puhumme nyt tästä hallituksen esityksestä vientivetoisesta palkkamallista tai palkkakuoppamallista, niin kenestä me puhumme? Me puhumme opettajista, sairaanhoitajista, lastenhoitajista, vanhustenhoitajista, lastentarhanopettajista, kirjastovirkailijoista, sosiaalityöntekijöistä, siis julkisista naisvaltaisista aloista, ja tällä lakiesityksellä hallitus lujittaa sitä naisvaltaisten alojen palkkakuoppaa, missä nämä työntekijät jo ovat. Kun tiedämme,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

että näiden naisvaltaisten sote- ja sivistysalojen veto- ja pitovoima on kriittisen tärkeä koko hyvinvointiyhteiskunnan toiminnalle eikä sitä tulisi vaarantaa, niin silti me näemme nyt tässä lakiesityksen, joka sitä on vaarantamassa.

Suomessa alat ovat kansainvälisesti vertailtuina erittäin sukupuolittuneita, ja sitä myötä myös sukupuolten välisten palkkaerojen kurominen on ollut hidasta. Palkkaerojen lukitsemisen sijaan niitä pitäisi kuroa umpeen entistä vauhdikkaammin. Suomalaisen naisen euro on edelleen 84 senttiä. Työmarkkinoiden sukupuolittuneisuus ja naisvaltaisten alojen palkkauksellinen aliarvostus ovat tekijöitä, jotka osaltaan vaikuttavat naisten ja miesten välisen palkkaeron taustalla. Samapalkkaisuuslaki täytti viime vuonna jo 60 vuotta, mutta samapalkkaisuus on vielä kaukainen haave.

Julkisen sektorin aloja vaivaa myös kova työvoimapula. Sote-palvelut ovat jo nyt kuormittuneita ja hoidon saanti vaarassa. Oppimistulokset ovat laskeneet koko 2000-luvun. Paheneva henkilöstöpula vaikeuttaisi niin osaamistason kuin työllisyyden nostoa entisestään. Kuinka nämä keskeiset alat säilyvät jatkossa houkuttelevina, jos työkuorma vain kasvaa ja palkkakehitys tyssää? Alojen arvostuksen ja houkuttelevuuden nostamiseksi olisi kurottava palkkaeroa umpeen, ei suinkaan lukittava näitä aloja palkkakuoppaan.

Arvoisa puhemies! Hallitus ratsastaa monissa esityksissään ruotsalaisella hevosella, niin tässäkin. Hallitus kertoo, että Ruotsissa tämä malli on hyvin toiminut, mutta samalla se unohtaa kertoa, että Suomea ja Ruotsia ei tässä voi vertailla, sillä vaikka Ruotsissa on käytössä vientivetoinen malli, niin se on saavutettu neuvottelemalla, ei lainsäädäntöteitse. Lisäksi työmarkkinoiden rakenteellinen ero on jyrkkä. Rakenteellinen ero ja jyrkkä sukupuolittuneisuus asettavat haasteita vastaavan mallin toimivuudelle Suomessa. Yhdessäkään toisessa Pohjoismaassa näin laajoja työmarkkinamuutoksia ei ole tehty ilman neuvotteluja ja kompromisseja työmarkkinaosapuolten kanssa. Lisäksi yhdessäkään Pohjoismaassa hallituksen kaavailemat joustot eivät ole samaan aikaan käytössä. Hallituksen puhe pohjoismaisesta työmarkkinamallista on siis tietoista harhauttamista, kun todellisuudessa yritetään poimia rusinoita pullasta, vaikei edes tunnetta reseptiä.

Arvoisa puhemies! Se on ollut hienoa tänään huomata, että monet ovat huolissaan naisvaltaisten alojen palkkataso-arvosta ja julkisten naisvaltaisten alojen liian vähäisestä arvostuksesta, josta palkkaerotkin kertovat. No, mitä sitten voisimme tehdä? Sen sijaan, että tuodaan tänne vientivetoinen palkkamalli, joka sementoi naiset palkkakuoppaan, on muita keinoja. Tarvitsemme pitkäaikaisen palkkaohjelman, joka nostaa julkisen sektorin pienipalkkaisten naisvaltaisten alojen palkkatasoa useamman vaalikauden ajan, palkka-avoi-
muutta sekä anonyymiä rekrytointia tulee lisätä, jotta alipalkkausta ja syrjintää saadaan kitkettyä, ja meidän tulee myös muuttaa vanhempainvapaajärjestelmää niin, että jatketaan sitä työtä, mitä viime kaudella viime hallitus teki, että vanhempainvapaat jakautuvat tasaisemmin, ja sitä kautta myös palkkaerot eri aloilla kapenevat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja edustaja Mäkinen.

18.14 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on kaudellaan suursaneerannut suomalaisia, sopimiseen rakennettuja työmarkkinoita lukuisin erilaisin lakiesityksin, joilla käytännössä on rajoitettu ja heikennetty suomalaisten palkansaajien asemaa, turvaa ja oikeuksia. Pohja, jolle suomalainen kasvu on rakennettu, on pitkälti romutettu. Täytyy todeta, että olen hyvin surullinen siitä lyhytnäköisyydestä, jolla maan nykyinen hallitus ja Elinkeinoelämän keskusliitto yhteistyössä hyödyntävät sumeilematta sen vallan, joka nyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

on onnistuttu neljäksi vuodeksi lunastamaan. Tällä on väistämättä pitkäkestoisia seurauksia, enkä suoraan sanottuna ole täysin varma, ovatko edellä mainitut tahot niiden vakavuutta aidosti pohtineet tai ymmärtäneet.

Nyt hallitus tuo eduskuntaan esityksen, jolla poliittisesti lain tasolla puututaan suomalaisten palkanmuodostamiseen. Olemme aidosti vakavan asian äärellä, ja on pakko kysyä: onko hallitus todella sitä mieltä, että kaikista mahdollisista asioista juuri palkanmuodostus on se asia, josta poliitikkojen täällä eduskunnassa tulisi päättää? Mielestäni ei missään nimessä ole.

Työministeri Satonen on useasti vedonnut asian käsittelyn yhteydessä Ruotsiin. On ollut suorastaan kiusallista seurata, kuinka Ruotsista noukitaan yksittäisiä asioita, ikään kuin rusinoita pullasta, siltä osin kuin sen koetaan tukevan omaa politiikkaa. Kokonaisuus on se, mikä jää huomioimatta. Ruotsissa osapuolilla on yhteinen halu varmistaa ostovoiman turvaava palkkakehitys, koska se varmistaa kansantalouden suotuisan kehityksen. Tämä osaltaan rakentaa sitä luottamusta, jonka päälle kasvua hakea. Ruotsissa työnantajajärjestöjen varapuheenjohtaja on jopa todennut Financial Timesissa, että vahva ay-liike on työnantajan etu. Ruotsissa eletään siis monella tapaa erilaista todellisuutta kuin Suomessa.

Arvoisa puhemies! Työministeri Satonen on toistanut, ettei esitys heikennä valtakunnansovittelijan toimivaltaa tai rajoita sopimisen vapautta. Tämä ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Oikeuskanslerin päähuomio on ollut se, että palkankorotusten yleisen tason määrittäminen keskeisten vientialojen mukaan voi johtaa valtakunnansovittelijan puolueettomuuden ja riippumattomuuden vaarantumiseen. Hän esittää, että tästä syystä koko esityksen antamista tulisi vielä harkita ja etsiä muita sääntelyvaihtoehtoja. Suora lainaus oikeuskanslerin lausunnosta kuuluu: ”Nähdäkseni on vaarana, että puuttumalla työmarkkinajärjestöjen sopimusautonomiaan ja sovitteluinstituution riippumattomuuteen lainsäädännön keinoin saatetaan vaarantaa epätarkoituksenmukaisella ja oikeudellisesti ongelmallisella tavalla sopimustoimintaan perustuvan työmarkkinajärjestelmän toimivuutta. Nähdäkseni tätä perustavanlaatuista seikkaa ei ole arvioitu hallituksen esityksessä riittävästi eikä ongelmaan esitetä ratkaisua.”

Onkin erittäin tarpeellista, että tämä lakiesitys käytäisiin tarkoin läpi myös perustuslakivaliokunnassa. On myös ilmeinen riski sille, että esitys on vakavalla tavalla myös kansainvälisen oikeuden vastainen. Toivon, että työministeri Satonen suhtautuu asiaan vakavasti, sillä hän on virkavastuullaan tämän esityksen tehnyt. Ennakkotapaukset kansainvälisissä tuomioistuimen päätöksissä eivät ole olleet valtioiden näkökulmasta edullisia.

Arvoisa puhemies! On selvää, että jos sovittelun lopputulokseen kajotaan sitomalla valtakunnansovittelijan kädet, niin tuloksena on todella pysyvä palkkakuoppa lukuisille naisvaltaisille aloille julkisella mutta myös yksityisellä sektorilla. Useat hallituspuolueiden edustajat ovat väittäneet, että vientivetoinen malli Ruotsissa on tasannut palkkaeroja. Asioilla ei ole mitään tekemistä palkkamallin kanssa. Palkkaerot ovat kaventuneet siksi, että maahanmuuttajataustaiset miehet ovat työllistyneet matalapalkka-aloille, jolloin miesten palkat ovat yleisellä tasolla laskeneet. Naisvaltaisten alojen palkat sen sijaan eivät ole nousseet. Kyllä toivon, että me Suomessa nyt keksimme muitakin keinoja edistää palkkatasaa-arvoa.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen erityinen vaara ja realistinen riski on se, että se ajaa naisvaltaiset alat sekä matalapalkka-alat palkkakuoppaan. Se tulee kaventamaan valtakunnansovittelijan toimivaltuuksia ratkaista työmarkkinaosapuolten kiistoja. Samalla kiistat pitkittyvät. Tämän asian esille tuominen ei ole pelottelua vaan fakta, ja toivoisin ministeri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Satoselta ja hallitukselta kyvykkyyttä tunnistaa nämä tosiasiat ja vetää tämä esitys pois. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää.

18.19 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät miehet ja naiset! Täällä on käyty keskustelua vientivetoisesta palkkamallista, josta haluan osoittaa kiitoksen hallitukselle ja työministeri Satoselle. Minun pitää rehellisesti tunnustaa, että minä en ole tähän kauteen paljon perehtynyt, [Kimmo Kiljunen: Silti pönttöön puhumaan!] mutta haluan nostaa esiin muutaman asian, mitkä tässä nyt ovat nousseet keskustelunkin aikana osittain esiin, ja haluan kertoa oman näkökulmani niistä.

Elikkä Suomen bruttokansantuotteesta 40 prosenttia koostuu viennistä, ja nyt puhutaan sitten siitä, että tavallaan tämä vienti ja sen tuloksellisuus ohjaisivat palkankorotuksia ja muuta. Minä olen itse sitä mieltä, että minun mielestäni se on hyvä asia, koska väheksymättä yhtään mitään kuntasektoria tai muuta hyvin usein puhutaan siitä, että meidän pitää yrittää etsiä viennistä se tulo. Minä itsekin näen sen näin, että mitä suurempi osuus meillä on vientiä, sitä paremmin me voidaan täällä sitten sitä rahaa jakaa ja saada verotuloja. Se tulo tuo uutta rahaa tänne maahan. Joskus olen kuullut myös siitä puhuttavan, että me ei pärjätä täällä, jos me vaan leikataan toistemme hiuksia tai pestään toistemme pyykkiä tai hoivataan toisia, ja sillä lailla minun mielestäni tämä kielii siitä, että tämä viennin osuus on erittäin tärkeä ja merkittävä.

Sitten täällä edustaja Lyly puhui siitä, että palkankorotuksien samalla alalla pitää olla yhtä paljon. Joskus olen itsekin miettinyt tätä, että mikä on yhtä paljon kullekin eri työntekijälle. Elikkä jos nyt puhutaan prosenteista, niin silloin prosentuaalisesti voi olla yhtä paljon, tai sitten jos puhutaan euroista, niin eurotkin voivat olla yhtä paljon. Mutta niin kuin edustaja Sillanpää nosti esille, että jos lääkärin 6 000 euron palkan korotus on kuusi prosenttia, niin oliko sitten 360 euroa per kuukausi se korotus, ja että hoitajan 3 000 euron palkkaan tämä kuuden prosentin korotus on puolet siitä elikkä 180. Tämä minun mielestäni on ehkä vähän vääristynyt sillä tavalla tässä vuosien aikana, että meidän kulut nousevat. Mehän ollaan tämmöisessä oravanpyörässä koko ajan täällä, että kun bensen hinta nousee, niin sitten vaaditaan lisää palkkaa, ja sitten taas vuokrakin nousee. Valitettavasti me elämme tämmöisessä oravanpyörässä koko ajan, ja halutaan sitten kasvaneiden kulujen takia lisää palkkaa, mikä nyt sinänsä on ymmärrettävää, mutta kasvavatko ne kulut siihen normaalielämiseen lääkärillä ja sairaanhoitajalla yhtä paljon?

Elikkä minun mielestäni tämä vientivetoinen palkkamalli ohjaa siihen ja sallii sen, että jollakin tietyllä alalla joku alempipalkkainen saattaa saada suuremman korotuksen kuin se korkeampipalkkainen tai samansuuruisen euroina eikä prosenteina.

Sitten täällä on paljon puhuttu naisten palkkakuopasta. Itse tiedän sen verran kuin mitä olen ollut auto- ja metallipuolella, ja jos siellä on samanarvoinen työntekijä, on se mies tai nainen, niin kyllä he saavat ihan samanlaista palkkaa. Jos joku tuottaa yritykselle tietyn määrän lisäarvoa, on se sitten mies tai nainen, niin kyllä he samanlaisen korvauksen saavat siitä.

Itse haluaisin vielä sanoa sen, kun nyt se vienti on meille niin tärkeää: Minulla on joku kaveri hitsarina, ja ne tuotteet menevät vientiin. Häneltä juuri äsken kysyin tuntipalkkaa, ja oman laskutoimitukseni mukaan hänen palkkansa on 2 816 euroa kuukaudessa. Sitten taas Googlen tietojen mukaan sairaanhoitajan palkka oli 3 300—3 600 euroa kuukaudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

Molemmat tekevät vuorotyötä, joten varmaan ne lisät siinä vaikuttavat siihen asiaan. Mutta itse näkisin, että kun se raha pitäisi tulla sieltä viennistä, niin tuntuu vähän käsittämättömältä, että tällaisen vientialan hitsarin palkka on sitten pienempi kuin hoitajan palkka — väheksymättä sitä hoitajan palkkaa, he kyllä tekevät arvokasta työtä.

Minun mielestäni tämä on hyvä asia, ja hyvä, että on jonkinlainen uudistus tehty. Menen eteenpäin ja yritetään saada Suomen kilpailukyky kansainvälisesti turvattua. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

18.26 Piritta Rantanen sd: Kiitos, rouva puhemies! Edustaja Mäenpään puheenvuoroon: Me ollaan varmaan kaikki aivan samaa mieltä siitä, että vienti on meille äärimmäisen tärkeää ja mahdollistaa myös julkisen puolen palkkojen maksun. Niin kuin te tässä totesitte näistä euromääräisistä korotuksista, niin olen tismalleen samaa mieltä, että tämä vuosia ja vuosikymmeniä jatkunut prosentuaalinen korotusten tie on osittain johtanut meidät tähän.

Mutta olisin halunnut kommentoida myös edustaja Piisisen puheenvuoroa, ja on harmillista, että hän kerkesi jo poistumaan. Hän viittasi nimenomaan tähän, että SAK ja SDP ovat tilanneet tämän lakiesityksen tänne eduskuntaan, jotta tätä voidaan käyttää argumenttina vastaan kuntavaaleissa. Nyt täytyy kyllä sanoa, että puhutaan niin kaukaa haetuista salaliittoteorioista, että en ole ihan hetkeen tällaisia kuullutkaan. Olisi kuitenkin ehkä se kohta katsoa sinne peiliin, että kyllä se on niin, että hallitus on tämän esityksen tänne meille saaliin tuonut, ei SAK eikä SDP.

Vielä edustaja Piisisen viittaus tähän demareitten agitoimiseen lakkoihin: Pidän kyllä hyvin absurdeina tällaisia ajatuksia ja tällaisia esityksiä. Toivottavasti pääsisimme tähän itse asiaan, keskusteluun.

Mutta viittaan myös edustaja Malmin aiemmin pitämään puheenvuoroon, jossa hän kertoi Teollisuusliiton korotuksista, siitä, että ne ovat olleet vuosina 2023 ja 2024 yhteensä 5,5 prosenttia. Nyt kun kyse on kuitenkin nimenomaisesti lähete keskustelusta, niin toivon, että tämän prosessin aikana, kun tämä asia sitten valiokunnissa käsitellään, meillä olisi vastauksia kysymyksiin: Nyt kun vienti on se katto, niin mitäs sitten, jos esimerkiksi KVTES elikkä kunta-alan työntekijät tekevät jonkun sopimuksen, jolle tulee joku hinta? Ja jos siellä sitten sote-puolen sopimusta ei ole vielä tehtykään, niin joudutaanko odottamaan sitä, että se kuntien sopimus ensin valmistuu, että saadaan siitä se hinta tietoon, paljonko sinne sotelle jäi varaa tehdä näitä neuvotteluja? Tai mitä jos teksteissä on vaikka vanhempainvapaisiin liittyviä asioita, että halutaan edistää vanhempainvapaita ylitse jonkun, niin lasjetaanko nekin sitten joksikin euromääräksi, ja vähentääkö se sitä prosentuaalista osuutta, jota jatkossa sitten saadaan jakaa siellä kuntapuolella? Tässä on kyllä merkittävä määrä erilaisia kysymyksiä.

Vielä tämä, mistä tässä aiemminkin oli puhetta, näistä euromääräisistä korotuksista: kuinka se sitten aiotaan laskea siihen, koska se katto ylittyy?

Toivon, että saamme näihin kysymyksiin vastauksia tämän prosessin aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vielä edustaja Kiljunen.

18.29 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on käyty salissa vilkas keskustelu tämän 45 minuutin aikana, kun tämä debattivaihe kesti — ja ministerikin, hienoa, että olet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 99/2024 vp

te siinä paikalla — ja tässä debatissa ovat olleet hyvin vahvasti pääsanoina sopiminen ja sovittelu. Kun kansainvälisesti tätä keskustelua Suomen työmarkkinoista on tarkasteltu, niin se on yksi sana, joka on hallinnut sitä: poikkeuksellinen malli sopimukseen perustuvasta sopimussyhteiskunnasta, mikä Suomessa toimii ja mikä näyttäytyy ennen kaikkea työmarkkinoilla, ja siinä on sovittelumekanismi erittäin keskeisellä sijalla.

Johdan tässä eduskunnassa sellaista valiokuntaa, joka koskettelee kansainvälisiä kriisejä, ja rauhanvälitys on siellä iso sana, ja rauhan välittäminenhan on tavallaan se sovittelujärjestelmä työmarkkinoilla, mistä tämä on haettu. Kysyn ministeriltä siinä aitiiossa: minkä takia te romutatte tämän?

Tämä oli minun debattipuheenvuoroni, enkä halunnut sitä nyt tarkoituksella tuoda tähän loppuun, arvoisa puhemies, sen takia, että tässä salissa nyt ei ole ketään tätä debattia kuulemassa. Pidimme 45 minuutin rajasta tiukasti kiinni. Se sopii, se on menettelytapa, joka on sovittu tuolla, mutta jollain tavalla tuntuu vähän nyt kohtuuttomalta — ja tästä voidaan tietysti puhemiesneuvostossa puhua — että kun tässä salissa on niitä, jotka haluaisivat yhden minuutin mittaisen puheenvuoron käyttää, osallistua keskusteluun ja antaa siihen panoksensa, niin me ollaan niin tiukkoja, ja se on ihan oikein, että ollaan, että me tätä keskustelua tehdään nyt tässä tyhjälle salille ja ei ole ministeri paikalla.

Nyt kun tässä on sitten ollut tilaisuus kuunnella tätä keskustelua laajemmin, niin ehkä sen lisälauseen nyt voi sanoa, kun se minuutti on nyt jo mennyt ylitse ja voin käyttää tähän jatkoksikin, että kun täällä puhutaan nyt paljon siitä — edustaja Mäenpääkin jo tästä poistui, mutta hänkin käytti juuri puheenvuoroa siitä — että tukkia täytyy leikata, pyykkejä pestä ja saada hoivaakin, ja se on selvä, mutta ei näitä asioita voida tehdä yksin, kun vienti täytyy huolehtia, niin toisinkin päin voi sanoa, että vienti ei yksin elätä myöskään, vaan tukat on leikattava, pyykit pestävä ja myöskin hoiva saatava, jolloin näitä joudutaan katsomaan tästä kulmasta, ja silloin täytyy antaa arvo kaikelle työlle. — Arvoisa puhemies! Tämä oli nyt tämä puheenvuoro, joka tuli kahden minuutin mittaiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, nyt edustaja Kiljunen ainakin sai puhua. [Kimmo Kiljunen: Pöytäkirjoihin!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.